ପଦ୍ମା

୦/୧୧୧୧

ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ ବେହେରା

ଶ୍ରୀ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଣ୍ଡାର
୩, ହେମେନ୍ଦ୍ର ବସକ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ୍
କଲକତା—୧୨

ଲେଖିଛନ୍ତି :—

ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ ବେହେରା

ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି :—

ଶ୍ରୀ ଦିବାକର ଚରଣ ଧଳ
କଲିକତା—୧୨

ମୁଦ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି :—

ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ
ଶ୍ୟାମ ପ୍ରେସ,
ବୁଦ୍ଧମଚୌକ, କଟକ—୨

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ :—

ଶ୍ରୀ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଣ୍ଡାର
୩, ହେମଚନ୍ଦ୍ର ନସ୍କର ଷ୍ଟ୍ରୀଟ,
କଲିକତା—୧୨

ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ :—

ଜାନୁୟାରୀ—୧୯୬୯

ମୂଲ୍ୟ—

ଏକଟଙ୍କା ଚାରିଅଣା
(ଏକଟଙ୍କା ପଚିଶ ନୂଆ ପଇସା)

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ସଦସ୍ୟ ଓ ପ୍ରବାସୀ
ଓଡ଼ିଆ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅନ୍ୟତମ
କର୍ମୀ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ
ଏମ, ଏଲ, ଏ, ଙ୍କୁ

5/4447
1.6.60

ଜୀବନର କୂଅର ତାଙ୍କୁ ବୁଡ଼ାଇ ନେଉଛି, ବଳୋପ ସାଗରର ଘୂର୍ଣ୍ଣୀ ଜଳର ପ୍ଲାବନ ଭିତରକୁ ।

ସେ ଅତି ମ୍ରିୟମାଣ ।

ମାଆ ଡାକିଲେ—ଜଗଦୀଶ ଉଠ୍ ।

ଜଗଦୀଶ ଉଠିଲେନାହିଁ ସବୁ ଅଳ୍ପ ଭୁଲରେ ।

ମାଆ ଭାଉ ଭାଉ ହୋଇ କହିଲେ—

ମୋ ବାପଟା ପରା ! ଦାଉଡ଼ ଗୃହର କଣ୍ଟଣୀକ ବନ୍ଧ ଯାଉଛି, କୁଆଁଟାରେ ତୁ ମନଟାକୁ ବାନ୍ଧିକି ଏମିତ ଉରସ କରୁଛୁ ? ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼ିଛୁ । ଦୁନିଆଁର ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁ ବୁଝୁଛୁ । ଜାଣି ଶୁଣି ସେଇ ପଦ କରିବୁ…

ଜାଣି ଶୁଣି ମୁଁ ଏପରି କରୁ କରିବାକି ମା ! କହନ୍ତୁ ତୁମେ । ତୁମର ପାଇଁ ମୋ ଜୀବନଟା…………ଉଛୁ କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଜଗଦୀଶ ।

ଲୁହଭୋଳା ମୁହଁଟାକୁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୀ କହିଲେ—ଜଗଦୀଶ—ମୋ କଥା ରଖିବୁନି ? ଟିକେ ଖାଇଦେଇ ଆସିବୁ ଆ ! ତା' ଦେଖାଉ ଦେଉ ଯାଉଛି । କିଛି ନହେଲେ ଲୋକ ଉପାୟରେ ପ୍ରାଣଟାକୁ ବଞ୍ଚାଇବା କଥା । ଦେଖୁ ପର ବୋଧୁ ଅଜଣା ଲୋକଙ୍କରେ ଦେଖୁଁଥା । କ'ଣ ସେ ନ ଅଛନ୍ତି । ଘଟ, ପଲଙ୍କ, ସୁନା, ରୁପା ଭୂର୍ ଅଛନ୍ତି । ଦେଖିବାକୁ ବୋଧୁ ମନ ତମ୍ବା ଗୁଜ ଭୂ ଦଲ । ସେଇ ପାଠ କ' ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିନାହିଁ । ପାଠ ନେ ନ ପଢ଼ିଛି ସେ କ'ଣ ସବୁ ସଂସାର କରୁ ନାହିଁ ? ହୁଃ, ମୋ ବାପଟା ! ଭଲ ଉପରେ ବୁଝ ଭବ ଦେଖୁ ଉଭ ଯାଇ ନାହିଁ ।

ପାଠ ଯେ ନ ପଢ଼ିଛି ସେ କ'ଣ ସବୁ ସଂସାର କରୁନାହିଁ ? ସେ କଣ ସଂସାର କରୁଛି ? ନାଣିର ଲୋକଙ୍କରେ ସଂସାରରେ ଦାସ ହେଉଛି ? ଜେଜାଣି ? ଜଗଦୀଶ ମୋଟେ କଶ୍ରାପ ଉତ୍ତ ଯାରଣ ନାହିଁ ।

ନିଜ ମନକୁ ସେ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଶ୍ନ କଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ ମନ-ଭିତରୁ ସେ ପାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ବ୍ୟଥାତୁର ପ୍ରାଣଟା ତାଙ୍କର ମାଛ ପରି ଛଟ୍; ପଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଜଗଦୀଶ ପୂର୍ବପରି ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ରହି କହିଲେ—

"ମାଆ ! ତୁମେ ଚାଲିଯାଅ ମୋ ପାଖରୁ । ତୁମ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଜଗଦୀଶର ଏହି କଥାଟା ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀର ଅନ୍ତରର ସୂକ୍ଷ୍ମ-ତନ୍ତ୍ରୀରେ ଯାଇ ଆଘାତ କଲା । ଠକ୍—ଠକ୍ ହୋଇ କରୁଣାମୟୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ତଥାପି କିଛି ନ କହି ସେ ଆଉ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଅନ୍ତର ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଝଡ଼ ବହିଗଲା ।

ମୁହଁ ଟେକି ଚାହାଁଲେ ଜଗଦୀଶ । ମାଆ ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗାଡ଼ି ଆଉ ଘରକୁ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । କଣ କରିବ ? ଯନ୍ତ୍ରଣାର ବୃଶ୍ଚିକ ଭିତରେ ଜଗଦୀଶର ମଥା ଚକ୍ର ଖାଇଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସତେ କ'ଣ ସେ ପଦ୍ମାକୁ ଭୁଲି ସୁନ୍ଦର ସଂସାର ଗଢ଼ି ପାରିବ ? —ନା ପାରିବ ନାହିଁ ସେ—କେମିତି ବା ପାରିବ ? ଜୀବନର ଏତେ ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ, ସତେ କ'ଣ ସିଏ ଜାଣୁ ଜାଣୁ ଛିନ୍ନ କରିଦେବ ? ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତ ପାଞ୍ଚଟା ଦିନ ବିତି ଗଲାଣି । ପଦ୍ମାର ସେ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖି ପାରୁନି । ନା—ନା ଆଉ ହେବନି । ବୃଥା ଚେଷ୍ଟା— ବୃଥା ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ଘରର ଗୋଟାଏ କୋଣକୁ ପଦ୍ମା ବସି ରହିଛି । ଲାଜ ପାଇଁ ମୁହଁରେ ସେ ଓଢ଼ଣା ଟାଣିଛି । ପଲ୍ଲୀ ଗାଁର ଝିଅ—ପଲ୍ଲୀର ଗତାନୁ-ଗତିକ ପ୍ରଥାକୁ ସେ ପାଳନ କରୁଛି । ଏହା ନବବଧୂର ଧର୍ମ । ସବୁଦିନେ ଏମିତି ଲଜ୍ଜା କ'ଣ ସେ କରୁଥିବ ? ନୂଆ ହୋଇ ଶାଶୁ

ଘରକୁ ଆସିଛି, କେମିତି ବା ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଶାଶୁ-ଶ୍ୱଶୁର—ସ୍ୱାମୀ ଏମାନଙ୍କୁ ମୁହଁଟେକି ଚାହିଁବ ?

କିନ୍ତୁ ଶୋଭାବୀର ସରଳ ହୃଦୟକୁ ଏ ସବୁ ଅତି ଖରାପ ଲାଗୁଛି । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅଭାଗୀ ପାରାଳ କେତେ କ'ଣ ଭାବିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ମାତ୍ର ଲତା ଅନନ୍ୟଶରଣା ହେଲେ ବି କ'ଣ ହେବ, ସେ ଆଜି ଜାଣି ପାରୁଛି—"ସ୍ୱାମୀ ତା'ପ୍ରତି ଉଦାସୀନ ।" ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସେ ସନ୍ତୋଷ କରି ପାରି ନାହିଁ—ସ୍ୱାମୀ ହୃଦୟକୁ ସେ ଜୟ କରି ପାରିନି । କାହିଁକି ସେ ପାରିନି ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ କିଏ ତାକୁ ଦେବ ?

(ପରକ ପାଇଁ ସେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି କି ? ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଛି ନୂଆ ଘର ଧର୍ମ ପାଳନ କରିବାକୁ, ଆଉ ସେ ଘର ଗୋଟି ହୋଇଛି । ଘରକୁ ଆପଣାର କରି ନେବା ପାଇଁ ସେ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଏତ ଜଗତର ନୀତି । ଦିନେ ଝିଅ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି; ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଘରେ ନିଜର ବାସଘର ରଚନ୍ତି । ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁର, ସ୍ୱାମୀ, ଦିଅର, ସଭିଙ୍କ ମନ ରଞ୍ଜନ କରି ଆପଣାର ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼ନ୍ତି ।)

ଲତା ତାହାଙ୍କୁ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି—ହେଲେ ଏବ କେତେଦିନର କଥା……। ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ସବୁ କଥା ବୁଝି କେମିତି ସେ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବ ? ପାଗଳ ଧର୍ମଦାସୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ସେତ ସେବା କରି ଆସିଛି । ତେବେ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ଏତେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମନ ଛଣା ? କହିଲ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ସମାଧାନ କରି ପାରୁନି ଲତା । ସେହି ଅନନ୍ୟଶରଣ ତଳେ ନୟନରେ ଆସିଛି ଲୁହ ତାହାର ।

କେବଳ ଲତା ଅନ୍ତକୁ ଜରେ ଜଣାଇବ । ପୁଣି ଲୁଚିବ କାହିଁ ଲୁଚିବ କେତେବେଳେ ? ମନରେ ଶତ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତାରାଶିର ଭରାଟ

କଷ୍ଟ ଲୋକ, ତା' ସାମନାରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା । ନାଁ—ଆଉ ସହି ପାରିବନି ସେ ।

ଉଃ ଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା । କମଳା—କମଳା !

ସେ ଶବ୍ଦ କମଳା ଧୀର ପଦ କ୍ଷେପରେ ଧାଇଁ ଆସିଲା । କ'ଣ ହେଲା ।

ଟିକେ ପାଣି ଦେଲୁ ।

ହୁଁ, ଭାରି ଶୋଷ । ଭୁକ ଭୁକ ଖଇଚ ଭୁକ । କେଉଁ ଉପାୟରେ ଏମିତି ଶୋଷ ରହୁଛି କହିଲ ?

ଯଦୁ । ଅନ୍ତରୁ ଅନାଇ କମଳା ଡାକିଲା .

ନୂଆବୋଉ ଆସନ୍ତୁ । ଭଲକି ଟିକିଏ ଡାକ । ସେ ବସିଛନ୍ତି ଯେ । ଯଦୁ । ଅଟିରୁ ତେଜ ପଡ଼ିଥିବା ଦେଢ଼ ଲୁହ ଝୋପାଇ ଲୁଗା କାନିରେ ପୋଛି ପ-ାଇ ଜଗଣ୍ଣାଥର ଶୋଇବା ଖଟ ପାଖରେ ଆସି ନିରବ ଯଦୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲା ।

ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା—କାହିଁକି ତାକୁ ଡାକିଲୁ କମଳା ? କିଏ ସେ ତମର ।

ତମକୁ ପିଇବାକୁ ପାଣି ଦେବ ।

ତୁ କଣ ପାରିବୁ ନାହିଁ ।

ନୂଆବୋଉ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମୋ ହାତରୁ ପାଣି ପିଇବ କାହିଁକି ? "ଯାଅ ନୂଆବୋଉ, ପାଣି ନିଅ ।" ପାଣି ଟିକେ ପିଇବାପାଇଁ ଆଣି ଦିଅ ।

କାହିଁକି ଏତେ ବଳ କରୁଛ ?

ଯଦୁ । ଅଉ ଜେଜାକୁ ଡକ ପାଣି ଟିକେ ଆଣିବାକୁ ।

କମଳା ଡାକିଲା— ଭଲ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ପ ବିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲା-କଣ କମଳା ।

କେତେବେଳୁ ପାଣି ଟିକେ ଧରି ଛିଡ଼ାହୋଇଛି ନୂଆବୋଉ ।

ଜଗଦୀଶ ପଣ୍ଡା । ହାତରୁ ପାଣି ଗ୍ଲାସଟା ଛିଙ୍କି ନେଲେ ।, ସତେ ଯେପରି ସେ ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଦେଖି ସ୍ୱର୍ଗରେ ଜଳ ପାଉଛି । ସତ୍ୟ କଷ୍ଟ ବେଦନାରେ ତନ୍ତ୍ରଭ ଭିତରେ ତଳିଗଲେ ମସ୍ତିଷ୍କ ଯେପରି ଛଟପଟ ହୁଏ, ଜଗଦୀଶର ଦେହଟା ସେହିପରି ଓହ୍ଲାଇଗଲା ।

ଏ ଢୋକ ପାଣି ପିଇ ପିଇ ଜଗଦୀଶ କହିଲା ।

କମଳା, ଆଉ ନେଇ ଯନ୍ତ୍ରଣା ମୋଟେ ସହି ପାରିବି ନା । ହୁଏତ ଏହା ଭିତରେ ମୋତେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯିବାକୁ ହେବ ।

କେଉଁଠିକି ?

କଟକ ।

କଟକ କଥା ଶୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲା କମଳା । ଆଖି ଆଗରେ ତାର କେତେଟା ଘଟଣା । କଟକରୁ ଫେରିଲା ପୂର୍ବ ଦିନ କଟକ । ସେ ସବୁ କଥା ଶୁଣାଯିବ ନା ଭଲ । ମୁଁ ତାହାକୁ କହିଦେବି ପୁଣି ।

ତୁ ତାହାକୁ କହି ଦେଲୁନୁ । ମୁଁ କଟକ ଗଲେ ତାକୁ ଜଣାଇ ଦେବ ଯେ ।

ତୁ ତାହାକୁ ଜଣାଇ ଦେବ ଯେ ତାହା ମୁଁ ବୁଝିଲି । ଭଲ ଯଥା କହିଲ, ତୁମେ ସେଠି କଟକ ବୁଲିଯିବ ନୂଆବୋଉଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ ହେବ ନି ?

ଉଚିତ ତୋର ଦୃଢ଼ ର । ନୂଆବୋଉ ଅନ୍ତରରେ ଦୁଃଖ ଲାଗିବ ସେଥିପାଇଁ ଆଜିକୁ ତୋତେ ଭଲ ଭାବୁଛୁ ନା !

ଜଗଦୀଶ ଖାଲି ମୁହଁଟା କମଳା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଦେଇ କହିଲା, ତାହା କଥା ଅନ୍ୟ ନା କେବେଳକୁ ବାହାରି ଗଲେଣି ।

କମଳା କହିଲା ନା, କେବେଳୁ ବାହାରି ଗଲେଣି ।

ଏହି ଭିତରୁ ଭିଡ଼ିଓ ଜଗଦୀଶ ବାହୁରେ ଟଳି ହୋଇଥିବା ଅଧିକା ପାଣିକୁ ପାଇ ଭୂମି ଉପରେ ଟେଳିକୁ ଗୁଣ୍ଡାଇବାରେ ଲାଗିଲା ।

ଜଗୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଁବ ଲାଗିଲେ କେବଳ—

ଖାଇବ ଚାଲ । ଭାଉଜ ଏମିତି କହେ ?

ଜଗଦୀଶ ଅଇନା ଉପରୁ ମୁହଁଟାକୁ ଫେରାଇ ଆଣି ଅବଗୁଣ୍ଠନା-ବୃତା ଚନ୍ଦ୍ରା ଆଡ଼େ ଥରେ ଅନାଇଲା ।

ସରଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞାଟା ଅନ୍ତରରେ ତାର ଧୁ ଧୁ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ରୁକ୍ଷ କରି ଜଗଦୀଶ କହିଲା, ମୋ ପାଖରୁ ଚାଲଯା ଚନ୍ଦ୍ରା । ତୋତେ ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁ ନା । ଧୁମ୍ ଧୁମ୍ ପାଦ ପକାଇ ଉଦ୍ଧତ ଭଳି ଘରରୁ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲା ଜଗଦୀଶ ।

ଭାତ ପିଲୁଆ ପରି ନିର୍ନିମେଷ ନୟନରେ ତା'ର ଗତିପଥକୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ଚାହିଁ ରହିଲା । ଆଖିରେ ତା'ର ଲୁହ ।

କମଳା ଚନ୍ଦ୍ରାର ଲୁହଭିଜା ମୁଖ ମଣ୍ଡଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲା—

ଏ କଣ ନୂଆବୋଉ । ଛି କାନ୍ଦନା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ।

ଚନ୍ଦ୍ରା । କେମିତି ଆଉ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବ, କିଛି ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ସେ କଥା କରୁଣାମୟୀ ଶୁଣିଲେ କମଳା, ନୂଆବୋଉକୁ ତୋର ଡାକଦେଲୁ ଏଣିକି ।

ଚନ୍ଦ୍ରା ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଉ ଟିକେ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

କରୁଣାମୟୀ କହିଲେ,

ଜଗଦୀଶ ଘରେ ନାହିଁ କି ?

ଚନ୍ଦ୍ରା ତାଙ୍କ ଗୋଡ ଦୁଇଟାକୁ ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ କହିଲା—ନା ।

ଦେଖିଲ ତା ଢଙ୍ଗକୁ । ଘରେ ଭଲ ଲାଗୁନି, ନଥିଲେ, ବାହାରେ ବୁଲି ବୁଲୁଛି । କାହାର କିଛି ନାହିଁ । ତା ପାଇଁ କେବଳ ଅଭାବରେ ସମସ୍ତେ ଆଜି ପାଉଛି ଦେଉଛନ୍ତି । ଛି ଛି ।

କମଳା ଦେଖିଥିଲା ସେ ଭଉଣୀଆ କେଉଁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ? ... ଏପଟ ଜାଣିଥିଲେ ଆଉ ପାଖରେ ତା ଜଗଦୀଶର ...

ଥାଆନ୍ତା ପଛଟେ ଏମିତ ବଦରଙ୍ଗ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ଆସନ୍ତୁ ସେ ଜଣେଇସନ୍ତୁ । ଧମାଳନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସୁନାର ସଂସାରକୁ । ଘରେ ଗୋଟାଏ ବୋଲି ପୁଅ, ଦେଖି ବୁଝି ଘରକୁ ତ ବୋହୂଟିଏ କରି ଆଣିଲେ । ସଂସାର ସୁଖମୟ ହୁଅନ୍ତା କଣ .... ।

ନରେଶ ବନ୍ଧୁ ବାହାରିଗଲା ଦାଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ । ମନରେ ପଛକଥା ସ୍ମୃତାର ଉତ୍ସସ୍ରୋତ ଭଳି ବାଣ୍ଡି ହେଉଛି । କଟକ ସେ ଭୁଲିଯିବ । ଗାଁଟାରେ ରହିବାକୁ ତାକୁ ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନ । କେମିତି ବା ଭଲ ଲାଗିବ । ସବୁବେଳେ ଦୁସ୍ମୃତାର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ତାର ଆଗାଡ଼ ଦେଉଛି ।

ବସନ୍ତବାବୁଙ୍କ କଥା ତା'ର ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଯାହା ସେ କହୁଥିଲେ ଅଳ ଅଧରେ ଅଧରେ ଘର ।

ନରେଶ ଏପରି ଉଦାହରଣ ଭୂରି ଦିନ ପଢ଼ିଛି କରି ବାପ ମାଆଙ୍କ ମନ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କୁ ହୁଏତ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନ ।

ଅଦେଖା ହାତ ଅଦେଖା ବନ୍ଧନରେ ଅନ୍ତର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏନା । ଧନ ମୋହରେ ମନ ମୋହି ବାନ୍ଧି ହୋଇ ପାରେନା ।

ନରେଶ ଲୁହର ଶେଷ ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରୁଛି । ଅପରିଚିତ ଲୋକ ଗହଳରେ ସେ ଖୋଜି ଦେଉଛି ତା ଅନ୍ତରର ସେ ହୃଦୟରସ କରୁଣ ଲୁହ ।

ଓରେ ନରେଶ, କେଉଁଆଡ଼େ ଯାଉଛୁ ?

ନରେଶ ଉଦାସୀନ ଭାବକୁ ତାର ଲୁଚାଇ ପରେଶ ଠିଆ ହୋଇଛି ।

ମୁହଁରେ ସଂକୋଚ ଭାବ କେତେ ଥାଇ ନରେଶ କହିଲା—

ନାହିଁ ପରେଶ, ଯିବି ଆଉ କେଉଁ ଆଡ଼େ ? ଏମିତ ଇଆଡ଼େ ବୁଲି ଆସିଥିଲି ।

ପରେଶ—

ଏଇ ଗାଁରେ ତା'ର ଘର । ନିକଟରେ ବସ୍ତୀରୁ ଘରକୁ ଫେରୁଛି । ଷୋଳ ବନଲ ବସ୍ତୀରେ କୌଣସି ଏକ ଅଫିସ୍ ଭୃତ୍ୟ କରେ ।

ଜଗଦୀଶ କହିଲା,

ଆସ ପରେଶ, ତୋର ଜନକ ଘର ଠିକଣାଟା କଣ କହି-ପାରିବୁ ?

ପରେଶ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ତାହା କହିଲା —

କାହିଁକି ? ମୋର ଘର ଠିକଣାରେ ତୋର କ ଦରକାର ? ଭୂତ ଜଙ୍ଗଲରେ ଅନ୍ଧକାର ଲାଗୁଛି । ପୁଣି ବସ୍ତୀପାଏ କାହିଁକି ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବାଳୁ ? ନିକଟରେ ପୁଣି ବବାଦ କରୁଛୁ । ନବ ଦମ୍ଭ । ଗାଁ ନଟା ବେଶ୍ ସୁଖରେ କଟୁଥିବ । ନୂଆ ପ୍ରାଣ ସବୁବେଳେ ଖୋଜୁଥିବ ପ୍ରକୃତିର ମଧୁରୋଳା ଚରଣ । କେମିତ ବନ ଗାଇ ରୂପ ନେବ, ଏହାହିଁ ତୋର ଚେଷ୍ଟା — ନୁହେଁକି ? ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଖଞ୍ଜିବ ତାକୁ ସତ୍ୟ ପାରିବୁ ତ ?

ଜଗଦୀଶ ନେଇ ବୃଷାଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇ କହିଲା — ପରେଶ, ଏଥିରେ ନୂତନତ୍ୱ କିଛି ନାହିଁ । ଏହା ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇ-ଥାଏ । ଭୂ-ମୂ-ଦେ-ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରାଣରେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ କୁଆଳ ମାତ୍ର ଅଛି । ସମସ୍ତ ବୃଦ୍ଧଙ୍କରେ ତାର ଭୂଷା ଥାଏ । ଯେମିତ ଭୂଷାରେ ଭଗ୍ନ ନୟ ଗର୍ଭ ରୂପ ଅଙ୍କ ସୃଷ୍ଟ ହୁଏ, ଠିକ୍ ସେମିତି ।

ତାହା ଠିକ୍ ଜଗଦୀଶ, ମାତ୍ର ତାହାଙ୍କୁ କହୁଛି ସେଥିରେ ନୂତନତ୍ୱ ମୋଟେ ନାହିଁ, ମୁଁ କହେଁ ସେଥିରେ ନୂତନତ୍ୱ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି । ଚଞ୍ଚଳ ଯୌବନର ଉଦ୍ଦାମ ପାଣିରେ ମନଜୁଆ ଝଣ୍ଡିକ ଭାସି ଯେ କେବେ ଦୂରକୁ ଭାସି ଯାଏ — ସେବେ ହିଁ ସେଇ ସ୍ରୋତ ପ୍ରକୃତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପାଇଁ କହୁଛେ ଦୃଷ୍ଟା ତାର ନଦୀଏ ଭରି ଅଙ୍କ ଲଗୁ । ଗୋପନ ମାତୃଭାବ ସେମିତି ଭବିଷ୍ୟତର ଚିନ୍ତା ସେ ମୋଟେ କରେନା । ଚଞ୍ଚଳ ଯୌବନରେ ଏହାହିଁ ଗୋଟାଏ ନୂତନତ୍ୱ ନୁହେଁ କି ? ଅସ୍ତୁ

ନରେଶ ତୋ ମୁହଁଟା ଚାହିଁଲେ ଶୁଖିଗଲାପରି ଦିଶୁଛି । କଣ ଖାଇ ନାହୁଁ କି ?

ଏଥର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ମୁହଁ ଟିକେ ଆଡ଼େଇ ଯା'ଇ ଶେଷ ସୀମା ବରଗଛର ମୂଳେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

କେତେ ଉପାସରେ ହୃଦୟରେ ନରେଶର ମୁହଁଟା ଶୁଖି ଯାଇଥିବ । ବୁଦ୍ଧିମତୀ ପ୍ରକାଶ କରି ନରେଶ କହିଲ,

ନରେଶ, ଦେଖୁନୁ କେମିତି ଟାଣୁଆ ଖରା ହେଉଛି । ଏଥିରେ ତୋର ମୁହଁ ଶୁଖି ଯିବ କି ।

କଥାଟା ନରେଶ ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । କ୍ଷୋଭର ରୂପ ରେଖ ହୃଦୟରେ ଜମା ହୋଇଛି । ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ଜଣକୁ ଏହା ମୂଳରେ ଅଛି ନା ଅଛି କାରଣ ଲୁଚିଛି ଅଛି । ସତ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଜୀବନରେ ଏ ଜ ଭାବର ତାଡ଼ନା । ତେବେ ଏବେ ମନକୁ ମନ ତାକୁ ସମାଧାନ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ସେ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ନରେଶ କହିଲ — ନରେଶ । ଏବର୍ଷ ଆଉ, ଏ, ରେ ନାମ ଲେଖା ଲହୁ ତ । ତୁମେ କଅଣ ଲେଖେ ଯିବୁ ?

ଏବଛି ଏବେ ତ ଏବ ଲେଖେ ଯିବାକୁ । ଟେଷ୍ଟର ଉପ୍ରେକ୍ଷରେ ଲେଖୁ ହୋ ଦେଇ ପାରିଁ ଅନେକୁ ତୁଚ୍ଛ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ନରେଶ, ଏବେ ବୁଝି ପାରିବ ନରେଶ କହାଡ଼ କରି ପ୍ରକୃତ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରେ । ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିଲେ ତା ଉପର ଲୋକରେ ଏମିତି ଲୋଭାଏ କର୍ମତାର ଗୁହ୍ୟ ଦେବ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ସେ ସକଳ କଥା ଗୋପନ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ।

ପୁଣି ନରେଶ ଲେଖେବ — ନରେଶ, କେମ କଥା ଟିକେଟା କହିଲୁ କି ?

"କେମ ଭଲ ଠେକାରେ ତୋର ଦରକାର କଣ ଅଛି କହ ।"

ହଁ ସରେଶ, ମୋର ଦରକାର ଅଛି । ତା ନ ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି କାହିଁକି ? କିଛୁ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ପକ୍ଷୀ ଅନେକ ଦୂର ଯିବ । ଏଣୁ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଯେଉଁଠାରେ ଅଣ୍ଟୁପ୍ ନେବାକୁହିଁ ହେବ । ଅନ୍ତତଃ ତାଙ୍କ ଠିକଣାଟା ପାଖରେ ଥିଲେ ସୁବିଧା ହେବ ।

ପକ୍ଷୀ କାହିଁକି ଯିବ ?

ପକ୍ଷୀ କାହିଁକି ଯିବ ! ମନର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଟିକେ ପୃଥିବୀ ଦେଖିବା, ଯିବ ଏହି ପାଇଁ ।

ତୋର ଜବାବଟା ଶୁଣିଲେ ସତ ପୃଥିବୀ ନାହିଁ—ତେବେ ପୃଥିବୀ ଅଛି କେଉଁଠି ତାଙ୍କୁ ' ସ୍ମୃତିରେ । କାହିଁକି ଏ ଧାରଣା ? “ଜଣ ନବ ଦଶକରେ କେବ ?”

ଠିକ୍ ।

ଅଳ୍ପ ଜଣ ।

ଏଣେ ବେଳଥିବ ଅଛି, ତୋର ଏତେ ମୁଣ୍ଡ ବଥା କାହିଁକି ।

ମୋର ଏତେ ମୁଣ୍ଡ ବଥା କାହିଁକି ତୁ ଜଣ ଜାଣିବୁ ନଳେଣ ।

ଗୁଡ଼ ଗୁଳ ସେଥିରୁ ମିଳେ ଜଣ । ଯଦା ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଅଛି ।

ଜଣ ତୋ ସଙ୍ଗରେ ଅଛି । ମୁଁ ତ କଛି ବୁଝି ପାରୁ ନ ତୋ କଥାର ଅର୍ଥ ।।

ତୁ ବୁଝି ପାରିବୁ ନ । ସେ କେତେ ସେ ବୁଝେ ସେଥିରେ ଘଟଣା ।

ଘଟଣ ବସୁ ଜାଣେ । ଜଡ଼ିବ—କେଳେଣ ! ଗୋଟି ସେଥିରେ ଘଟଣା ବୁଝେ । ଏଣୁ ସେଇ ଦ ଦାଣେ ସ୍ନେହର ପୁଷ୍ପଦେଲ ଯାଏ ନ । ଅନୁ ସ୍ନେହ ସମସ୍ତ ସେଥିରେ ଜେବ ଜେବେର ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ନକୁଳିର ଭଲେ ଜଗେଣ । ସେ ବୁଝିବ ବାସ୍ତବରେ ଅନ ତା ଅନ୍ତର କୋଠା ଘଟଣ ତ ବୁଝି ଚ ଛଳୁ ।

ଜଳୁଷଣ ଦେଇ ଘଟଣ ଜଳିବ । ଜଗେତ ! କାହିଁକି ଅଳ୍ପ ବୁଝା ଜନ୍ମା ଜନୁଛୁ ?

ବୃଥା ଚିନ୍ତା ! ବୃଥା ଚିନ୍ତା ମୁଁ କରୁଛି ପରେଶ ! !

ହଁ ହଁ ବୃଥା ଚିନ୍ତା ନୁହେଁ ତ ଆଉ କଣ । ଏମିତି ଭାବିବାଠୁ କହିବାର ଅଛି ଅନେକ । ନୁହେଁ କି ?

କହିବାର ଅଛି ଅନେକ । କହି ପାରୁନ କହୁ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆଜ ଅନୁତପ୍ତ ପରେଶ । ଖାଲି ....

ଖାଲି ଆଉ କଣ ।

କାଞ୍ଚନବାଳୀର ସୁନ୍ଦର ମୁଖରେ ଏହାଠୁଁ ବଳି ଦୁଃଖର କଥା ଆଉ କଣ ଥାଇପାରେ କହଦେଲ । କେବଳ ଗଚ୍ଛା ଶୋଚନା ନାହିଁ । ପଛକଥା ସାଏ ଚଟି ନର ନାହିଁ କହୁ, ଜୀବନଟାକୁ ସୁନ୍ଦର କରିବାକୁ ହେଲେ ତୋତେ ଗୋଟାଏ ଉପାୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

କି ଉପାୟ କରିବ ପରେଶ ? ଉପାୟ ମୋତେ କିଛି ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ ।

ହଁ ନରେଶ ଉପାୟ ଅଛି । ତୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଣ୍ଡିତ କରି ରଖିବାର କ୍ଷମତା ତୋର ଥାଉଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଅନୁତାପ ନ କରି ଭବିଷ୍ୟତରେ ସ୍ଥିର ହେବା ଉଚିତ୍ ।

ନୌକାଟାର ମୁନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କରେ ତାର ପଣତ ଏକରେ ବଂଶୀର ସୁର ଲେଗି ହୋଇଗଲେ । ନେଲ ପରେଶ କହିଲେ ।

ନରେଶଙ୍କ ବୋଲ କହାକ ଯେ ତେବେ—ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତିକୁ ମଣ୍ଡିତ କରି ରଖିବ ? ଅସମ୍ଭବ । ଅସମ୍ଭବ ପରେଶ !

ପରେଶ କହିଲେ—ସବୁ ସମ୍ଭବ ନରେଶ । ମଣ୍ଡିତ ଦ୍ୱାରା ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିବା ଭିତରେ କିଛି ନାହିଁ । ମଣ୍ଡିତ ବୁଦ୍ଧିରେ ଅଣ କଥାଟା ଭାବ ମନେ ନ । ଦେଶକୁ ଉନ୍ନତ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଜୀବନର ଭବିଷ୍ୟ । କଣ ନ କରୁଛ କହନ । ଅନେକରେ ଉଡ଼ିବାଠାରୁ କହିଅଛରେ ବୁଝିବା ଯୋଗ୍ୟ କରିଯାଇଛ । ଭୂମାକ୍ଷେତ୍ର ଅଭ୍ୟାସ ଠାରୁ

ଜନ୍ମଦେବଙ୍କର ଅବସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଣ ନ କରିଛୁ ଏବଂ ମଣିଷ ନାହିଁ । ତୁ ସତ୍ୟ ଜଗତର ଜଣେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ । ତୋ ପକ୍ଷରେ ପଦ୍ମାକୁ ମଣିଷ କରି ଗଢ଼ିବା ଅସମ୍ଭବ ନାହିଁ କି ?

ରହ ଭଲ ତୋର ବନ୍ଧନ ତର୍କ । ଏଠି ବନ୍ଧନ ତର୍କ କରି ନ ଦେଲ ଭଲ ।

(ସତ୍ୟ ଜଗତର ଆଦର୍ଶକୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ହେଲେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବାୟୁ-ମଣ୍ଡଳ ପ୍ରୟୋଜନ । ବର୍ତ୍ତମାନର ସମାଜ ସତ୍ୟ ଜଗତର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରେ ବେଶୀଦିନ ତିଷ୍ଠି ରହିବ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ବାଧ ଲାଗେନା । ଏମିତି ସମାଜକୁ ମୁଁ ଅବୋଧ ସମାଜ କହିବା ଭଲ ବୋଲି ମନେ କରୁଥାଏ ।

ଏଭଳି ଅବୋଧ ସମାଜକୁ ପଦାଘାତ କରି ମୁଁ ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ସତ୍ୟ ଜଗତର ଆଦର୍ଶ କଅଣ ?)

ବେଶ୍, ତାହାହିଁ ତ ମୁଁ କହୁଛି ।

ସେଥିପାଇଁ ତ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ପଦ୍ମାକୁ ଗୋଟେ ପଦ୍ମ ମଣିଷ କରି ଗଢ଼ିବାର ଅଧିକାର ମୋର ନାହିଁ ।

କେମିତି ?

ତେବେ ଶୁଣ କଣ ? ତୁ ଏକ........

ପଦ୍ମାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବୁ ନାହିଁ ? ଯଦି ଏହା କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ, ମନ ଭଳ ଏହା କରିବା ତୋ ପକ୍ଷରେ ବୋଲି ଅନ୍ୟାୟ ହେବ । ଜଣେ ଲୋକକୁ ତୁ ଛେଡ଼ ଦେଇ ଦେବାକୁ ପାରୁଛୁ ।

ନାହିଁ କି ? ମୋତେ ଅନ୍ୟାୟ ହୋଇ ପାରେନା । ମୁଁ ତାହାର ଜୀବନକୁ ନାଶ କରି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁନ ନେଇଛି । ନାଶ କରି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ଦେଉଛି ନିଜ ଜୀବନକୁ ।

ଜଗତେ, ମୋ କଥାକୁ ଠିକ ଶୁଣ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ସମ୍ପୂ ଅଛୁ ଦୁଇଜଣ ।

ବଉଳଗଛମୂଳରୁ ଜଗଦୀଶ ଉଠିପଡ଼ି ଡାକି ମାରୁ ମାରୁ କହିଲା— ।ରେଶ; ଘୃବବ ଆଉ କଣ ? ଯାହା ଘ୍ରବଛୁ ତାହାହିଁ କରବ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଘରଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଗ୍ଲଲେ ।

ଦୁଇ

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଜଗଦୀଶର କଲେଜ ଛୁଟି ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

କଲନାମୟୀ କହିଲେ ଜଗଦୀଶ ଘରେ ଆଉ କଛିଦନ ରହ ।

ଜଗଦୀଶ ଅନ୍ତରରେ ଶେଳ ବଦ୍ଧ କଲପରି ସେ କଥାଟା ଲାଗିଲା । ସେ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲ, ରହିବା ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।

ରହିବା ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ କଥାଟା କଲ୍ପନାମୟୀ ଘ୍ରବବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପୁଅକୁ ଆଉ ସେ କଛି କହି ପାରଲେ ନାହିଁ । ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ଘରକୁ ଚ୍ଲଲଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ପଗୃରଲେ—ଆଗୁ କଲ୍ପନା, ମୁଁ ଜଗଦୀଶର ଯେପରି ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗ ଦେଖୁଛୁ ଏପରି ଢଙ୍ଗ ତାର ତ ଆଗେ ନଥିଲା । ଏହା ଭିତରେ ଆଉ କଣ କଛି ଘଟଣା ଘଟିଛି କି ?

ଘଟଣା କଣ ଘଟିଛି ତୁମେ କାହିଁ କି ଆଉ ଜାଣିବ ? କେବଳ ପୁଅର ବିବାହଟା କରଦେବା ପାଇଁ ଭାରି ତତପର ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲ ।

ଆରେ କଣ କହୁନା ।

କଣ କହୁଚ ମ । ଚମ୍ପାଗୁଙ୍କ ଉପରେ ବୋହୂ, ବୁନିଆଦ ଘର ଝିଅ । ବହୁତ ଦାନ ଯୌତୁକ ଆଣିଛି । ହେଲେ ବେଶୀ ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼ି ନି, ଏଇତ ?

ବେଶୀ ଯେ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି ସେ କଣ ତାର ସଂସାର କରନ୍ତି ? ବେଶୀ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ ବୋହୂଟା କଣ ଜମିଦାରୀ ଖଣ୍ଡେ କିଣିଥାନ୍ତା ? କଏ ତାକୁ ବୁଝାଇବ ଏତେ । ସେଦିନ ତ ଦେଖିଲ କେତେକ ଉପାସରେ ସାରା ଦିନଟା କେମିତି କଟିଲା, ଆଜ ପୁଣି ତାର କଉ୍ କଟକ ଯିବ ।

ଦିନ ପନ୍ଦରଟାର କଥା । ଲୋକେ କଣ କହିବେ ?

ଲୋକେ କଣ କହିବେ କଲ୍ପନା । ଲୋକଙ୍କ କଥାକୁ କାନ ଦେଲେ ଏ ଜଗତରେ ଚଳିବା କଠିନ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ପାଠୁଆ ପୁଅଟା । ତାର ଯେମିତି ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ସେମିତି କରୁ । ଯଦି ସେ କଟକ ଚାଲିଯିବାକୁ କହୁଛି ତେବେ ଚାଲିଯାଉ ।

ହଁ ଚାଲି ତ ଯିବ କହୁଛ, ଏଣେ ପୁଅଟାର ମେଜାଜ ଦେଖି ବିପଦ ମଣୁଛ କାହିଁକି ? ଘରେ ରହୁନା ବୋଲି, ଉପର ଠାକୁରରେ ଭଥା କହୁଛ । ଜଗଦୀଶ ଯେପରି ପୁଅ ଏଣିକି ଦେଖିବ ତାର ଢଙ୍ଗ । ଦିନ ପନ୍ଦରଟା କଥା । ଘରେ ରୋଜ ପାଟିଗୋଳ, ରୋଜ ଜିନିଷ ଫୋପଡ଼ା କଚଡ଼ା, ଭଙ୍ଗାଭୁଟା କାହିଁକି ? ଜଗତରେ କଣ ପୁଅ ନାହାନ୍ତି, ଜଗତରେ କଣ ପାଠ କେହି ପଢ଼ି ନାହାନ୍ତି ?

ସତେ କଲ୍ପନା ?

ହଁ ମ ସତ ନୁହଁ ମିଛ ?

ହତବାକ୍ୟ ହେଲପରି କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କିଛିକ୍ଷଣ ଭାବି କହିଲେ—କଲ୍ପନା, ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇ ଦେବନି ଜଗନ୍ନାଥ ! ତା'ର ଯଦି ବିବାହ କରିବାରେ ଏକାନ୍ତ ଅନିଚ୍ଛା ଥିଲା ତେବେ ସେ ପରିଷ୍କାର ମୋତେ ନକହିଲା କାହିଁକି ? ଯାହା ସେ

କରୁଛି କରୁଥାଉ, ତୁମେ ତାଙ୍କୁ କହି ବୁଝାଇ ଦିଅ । ମୋତେ କାଲି ମଧ୍ୟ ସେ କହୁଥିଲା କଟକ ଯିବା ପାଇଁ । ତାର କଲେଜ ଛୁଟି ଶେଷ ହୋଇ ଗଲାଣି । କଟକ ଯିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦିଅ । ମୁଁ କଚେରୀକୁ ଯାଉଛି ବେଳ ହୋଇ ଗଲାଣି ।

କଚେରୀକୁ ଚାଲିଗଲେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ।

ଜଗଦୀଶ କଲ୍ପନାମୟୀଙ୍କୁ ପୁଣି ଆସି କହିଲା—ମାଆ କଣ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କଲ, ମୁଁ ପରା କଟକ ଯିବି ।

ଆଉ ଦି ଚାରି ଦିନ ପରେ ଗଲେ ଚଳିବ ନି ?

ନା

ପୁଣି କେବେ ଘରକୁ ଆସିବୁ ?

କହି ପାରୁନି ।

ଏଇ ଦିପଦ କଥାରେ ଜଗଦୀଶର ମନକଥା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଅଭିମାନ ଭରା ପ୍ରାଣ ତାର ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀଙ୍କ ଏହି ଉତ୍ତରଟା ଦେବାକୁ ବାଧ ହେଲା ।

କଲ୍ପନାମୟୀ ଛଳ ଛଳ ଆଖି କରି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲେ—ସେ କି କଥାରେ ? ଘରକୁ ଆସିବୁ । କହିପାରୁନି କଣ ?

କେମିତି କହି ପାରିବି ?

ତା ହେଲେ ଆସିବୁ ନାହିଁ ?

ଜଗଦୀଶ ନୀରବ ରହିଲା ।

ଅଭିମାନରେ ସେଠାରୁ ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ସ୍ୱପ୍ନର ସଂସାର, ବାପ-ମାଆ ଭାଇ ବନ୍ଧୁ ଦାଦା-ଖୁଡ଼ୀ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ମାୟା ରଜ୍ଜୁରେ ବନ୍ଧା । କେହି କାହାକୁ ଦଣ୍ଡେ ପାଇଁ ଛାଡ଼ି ପାରନ୍ତି ନି । ସନ୍ତାନର ରୋଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ବସି ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା କାରିଣୀ ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀ ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗାଡ଼ନ୍ତି ।

ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ମିନତି ଜଣାଏଁ । ହୃଦୟରେ ଭାଇର ପ୍ରାଣ ଭାଇ ପାଇଁ କାନ୍ଦି ଉଠେ । ମାୟା ରଜ୍ଜୁରେ ଜଗତଟା ବନ୍ଧା । ଯେ ଏହି ବନ୍ଧନକୁ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦୂର ଦୂରାନ୍ତକୁ ଚାଲିଯାଏ, ତା ଜୀବନରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁକି ସୁଖ ନାହିଁ । ସଂସାରର ମାୟା ବନ୍ଧନକୁ ଏଡ଼ିବା କଠିନ । ସଂସାର ଧର୍ମ ଅତି ମହତ ଧର୍ମ ।

ଜଗଦୀଶ ଏହିସବୁ ଭାବୁଛି । କାଲି କଟକ ସେ ଚାଲିଯିବ । ବାପ ମାଆଙ୍କର କଲ୍ୟାଣରେ ଆଜି ତା ଜୀବନର ବିକାଶ । କେମିତି ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ଦାଗ ରଖି ଚାଲିଯିବ ସେ ? ସନ୍ଧକ୍ଷଣରେ ପଡ଼ି ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇ କେତେ କଣ ଭାବିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ପଦ୍ମା—ପଦ୍ମାକଥା ସେ ଆଉ ଭାବିବ କଣ ? ପଲ୍ଲୀର ଅଶିକ୍ଷିତା ସରଳା ବାଳିକା । ବୃଥା ରାଗ ତା ଉପରେ କାହିଁକି ସେ କରିବ ? ପଦ୍ମା ଆଜି ମଣିଷ ହୋଇ ପାରିନି, ସେ ଦୋଷଟା କା'ର ? ପଦ୍ମାର ନୁହେଁ, ତା ବାପ ମାଆଙ୍କର । ଏଥିପାଇଁ ସେହିମାନେହିଁ ଦାୟୀ । ତା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆଜି ସେହିମାନେହିଁ କାଳ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ସମସ୍ୟାର ଘନଘଟା ଅସ୍ଥିର କରିପକାଇଲା ଜଗଦୀଶର ପ୍ରାଣକୁ ।

ପଦ୍ମା ଖଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଡାକିଲା, ଶୁଣିବନାହିଁ ? ଚାଲ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇ ଆସିବ । କାଲି ପରା କଟକ ଚାଲିଯିବ ।

ଶୁଣିଲା ନି ଜଗଦୀଶ—ଖାତିର କଲାନି ପଦ୍ମାର କଥାକୁ ।

ପଦ୍ମା ଜଗଦୀଶର ହାତ ଧରି ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲା ଖାଇ-ନାହିଁ ପରା ?

ଜଗଦୀଶ ପଦ୍ମାର ହାତଟାକୁ ଛାଟି ଦେଇ କହିଲା—ନା—ନା ନା—

ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ । ଜଗତରେ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଅତି ନିଗୂଢ଼ । ଦୁନିଆଁଟା ଏଇ ଦୁହିଁଙ୍କର କାଉଁରି ସ୍ପର୍ଶରେ ହସିଉଠେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ

ହାତରେ ବାଢ଼ିଦିଏ ଜଗତର ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା । ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲପାଏ ସ୍ୱାମୀକୁ ତା'ର । ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣ ଇହ ପରକାଳର ସାଥୀ ହୋଇ ରହିବାପାଇଁ ନନ୍ଦନର ପାରିଜାତ ତୋଳି ବସନ୍ତି । ଅସରନ୍ତି ତାଙ୍କର କଳ୍ପନା—ଅଫୁରନ୍ତ ତାଙ୍କର ଆଶା । ଏହି ନିଗୂଢ଼ ସମ୍ପର୍କ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନକୁ ବାସ୍ତବରେ ମଧୁମୟ କରେ । କାହିଁ ଥରକ ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ଜଗନ୍ନାଥ ପଦ୍ମାକୁ ଭଲ ପାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ତ ! ପଦ୍ମା ଅଶିକ୍ଷିତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାର ବିବେକ ଅଛି-ଜ୍ଞାନ ଅଛି ।

ନରମ ଆଖି ଦୁଇଟିରୁ ତାର ଥପ ଥପ ହୋଇ ଝରି ପଡ଼ିଲା ତତଲା ଲୁହ । ଭାବିଲା କେତେ କଣ ସେ । ବାପ ମାଆଙ୍କର ସ୍ନେହର ଦୁଲାଳୀ । ବଡ଼ ଘରର ଝିଅ ସେ । ଯେତେ ଯାନ ଯୌତୁକ ଆଣିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆଜି ତାର କଣିକାଏ ଗର୍ବ କରିବାର କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ସେ ପାଠ ଦି ଅକ୍ଷର ପଢ଼ି ପାରିନି । ସ୍ୱାମୀ ତାର ଶିକ୍ଷିତ । ତେଣୁ ସେ ଆଜି ଉପେକ୍ଷିତା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଖିରେ ସେ କୁତ୍ସିତା । ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ଭଲ ପାଉନାହାନ୍ତି । ଲୁହ ବୋଳା ଆଖିରେ ପଦ୍ମା ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ସତେ, ସତେ କଣ କାଲି ସେ କଟକ ଚାଲିଯିବେ ? ଆଉ ତ ସେ କେବେ ଫେରିବେ ବୋଲି ମନେ ହେଉନି । ଅସରନ୍ତି ଭାବନା ନାରୀ ଜୀବନକୁ ତା'ର ଦୋହଲାଇ ପକାଇଲା । କିଏ ବୁଝିବ ତାର ଅନ୍ତରର ବେଦନା । କିଏ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବ ? କାହା ପାଖରେ ବୁଝାଇ କହିବ ସେ । ଜାଣିଥିଲେ......ନା, ପୋଡ଼ା ଜୀବନଟାକୁ ରଖି କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ କଥା । ଯାହାଙ୍କୁ ନେଇ ସୁଖର ସଂସାର ପାତିବାକୁ ସେ ଏ ଘରକୁ ଆସିଥିଲା ସେ ଯଦି ତାକୁ ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଲେ ଦୂରକୁ, କେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ସେ ଆଉ ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ କାହାକୁ ଦେଖି କଟାଇବ । କିଏ ଅଛି ତାର ଏ ଧନ ଦଉଲତ ଭରା ସମ୍ପଦରେ ? କଣ ହେବ ଏସବୁ

ଥାଇ ? ଲୋକେ କହନ୍ତି ଝିଅଙ୍କ ମଥାରେ ସିନ୍ଦୂର ଲଗିଲେ ଭାଗ୍ୟ ବଦଳେ । କାହିଁ ତା'ର ତ ବଦଳିଲା ନାହିଁ । ଯେଉଁ କାଚ ପିନ୍ଧିଲେ ନାରୀ ଜାତି ଗୁଣ୍ଡି ଫୁଲାଇ ନିଜେ ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ ବୋଲି ଗର୍ବ କରେ, ସେହି କାଚ ପିନ୍ଧି ସୁଦ୍ଧା ଆଜି ସେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବତୀ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବତୀ ନୁହେଁ ତ ଆଉ କଣ ? ନା ଏମିତି ଘରେ ସେ କାହିଁକି ରହିବ ଆଉ ? କାହାକୁ ନେଇ ସେ ରହିବ । ଚାଲିଯିବ ବାପ ଘରକୁ । ଜାଣିବ ବାପ ମାଆଙ୍କର ଅଲିଅଳି ଝିଅଟା । ଭାବନା ପାହାଡ଼ ପଦ୍ମାର ବୁକୁ ଉପରେ ଠିଆ ହେଲା ଆସି । ମନ ହେଲା , ତା'ର ଏ ଘର'ଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ 'କେମିତି' ବା[illegible]ଯାଉଛି ? ବାପଘର ଦିନ କେତେଟା ପାଇଛି । ଲୋକେ କଣ କହିବେ ? ସାରା ଗାଁଟାରେ ନିନ୍ଦାର ଢୋଲ ବାଜିଯିବ । ବାପ ମାଆ ଲାଜରେ ମୁହଁ ଟେକି ପାରିବେନି ।

ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଆଘାତ ଲାଗିବ । ତାଙ୍କର ବା ଦୋଷ ଦେବ କାହାକୁ ? ଦିନ କେତେଟାରେ ଝିଅଟାରୁ ବଳି ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ରଖିଛନ୍ତି । କେମିତି ତାଙ୍କର ନିନ୍ଦା ଗାଇବ ? ସବୁବେଳେ ପାଖେ ପାଖେ ନଣନ୍ଦଟା । ସେ ବି ଅତି ଆପଣାର କରିଛି ଦିନ କେତେଟାରେ । ଖାଲି ମାୟା, ଖାଲି ବନ୍ଧନ ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଥିଲା ସେ ।

ଘର ଭିତରେ ଖଟ ଉପରେ ଜଗପାଣି ଶୋଇ ରହିଛି, ଟିକିଏ ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ସେ ପଦ୍ମା କଥା ଭାବିଲା ନାହିଁ ।

କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଛଟ ପଟ ହେଲା । ବାହାରୁ ବୋହୂ ଗଲା ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ । କଏ ବୋହୂ ?

ପଦ୍ମା ନିରବରେ ଅଶ୍ରୁ ଢାଳୁଛି ।

ଏଠି ବସିଛୁ ? କଣ ଏତେ ବେଳଯାଏ ଶୋଇ ନାହୁଁ ।

ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପାରିଲା ନି ପଦ୍ମା ।

—ଶାଶୁଙ୍କ ପାଦତଳେ ମଥା ରଖି ଝିଅଙ୍କ ପରି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । କାନ୍ଦଣାର ଅର୍ଥ ବୁଝି ପାରିଲେ କଲ୍ପନାମୟୀ । ଆପଣାର ଘର କଥାଟା କାହା ପାଖରେ ବା କହିବେ ? କିଏ ଅବା ତାଙ୍କୁ ସାହସ ଦେବ ? ବୁଦ୍ଧି ଦେବ ? ତାଙ୍କ ଲୁଗା କାନରେ ପଦ୍ମା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲେ—ଛି ମାଆ ମୋର କାନ୍ଦନା ।

ଶାଶୁଙ୍କ କଥାରେ ପଦ୍ମା କାନ୍ଦ ବନ୍ଦ କରି ଧୀରେ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

କଲ୍ପନାମୟୀ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲେ—ହରିହେ ଜଗଦୀଶକୁ ମୋର ସୁବୁଦ୍ଧି ଦିଅ । ସୁନାର ସଂସାର ତାର ହସି ଉଠୁ ।

ରାତିର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଭିତରେ ଅନେକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗଣାରେ ଏକୁଟିଆ ବସି କଲ୍ପନାମୟୀ ନୀରବ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।

ଜଗଦୀଶ ଶୋଇଛି । ନିଦ ମୋଟେ ତା ଆଖିରେ ଆଜି ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତ ସନ୍ତାନ ସେ । ମନେ ମନେ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ କେତେ କଣ ଚିନ୍ତା କରିବାରେ ଲାଗିଛି ।

(ଭବିଷ୍ୟତ । ଯେଉଁ ଭବିଷ୍ୟତ ମଣିଷକୁ ବାଟ ଦେଖାଏ । ଯାହାକୁ ନେଇ ମଣିଷ ଆଗାମୀ ଦୁନିଆର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ, ଆଶାର ଅମରାବତୀ ଗଢ଼େ, ସ୍ୱପ୍ନର ରଙ୍ଗିନ ଚିତ୍ରରେ ବିଭୋର ହୁଏ । ପୁଣି ଏହି ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଭୁଲି ମଣିଷ ଛନ୍ଦ ବାଉଳା ହୋଇଯାଏ । ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ମନରୁ ତାର ପାଶୋରି ପକାଏ । ଅତୀତକୁ ଖାଲି ଭାବେ ଯେତେ ସେ ଭାବେ ଅତୀତ କାଞ୍ଚନଜଙ୍ଘା ପାହାଡ଼ ପରି ତା ବୁକୁ ଉପରେ ସେତେ ଠିଆ ହୁଏ । ପ୍ରାଣଟା ଖାଲି ଦହଗଞ୍ଜ ହୁଏ । ଏଇତ ଜୀବନ ।)

କଣ ସେ ଆଜି କରିବ ? ଏହାହିଁ ଭାବୁଛି ଜଗଦୀଶ । ଅଥଳ ଦରିଆରେ ଥଳକୂଳ ସେ ପାଉନି । ସେ ଦିନ ପରେଶ କଥା ମନେ ପଡୁଛି । ତୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଣିଷ କରି ଗଢ଼ିବାର କ୍ଷମତା ତୋର ହାତରେ । ସତେ କଣ ସିଏ ପଦ୍ମାକୁ ମଣିଷ କରି ଗଢ଼ି ପାରିବ । ନା, ଏ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ବୃଥା । ପାରିବ ନାହିଁ ସେ । ପଦ୍ମାକୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ମଣିଷ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ମାନେ କହିବେ ଏତେ ପାଠ ପଢ଼ି ଅପାଠୋଇ ସ୍ତ୍ରୀଟାଏ ପାଇଛି । ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ ସେ ମୁହଁ ଟେକି ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ନା ତା ପକ୍ଷରେ ଏସବୁ ଏଡ଼ି ଦୂରକୁ ଚାଲିଯିବା ଭଲ । କପଟି ପଲ୍ଲୀ ଗାଁଟା । ସେଥିରେ ପୁଣି ସମାଜର କଠୋର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଆଉ ସହି ପାରିବ ନାହିଁ ସେ । କାଲି ସେ କଟକ ଚାଲିଯିବ ।

ପଦ୍ମା ସ୍ୱାମୀ ପାଖରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା, ଭଲ ମନ୍ଦରେ କେତେକଥା ପଚାରିଛି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ, କୌଣସି କଥାରେ ସେ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ପାଇନାହିଁ । ଅସରନ୍ତି ଭାବନା ଭିତରେ ପଦ୍ମାର ଆଖି ଦୁଇଟି ନିଦରେ କେତେ-ବେଳେ ବୁଜି ହୋଇ ଯାଇଛି । ପଦ୍ମା ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ସ୍ୱାମୀ-ତାର ରାଗ ଅଭିମାନରେ କଥା ନ କହି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି କେଉଁ ଆଡ଼େ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପାଦତଳେ ମଥାରଖି କେତେ କାନ୍ଦ କୋଡ଼ି ହେଉଛି । ତଥାପି ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଟିକେ ଦୟା ହେଉନି । ଦଣ୍ଡେକ ପାଇଁ ସେ ଫେରି ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି । ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । କେଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ହଠାତ୍ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ପଦ୍ମାର । ସକାଳ ହେଲାଣି । ସତକୁ ସତ ଖଟ ଉପରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସେ ଖୋଜି ପାଉନି । ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଆଉ ଖଞ୍ଜାକୁ ଧାଇଁ ଯାଇ ପଦ୍ମା କମଳାକୁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ହୋଇ ପଚାରୁଛି—ଭାଇ ସତେ କଣ କଟକ ଚାଲିଗଲେ ।

କମଳା ଉଜ୍ଜଳର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ ଦେଇ କହିଲା—ହଁ ନୂଆବୋହୂ ଭାଇ କଟକ ଚାଲିଗଲେ ।

ପଦ୍ମା ତଳେ କଣ୍ଢେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଶୁଖିଲା ଆଖିରୁ ତାର ଦୁଇଧାର ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ତିନି

ପଦ୍ମାର ଲୁହବୋଳା ମୁହଁକୁ ପୋଛି ଦେଉଁ ଦେଉ କଳ୍ପନାମୟୀ କହିଲେ—ଛିଃ, ମାଆଠା ମୋର ତୁନ ହ । ଏମିତି କାନ୍ଦିବା ଅମଙ୍ଗଳ ।

ହଁ ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦିବାଟା ଅମଙ୍ଗଳ । ଆପଣାର ମନକୁ ବୁଝାଇ ପଦ୍ମା ତୁନ ହେଲା । ତୁନ ହେଲା ସତ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରଟା ତାର ତୁନ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଶତବୃଶ୍ଚିକର ଆଘାତ ଅନୁଭବ କଲା ସେ ।

ହସ ହସ ମୁହଁରେ କମଳା ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସି କହିଲା—

—ନୂଆବୋଉ, ଆସ ମ, ଆର ଘରକୁ । ଏକା ଏକା ଏମିତି ବିରସ ମନରେ କାହିଁକି ବସିଛ ? ଦି ବାଜି ତାସ୍ ଖେଳିବା ।

ନାହିଁ ତମେ ଯାଅ, ମୋ ମନଟା ଭଲ ନାହିଁ ।

ଭାଉଜର ବିରସ ମନ ଦେଖି କମଳାର ଫଟନ୍ତା ହସତକ ମଉଳି ପଡ଼ିଲା । କମଳା ଜାଣେ ଭାଉଜଟି ତାର ଏ ଘରକୁ ଆସିଲା ଦିନଠୁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କଣ୍ଢାପରି ହେଲାଣି । ଖାଇବା, ପିନ୍ଧିବା ପାଇ ନହେଁ, ଜଗତରେ ଯେଉଁଥି ପାଇ ଝିଅ ଗୋଟାଏ ଘରଛାଡ଼ି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଘରକୁ ଯାଏ, ଜଣକୁ ଆପଣାର କରିବାକୁ । ସେହି

ଆପଣାର ଲୋକ ଠାରୁ ସେ ଯଦି ସାନ୍ତ୍ୱନା ପାଇବା ଦୂରେ ଥାଉ ତାଡ଼ନା, ଭର୍ତ୍ସନା ପାଏ—ତା ହେଲେ ତାର ଅନ୍ତର ଉଦ୍ବେଳ ବିକଳ ହେବ ନାହିଁକି ?

ନାହିଁ ମ ଆସ ନୂଆବୋଉ । ବି ବାଜି ଖଣ୍ଡେ ଖେଳିବା । ଖେଳୁ ଖେଳୁ ତମେ ଜିତିବ ନାହିଁ ମୁଁ ଜିତିବି । ଏଇତ—ସତ କହୁଛି ନୂଆବୋଉ ଯଦି ତମେ ନ ଯିବ, ତେବେ ତମର ମୋର·········।

ପଦ୍ମା ନଣନ୍ଦର ମନ ରକ୍ଷାକରି ତା ସଙ୍ଗରେ ଆଉ ଘରକୁ ଗଲା ତାସ୍ ଖେଳିବାକୁ । ଖେଳରେ ମୋଟେ ମନ ନ ଥାଏ । ତି ଜଣ ବସି ତାସ୍ ଖେଳିଲେ, ବାରମ୍ବାର ପଦ୍ମା ଖେଳରେ ଭୁଲ୍ କଲା ।

ଏକଣ ନୂଆବୋଉ ।·ତମେ ଭୁଲ୍ କରୁଛ ଖାଲି ।

ପଦ୍ମା ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ କହିଲା—କମଳା, ମୋର ଖେଳିବାକୁ ମନ ନାହିଁ ମୋଟେ । ତାଛଡ଼ା ମୁଁ ତାସ୍ ଖେଳି ଜାଣେ ନା ।

ଖେଳ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ନଣନ୍ଦ ଭାଉଜ ହସ କଉତୁକ ହୋଇ ଗାଧୋଇଗଲେ ।

ପଦ୍ମାର ମୁଖରେ ଦଣ୍ଡିକ ପାଇଁ ହସ ଫୁଟି ଉଠିଲେ କଲ୍ୟାଣମୟୀଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠେ । ବୋହୂଟିକୁ ସବୁବେଳେ ଆଦର ଯତ୍ନରେ ରଖିଥାନ୍ତି । ହେଲେ କଣ ହେବ । ପଦ୍ମାର ମନକଥା ଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ଜଣାପଡ଼ିଯାଏ । ପୁଣି ସନ୍ଦେହୀ ମନଟାରେ କେତେ କଣ ଭାବନ୍ତି କଲ୍ୟାଣମୟୀ ।

ଏମିତି ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଚାରିମାସ କଟିଗଲା ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଯାଇ ବର୍ଷା ଆସିଲା, ଧରଣୀର ଉତପ୍ତ ପ୍ରାଣରେ ଶାନ୍ତି ସୁଧାର ସଞ୍ଜୀବନୀ ମନ୍ତ୍ର ଢାଳି ଦେବାପାଇଁ । ଆକାଶରେ ମେଘମାଳା ଦେଖାଦେଲେ ।

କାହିଁ ଶାନ୍ତି ତ ପାଇଲା ନାହିଁ ପଦ୍ମା ? ଯେତେ ଦିନ ବିତୁଛି ସେତେ ଅଶାନ୍ତିରେ ଦହଗଞ୍ଜ ହେଉଛି ପ୍ରାଣଟା ତା'ର ।

କଲ୍ୟାଣମୟୀ ବୋହୂଟିର ଚେହେରାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି, ସେଦିନ କହିଲେ—ଆଲୋ ମାଆ ! ତୁ କଣ ଭାତ ଖାଉ ନାହୁଁ । ମାସ କେତେଟାରେ କେଡେ ସୁନ୍ଦର ଚେହେରାଟାକୁ କଣ କଲୁଣି କହିଲୁ ।

ନିରୁତ୍ତର ହେଲା ପଦ୍ମା । ଶାଶୁର ଆଗଟରେ ମୁହଁ ତଳକୁ କଲା ।

ପଦ୍ମାର ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କଲ୍ୟାଣମୟୀ କହିଲେ —ସତ କରି କହତ ମାଆ, ତୋ ଦେହ କାହିଁକି ଏମିତି ହେଉଛି ।

ନାଇଁ କିଛି ନାହିଁ ।

ତେବେ କାହିଁକି ବୋହୂଟାର ଏପରି ଚେହେରା । ମନକୁ ମନ ଭାବୁଁଭାବୁ କଲ୍ୟାଣମୟୀ କହିଲେ—ଯାହା କଥାରେ କହନ୍ତି ନୁଣ ଖାଏ ହାଣ୍ଡି—ଚନ୍ଦା ଖାଏ ଗଣ୍ଡି । ତାହା ଠିକ୍ । ଆଜି ବୋହୂଟା ମୋର ଭାବି ଭାବି ଏପରି କଣ୍ଢା ହେଲାଣି ।

ସେଦିନ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କଚେରୀକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି, କଲ୍ୟାଣମୟୀ କହିଲେ—ଶୁଣୁଛ, ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଫଳ କିଛି କିଣି ଆଣିବ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କଚେରୀକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

(ଜୀବନ ଯୌବନ କେହି ଚିରସ୍ଥାୟୀ ନୁହନ୍ତି । ଜୀଇଥିଲେ ମଣିଷ ସୁଖ ଲୋଡ଼େ । ଏଇ ସୁଖପାଇଁ ସାରା ଜଗତଟା ପାଗଳ।) କାହିଁ ସେ ତ ପୁଅ ବୋହୂଙ୍କର ସୁଖର ସଂସାର ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାଆ ହୋଇ, ପୁଅର ଜୀବନକୁ ସରସ ସୁନ୍ଦର କରାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ। ତେବେ ଜଗଦୀଶର ଜୀବନଟା କଣ ଏମିତି ଉଦାସ ତଳଳରେ କଟିବ ? ଭାବନାରେ କଲ୍ୟାଣମୟୀଙ୍କ ମଥା ଚକ୍କର ଖାଇଲା ।

ଦିନ ଯାଏ ରାତି ଆସେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଠଉରାଇ ପାରନ୍ତି ନି । ଘରେ ବସିରହି ପୁଅ ବୋହୂଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ମନାସି କେତେ ଦିଅଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତି । ଶୁଖିଲା ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡାନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଏ ସବୁ ଦେଖି ପଚାରନ୍ତି—ଆଗୋ କଳ୍ପନା ! ତମର ଆଜିକାଲି କଣ ହୋଇଛି କି ? ଏମିତି ଭାବନା କଣ କରୁଛ ବସି ବସି ।

ଭାବୁଛି ତମର ଗୁଣିଆ ପୁଅର କଥା । ହେଇତ ଦେଖୁଛ ତମର ଆଖି ଆଗରେ ଘରର ବୋହୁଟା କଣ୍ଟା ଡାଳ ପରି ହେଲାଣି ଖାଲି ଭାବି ଭାବି ।

ଭାବିଲେ କଣ ହେବ କଳ୍ପନା । ଯେତେବେଳେ ଯାହା ହେବାର କଥା ତାହା ହୋଇ ଯାଉଛି । ଜଗଦୀଶ ପରି ଶିକ୍ଷିତ ପୁଅ ଯଦି ଏପରି କରିବାକୁ ଯାଏ, ତା ହେଲେ ଅନ୍ୟମାନେ କଣ ନ କରି ପାରନ୍ତି ?

ଅନ୍ୟମାନେ ସବୁ କରି ପାରନ୍ତି । ସେଥିରେ ଆମର କିଛି ଯାଏ ଆସେନା । ମୁଁ ତମକୁ ସେଦିନରୁ କହିଛି କହିବି ବୋଲି କହି ପାରୁନି, ଆଖିରେ ଦେଖୁଛତ ବୋହୂଟାକୁ ?

ହଁ କଳ୍ପନା ସେଦିନ ମୁଁ ବି ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲି ବୋହୂକୁ ଦେଖି, ଚେହେରାଟା ଅତି ଖରାପ ଦେଖା ଗଲାଣି ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଖଞ୍ଜା ଭିତରୁ ପଦ୍ମାକୁ ଡାକିଲେ ମା ଏଣିକି ଟିକେ ଆସିଲ ।

ପଦ୍ମା ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରେ, ଲଜ୍ୟା ବି କରେ । ମୁଣ୍ଡରେ ଓଢ଼ଣା ଟାଣି ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲା ।

ଖଟ ଉପରେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ବସିଥାନ୍ତି । ପଦ୍ମା ଦୂରେଇ ଠିଆ ହେଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ପଚାରିଲେ ପଦ୍ମାକୁ, ଆସ୍ତ ମାଆ ତମର ଏଠାରେ ଚଳିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଉଛି କି ? ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଅସୁବିଧା ହେଉଥାଏ—ଲଜ୍ଜା ନକରି କହିବ ।

ପଦ୍ମା କ'ଣ ବା ଜବାବ ଦେବ ? ଏତେ ବଡ଼ କଥାଟା । ଶ୍ୱଶୁର ଦେବତା ସମାନ । ଭଲ ମନ୍ଦରେ ଦେହ ପା ହେଲେ ପେଟକୁ ତାଙ୍କର ଖାଡ଼ ଯାଏନା । ଔଷଧ ପଥ୍ୟ କେମିତି କେଉଁଠୁ ଆସିବ ଖୋଜି ବୁଲନ୍ତି । ଏମିତି ମଣିଷ କୋଟିକରେ ଗୋଟିଏ ମିଳିବା କଠିନ୍ ।

ପଦ୍ମା ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲା—

ଅସୁବିଧା ମୋର କାହିଁକି ହେବ । କେଉଁ କଥାରେ ?

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ବୋହୂଠାରୁ ଆଉ କଣ ବା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଆଶା କରିଥାନ୍ତେ ? କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ କହିଲେ—ଆସ୍ତ ତମେ ଯାଅ ମା ।

ମାଆ କମଳା ।

ଅଗଣାରୁ କମଳା ବାପାଙ୍କ ଡାକ ଶୁଣି କହିଲା ଯାଉଛି ବାପା ।

କମଳାକୁ ଦେଖି କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କହିଲେ,—

—କମଳା, ନୂଆ ବୋଉର ଖବର ସବୁବେଳେ ବୁଝୁଥିବୁ । ଯେପରି କୌଣସି କଥାରେ ତାଙ୍କର ମନ ଊଣା ନ ହୁଏ ।

ବୁଝିଲ ! ତୁମେ ଲାଜ ସଙ୍କୋଚ କରିବ ନାହିଁ । ଏ ଘର ଦ୍ୱାର ତୁମର । ତୁମେ ତମର ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ଯାହା ଚାହିଁବ ତାହା କରିବ ।

ପଦ୍ମା ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ନୁଆଇ ଧୀରେ ଆରି ଘର ଖଞ୍ଜାକୁ ଚାଲିଗଲା ।

କମଳା ! କମଳା ପାଇଁ ବାସ୍ତବିକ୍ ପଦ୍ମା ମନର ଯାହା କିଛି ବେଦନା ସବୁ ଭୁଲିଯାଏ । କ୍ଷଣକ ଭିତରେ ପୁଣି ତାର ଘର ସଂସାର ପ୍ରତି ମାୟା ମମତା ଜାଗି ଉଠେ । ଏତେ ବରଷତା ଭିତରେ କମଳା

ପାଇଁ ସେ ମନର କେତେ ରଙ୍ଗିନ ଚିତ୍ର ଆଙ୍କେ । ସ୍ୱାମୀ ଦେବତା । ଅନ୍ତ ଆତ୍ମାର ସେ । ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କର କଥା ମନେ ମନେ କେତେ ଭାବେ । ସେ ଦିନ ମଧୁଶଯ୍ୟାର ରାତି । ଆଦର ସୋହାଗରେ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଡାକି କାନେ କାନେ କହିଥିଲେ ପଦ୍ମା ତମେ ପ୍ରକୃତରେ ମଣିଷ ହୋଇ ପାରନା । ତମ ଜୀବନ, ମୋ ଜୀବନ ଭିନ୍ନ ନୁହେ ଏକ ! ତୁମେ ସୁଖୀ କରି ପାରିବ ମୋତେ !

ସୁଖୀ କରି ନାହିଁ—ସତେ କଣ ସିଏ ସୁଖୀକରି ପାରିବ ତାର ପ୍ରାଣର ଦେବତାଙ୍କୁ—ଭାବନା ପଥରେ ଆଗେଇ ଯାଏ ପଦ୍ମା ।

ପଦ୍ମା କିଛି କାମ କରୁଥିଲେ, କମଳା ଭାଉଜ ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ନିଜେ କରି ବସେ । ବଳକା ସମୟରେ ଭାଉଜଙ୍କୁ ପାଖରେ ବସାଇ ପାଠ ପଢ଼ାଏ । ଯେଉଁ ପାଠ ପଢ଼ା ପାଇଁ ଭାଇଙ୍କର ଭାଉଜ ଉପରେ ଏତେ ରାଗ, ଏତେ ଅଭିମାନ । ଆଜି ଭାଇ କଟକରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ନୂଆ ବୋଉଙ୍କର ଭଲ ମନ୍ଦ ଖବର ଟିକେ ନେଲେ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଚେଷ୍ଟାକରି ପାଠ ପଢ଼ାଇବ । ଭାଇଙ୍କର ଜମାଟ ବନ୍ଧା ଅଭିମାନ ତୁଟାଇବ ! ଭାଉଜଙ୍କୁ ପାଠୋଇ କରିବ । କମଳାର ଏଇ ଜିଦ୍ ।

ପଦ୍ମା ସତକୁ ସତ କମଳା ପାଖରେ ବସି ପାଠ ପଢ଼ିଲା, ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ପଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଆଜି ଏଇ ଗୋଟାଏ କଥାରେ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କୁ ହତାଦର କରିଛନ୍ତି । ସେଥି ଜିଦ୍ ପାଇଁ ସେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛି ତାର ପାଠ ପଢ଼ା ଧନ୍ଦାରେ ।

ଏ ସବୁ ଦେଖି ଗୋପନରେ କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠୁଛି । ମନେ ମନେ କହୁଛନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ହେ ! ମୋ ପୁଅ ବୋହୂ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ଭଲ ବାଟ ଦେଖାଅ ।

ସେ ଦିନ କଳ୍ପନାମୟୀ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ—

—ଶୁଣୁଛ, ଦେଖୁ ଦେଖୁ କେତେ ମାସ କଟିଗଲାଣି । ଜଗଦୀଶର

ଖବର କିଛି ପାଇଛ ? ୮ଏ ତାପ ଖଏ କାହ୍ନି ଦେଇଛି ନା ନାହିଁ ?

ଚିଠି ଆଜ କେବେ ଦେଲ ? ତା ଚିଠିକୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ଥକିଲିଣି । ନାଁ ଚିଠି ନା ଖବର । ଦେଖୁଛି ଜଗଦୀଶଟା ବଡ଼ ଜିଦ୍ଖୋର । ତା ମୁଣ୍ଡରେ କିଛି ନାହିଁ । କଣ ଯେ ତାର ହେଇଗଲା, ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥିଲି । ଏତେ ଯୌତୁକ ପାଇ ଦିନେ ତାକୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେବାର ମୁଁ ଦେଖିଲି ନାହିଁ । କେବେ କେବେ ତାର କଥା ଭାବି ବସିଲେ ମୁଣ୍ଡଟା ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଛି ; ମନ ହେଉଛି ଘର ସଂସାର ଛାଡ଼ି କେଉଁ ଆଡ଼େ ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତି ।

ହଁ ଘର ସଂସାର ଛାଡ଼ି କେଉଁ ଅଡ଼େ ପଳାଇ ଯିବ ତ ଯିବ; ଏବେ କଣ ତା ବିଷୟରେ ଭାବୁଛ କହିଲ ?

କଣ ଆଉ ଭାବିବି । କିଛି ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ।

ତମେ କଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛ ? ମତେ ଟିକେ ବୁଝିଦେଲ ।

ବୁଦ୍ଧି ତମକୁ କଣ ଦେବି ମ ? ଘରେ ବୋହୂଟାର ଢଙ୍ଗ ତ ଯେମିତି ଦେଖୁଛ । ପୁଅ ଦିନ କେତେଟା ଘରେ ରହି ନାନାଦି କାନ୍ଦି କରି ଚାଲିଗଲା । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଠାରୁ ସାହି ପଡ଼ିଶା ଯାଏଁ କିଏ କେତେ କଥା କହିଲେ । ମୁଁ ଖାଲି ପଥର ପାଲଟି ଶୁଣି ଯାଉଛି । ସେ ଦିନ ବୋହୂ ବାପ ଆସି ମୋତେ କହିଲେ-ସମୁଦୁଣୀ ଝିଅଟା ମୋର ମାସ କେତେଟାରେ ଏମିତି ଆସି ହେଲାଣି । କଥା କହୁଁ କହୁଁ ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ତମେ କଣ କହିଲ ?

ମୁଁ ଆଉ କଣ କହିବି

ତା ପର ଆଖିରୁ ସେ ଲୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ କହିଲେ—ସମଧିଙ୍କ କହିଦେବ, ମୁଁ ଝିଅକୁ ଏହି ମାସ ଭିତରେ ନେବି । ଝିଅ ମଧ୍ୟ ଯିବାପାଇଁ ଜିଦି କରୁଛି ।

ହଁ କଳ୍ପନା, ଝିଅକୁ ନେବାକୁ କହିଲେ ସେଥିରେ ଆମର

ଆପତ୍ତି କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଝିଅ ବାପ ଘରକୁ ଯାଏ, ଯିବ । ଝିଅର ଏ ଯିବାଟା ବାପଘରକୁ ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ । ସବୁ ଝିଅ ବାପଘରର ସେହି ଖାଁଟି ମାଟି କୁଡ଼ିଆ ଅଙ୍କା ବଙ୍କା ପଥକୁ ପୁଣି ଥରେ ଯେତେବେଳେ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି—ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର ଜାଆ ନଣନ୍ଦଙ୍କର ଝାଇଁ ଝାଇଁ କଥା ଆଉ ତାଙ୍କ କାନରେ ସେତେବେଳେ ବାଜେ ନା । ହସ ହସ ମୁହଁରେ କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ପୁଣି ଆପଣାର କରି ବସନ୍ତି ମାଆ ବାପ ଭାଇ ଭଉଣୀ ସଭିଙ୍କୁ । ଏଇତ ସଂସାର । ତମେ କଣ କଳ୍ପନା ଦିନେ ତମ ବାପ ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ ମନ ଉତ୍କଣ୍ଠ କରୁ ନଥିଲ ! କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ହସିଲେ କଥାଟା କହିଦେଇ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ମଧ୍ୟ ହସ ଖଣ୍ଡେ ଫୁଟାଇ କହିଲେ — ବୁଢ଼ା ବଅସରେ ପୁଣି ରସିକତା ।

ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ଯେତେ ଚଞ୍ଚଳ ଗଡ଼ି ଯାଉଥାଏ, କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁଙ୍କର ମନର ଉଦ୍‌ବେଗ ସେତେ ବଢ଼ୁଥାଏ ।

କିଛି କୁଆଡ଼େ ନଥିଲା, ପଦ୍ମା ହଠାତ୍ ଜରରେ ପଡ଼ିଲା । ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କର ମନ ଖରାପ ହୋଇଗଲା । କଳ୍ପନାମୟୀ ବୋହୂର ରୋଗ ଶଯ୍ୟା ପାଖରେ ଅଖିଆ ଅପିଆ ପଡ଼ିରହି ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଲେ ।

ପଦ୍ମା ଶାଶୁଙ୍କ ବ୍ୟସ୍ତତା ଦେଖି ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲା, ମାଆ ତମେ ଏପରି କାହିଁକି ହେଉଛ ? ମୁଁ ଭଲ ହୋଇଯିବି ଯେ ।

କମଳା ଭଉଜର ପତଳା ରୋଗୀଣା ଦେହକୁ ସବୁବେଳେ ପାଖରେ ବସି ଆଉଁସି ଦିଏ । ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଶାଗୁ ବାଲି ତିଆରି କରି ପେଇଦିଏ । ପଦ୍ମା ଔଷଧ ଖାଇବାକୁ ମୁହଁ ମୋଡ଼ିଲେ ତାକୁ ଜୋର୍‌କରି ପେଇଦିଏ ।

ବୋହୂର ଅସୁସ୍ଥତାରେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଶୋକ ଶୋଷ ଭୁଲି ଗଲେ ।

ଏଥିପାଇଁ ପଦ୍ମା ଦୁଃଖର ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଃଖ ବୋଲି ଭାବେ ନାହିଁ । ଜରରୁ ଉଠୁ ଉଠୁ ପନ୍ଦର ଦିନ ଲାଗିଲା ପଦ୍ମାକୁ । ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ । ଡାକ୍ତର ଚଲାବୁଲା କରିବାକୁ ବାରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଦରକାର ପଡ଼େ ପଦ୍ମାର, ସବୁ ତା ପାଖରେ ଖଞ୍ଜେଇ ରଖେ କମଳା ।

ନଣନ୍ଦ, ଭାଉଜ । ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତରେ ଯୋଡ଼ିଏ ଫୁଟନ୍ତା ଫୁଲପରି । ସ୍ନେହରେ ଜଗତଟା ବନ୍ଧା । ଯେଉଁଠି ସ୍ନେହ ନାହିଁ— ସେଠି ଆଦର ନାହିଁ । ଯେଉଁଠି ସ୍ନେହ ଅଛି—ସେଠି ଆଦର ଅଛି । ପଦ୍ମା ମାସ କେତେଟାରେ ସ୍ନେହରେ ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣାର କରି ପାରିଛି — ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟର ଆପଣାର ହି ହୋଇ ପାରିଛି ।

ବେଳେବେଳେ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତାରେ ପଦ୍ମାର ମୁଣ୍ଡ ବିଗିଡ଼ି ଯାଏ । ଭାବନା ପୁଣି ତାକୁ ଛନ୍ଦି ପକାଏ ଅଡୁଆ ତଡୁଆ କରି ।

ଦେହ ଟିକେ ଆଜି ଭଲ ଲାଗୁଛି । ପଦ୍ମାର ଦେହ ପ୍ରତି ମୋଟେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଦେହ ଯେତେବେଳେ ହେଉ ସେତେବେଳେ ଖରାପ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଜର, ପେଟବଥା, ମୁଣ୍ଡବଥା ଏମିତି କେତେ କଣ ଲାଗି ରହିଛି । କେତେ ଥର ବାପା ତାର ନେଇ ଯିବାକୁ କହିଲେଣି । ବାପ ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ ସେ ମଧ୍ୟ ମନଟାକୁ ଉଗ୍ରଟ କରି ପକାଇଛି । କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଦିନବାର ଠିକ୍ କରି ବୋହୂକୁ ପଠାଇ ଦେବାକୁ ସ୍ଥିର କଲେ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ କହିଲେ, ବୋହୂ ବାପଘର ଯିବା ଖବର ଜଗଦୀଶଙ୍କୁ ଜଣାଇଛ ତ ।

ଜଗଦୀଶଙ୍କୁ ଜଣାଇବ ଗୋଟାଏ କଣ ? ଜଗଦୀଶ ଘରୁ ଗଲାଣି କେତେ ମାସ ହେବ, କୌଣସି ଖବର ତା'ର ନାହିଁ । ପାଠ ପଢ଼ୁଛି

କି ନାଁ, ତା ବି ଜଣାନାହିଁ । ବାସ୍ତବିକ କଳ୍ପନା—ଜଗଦୀଶ କଥା ଭାବିଲେ ମୁଣ୍ଡଟା କଣ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବୁଝିବ ନାହିଁ ସେ କୌଣସି କଥା ।

ପଦ୍ମା ଆଉ ଖଞ୍ଜାରେ ଥାଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ କଥାକୁ । ନିଜ ଜୀବନର ଚଳନ୍ତି ପଥ— ଯାହାଙ୍କୁ ନେଇ ସୁନ୍ଦର ହେବ, ପଥ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିଲେ ଯେ ହାତଧରି ଉଠାଇ ନେଇ ଦରଦ ପ୍ରକାଶ କରିବେ, ସେହି ପ୍ରାଣର ଦେବତା ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ଆଜି ଉପେକ୍ଷିତ କରି ପାଦରେ ମାଡ଼ି ମକଚି ଦେଇ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । —ସେ ଝରା ଫୁଲପରି ମାଟିରେ ଝରି ପଡ଼ୁଛି । କିଏ ବୁଝିବ ତାର ଅନ୍ତରର କଥା— କିଏ ବୁଝିବ ତାର ପ୍ରାଣର ବେଦନା ।

ଆଉ ଦିନ ଆଠଟା ରହିଲା । ପଦ୍ମା ବାପଘରକୁ ଚାଲିଯିବ । ଏଇକଥା ସେ ଭାବୁଛି । ସ୍ୱାମୀ ସିନା ତାକୁ ଆଜି ଉପେକ୍ଷିତା କରି ଚାଲିଗଲେ । ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର ଦେବତା, ଏମାନେ ପ୍ରାଣୁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଇଛନ୍ତି ତାକୁ । ନଣନ୍ଦ ମାଆ ପେଟର ଭଉଣୀଠୁ ବଳି । କେମିତି ଏମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସେ ବାପ ଘରକୁ ଯିବ ।

ପଦ୍ମାର ବାପଘରକୁ ଯିବା ଦିନେ ବାକି ଅଛି, କମଳା ଭାଉଜର ଲୁଗା ପଟା ଜିନିଷ ପତ୍ର ସଜାଡ଼ି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା —ନୂଆବୋଉ, ତମେ ସତେ କଣ ଆମକୁ ଭୁଲିଯିବ ? ବାପଘର ଗାଁ ମାଟି ମାଡ଼ିଲେ ।

କମଳା (ଜଗତରେ ଯିଏ ଯାହାକୁ ଯେତେ ଭଲ ପାଇଥାଏ, ସିଏ ତାକୁ ସେତେ ଭଲପାଏ । ଯିଏ ଯାହାକୁ ଯେତେ ଭାବେ, ସେ ତାକୁ ସେତେ ଆପଣାର କରି ବାନ୍ଧି ରଖେ—ନିଜ ପାଖରେ । ତମ ପରି ସୁନା ନଣନ୍ଦକୁ ଭୁଲିବାର ଅଛି ?)

ନାଁ ଥଟ୍ଟା କରୁଛ ।

ନାହିଁ ଥଟ୍ଟା କାହିଁକି କରିବ, ତମର କଥା ସକାଳେ ସଂଜେ ସବୁବେଳେ ମନେ ପଡ଼ିବ ।

କମଳା ହସି ହସି କହିଲା—ନୂଆବୋଉ, ଭାଇପରା ଏହା ଭିତରେ କେବେ ଘରକୁ ଆସିବେ ? ତୁମେ କେମିତି ଚାଲିଯିବ ମ ।

ପଦ୍ମା କହିଲା— କମଳା, ଆସନ୍ତୁ ତମର ଭାଇ । କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ପାଠ ସେ ପଢ଼ିଛନ୍ତି । ଅପାଠୋଇ ଝିଅଟାଏ ବୋଲି ସବୁବେଳେ ହତାଦର ମୁଁ । ମୋ ଜୀବନରେ କି ସୁଖ ଶରଧା ଅଛି ? ଏଠି ତମ ପାଖରେ ରହିବା ଯିଏ, ବାପ ଘରକୁ ଯାଇ ସାଙ୍ଗ ସାଥୀ ମେଳରେ ଋହ ମାସ କେତୋଟା କଟାଇ ଦେବା ସିଏ । କଣ ଏଥିରେ ଅଛି ? ରାଗ କରୁଛ କି ?

କଟା ଘା'ରେ ଚୂନ ବୋଳିଲା ପରି କମଳା ମନେ ମନେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କଲା । ମନକଥା ମନରେ ମାରି କମଳା ତୁନି ରହିଲା

× × ×

ପଦ୍ମା ବାପ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଝିଅକୁ ପାଇ ବାପ ମାଆଙ୍କର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ ।

ବୋହୂକୁ ଛାଡ଼ି ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଦୁଃଖ ବି କମ୍ ନୁହେଁ । କ୍ଷଣିକ ହର୍ଷ ବିଷାଦର ଖେଳ ଏ । ଯେଉଁଠି ମମତା ଲାଗିଯାଏ, ସେଠି ଜଣେ ଜଣକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଛାଡ଼ି ପାରେ ନା ।

ସେଦିନ କମଳା ଅଇନାଁଟା ସାମନାରେ ରଖି ନିଜ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଉ କୁଣ୍ଡାଉ କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କୁ କହିଲା—ମା, ନୂଆବୋହୂଟି କେଡ଼େ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ମ । ସେ ଘରୁ ଚାଲିଗଲା ଦିନୁ ମନଟା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗୁନି । ଭାଇ ଘରେ ଥିଲାବେଳେ କେତେ ଭର୍ତ୍ସନା କରି କହନ୍ତି, ଟିକେ ତାର ଛଳ ନ ଥାଏ । ଖାଲି ଗୋଟିଏ ଗୁଣରେ ସିନା କମ ପଡ଼ିଲା । ନୋହିଲେ·········।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଘରେ ବସି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବୁଛନ୍ତି । କଳ୍ପନାମୟୀ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । କଣ ଭାବୁଛ ଏତେ ?

ଭାବନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ତାଙ୍କର । କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଲେ, ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି କଳ୍ପନାମୟୀ ।

କିଏ କଳ୍ପନା ।

ହଁ ।

ନାହିଁ, ଆଉ ଭାବିବି କଣ ? କଚେରୀ ତ ଆଜି ବନ୍ଦ । ବସି ବସି ଏମିତି ଭାବୁଥିଲି ଖାଲି·········

କଳ୍ପନାମୟୀ କିଛି ନ କହି ଚାଲିଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଜଗଦୀଶର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ବଡ଼ ଚିନ୍ତିତ । ଏକମାତ୍ର ପୁଅ ସେହି । ତାର ସୁଖ୍ୟାତିରେ ତାଙ୍କର ଗର୍ବ କରିବାର କଥା । କେତେ ଭାବି·ଆଶାର କଳ୍ପନା, ପୁଅ ପାଠ ପଢ଼ିସାରି ଡେପୁଟି ହେବ, ଇଞ୍ଜିନିୟର ହେବ, ଏମିତି କେତେ କଣ ? କାହିଁ ସେ ଆଶା; ସବୁ କଳ୍ପନାରେହିଁ ରହିଲା । ଦୁର୍ବଳ ମନଟା ତାଙ୍କର ସବୁବେଳେ ଏଇ କଥାହିଁ ଭାବୁଛି—ଜଗଦୀଶଟା କିଛି କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

(ମଣିଷ ବଡ଼ ଆଶାବାଦୀ । ଏହି ଆଶାକୁ ଆଗରେ ରଖି ସେ ସ୍ୱପ୍ନର ମିନାର ଗଢ଼େ । ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନିଶୁଣି ବାନ୍ଧେ ଏଇ କଥା ଭାବି ।)

ପୁଣି ମନରେ ତାଙ୍କର ଆଶା ସଞ୍ଚରେ । ନିଶ୍ଚୟ ଜଗଦୀଶ ଭଲ ବାଟକୁ ଆସିବ । ସୁନାମ ଅର୍ଜ୍ଜିବ । ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରିବ । ଭାବି ଆଶାର କଳ୍ପନାରେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଅଫିସ ଫାଇଲ ଘାଣ୍ଟନ୍ତି । ସକାଳ ସାଜ ସଞ୍ଜ ହୁଏ । ଭାବନା ତାଙ୍କର ମେଣ୍ଟେ ନାହିଁ ।

ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲେ ।

ଗୃର

ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବାତ୍ୟା ବହିଗଲେ, ସେ ପଥହରା ହୋଇଯାଏ । ପାଗଲଙ୍କ ପରି ଏଣେ ତେଣେ ଘୂରିବୁଲେ, କୂଳ କିନାରା ପାଏନା । ସେଇମିତି ଆଜି ଜଗଦୀଶର ଜୀବନ । ସେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଛି କିଛି ତାର ନାହିଁ— ଅଥଚ ସବୁ ଅଛି । ବାପ ମାଆ ତାର ଅନ୍ତର କଥା ବୁଝିଲେ ନାହିଁ । ନିହାତି ଗୋଟାଏ ଅପଦାର୍ଥ ଜୀବନ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଛନ୍ଦି ଦେଲେ ତା ଜୀବନଟାକୁ । ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିଲା ନ ସେ । ନିଜ କପାଳକୁ ଧିକ୍କାର କରିବା ସାର ହେଲା ଖାଲି । ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ଯାହାକୁ ସେ ଜୀବନ ସଙ୍ଗିନୀ କରି ସଂସାରର ଦୁର୍ଗମ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରିବ, ସେ କଣ ପଦ୍ମା ? ନା—ନା—ପଦ୍ମାକୁ ନେଇ ସେ ସଂସାରର ଦୁର୍ଗମ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିବ ନ । ଘୋର ଭାବନା । ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଆସନ୍ନ । ଗୋଧୂଳିର ରକ୍ତିମ ଆଭାରେ ଗଛ ଲତା କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ହସି ଉଠୁଛି । ବୋଧେ ଏହି ହସ, ଆଜି ଦିନର ଶେଷ ହସ । ପ୍ରକୃତିର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ । କାଠଯୋଡ଼ି ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ବସି ଭାବୁଛି ଜଗଦୀଶ ।

ଏହି ଭାବନାଟା କେବଳ ଆଜି ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାର ନୁହେଁ । ଜଗଦୀଶ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଏହି ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ବସି ଅତୀତ ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନର କଥା ଭାବେ । ଶାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେ ପାଇ ପାରେ ନ । ତା ବଦଳରେ ଯେତିକି ସେ ନିଜର ପଛକଥା ଗୁଡ଼ାକ ଭାବେ ସେତିକି ଜୀବନଟା ଦାମ ନା ଦେଇଣ ଦଏ ।

ଏକା ଏକା ବସି ଆଖି ଆଗରେ କେତେ ଜୀବନ୍ତ ଚିତ୍ର ସେ ଦେଖି ଯାଉଛି । କାଠଯୋଡ଼ୀର କୁଳୁ କୁଳୁ ନିନାଦ ଆଜି ଜଗଦୀଶ ପ୍ରାଣରେ ଶେଲ ବିଦ୍ଧ କରୁଛି । ନା ଆଉ ଏମିତି ବସି ବସି ସମୟ କଟାଇବ ନାହିଁ ସେ । ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରୁ ଉଠି ବସାଆଡ଼େ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲା ।

ଆଉ ଦିନକର କଥା । ଜଗଦୀଶ କାଠଯୋଡ଼ୀର ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ବସିଛି, ଭାବୁଛି ସେ । ଅଦୂର ଭବିଷ୍ୟତର ଝାପସା ଆଲୋକରେ ପ୍ରାଣଟା ତାର ହସି ଉଠୁଛି । ଛନ୍ଦ ବାଉଳା ମନଟା ତାର ନିଜ କଥାରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ।

ହଠାତ୍ ତାର ଆଖି ପଡ଼ିଲା ଆଗକୁ । ଗୋଟିଏ ଯୁବତୀ । ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ କୋଡ଼ିଏ ଭିତରେ । କେଉଁଠି ଦେଖିଲାପରି ତାକୁ ମନେ ହେଉଛି । ପରିଧେୟ ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡେ, ଦେହରେ ମଖମଲି ବ୍ଲାଉଜ, ପାଦରେ ଚପଲ ଯୋଡ଼ାଏ । ସେ ଯେପରି ଅପଲକ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଛି ତାର ଆଡ଼କୁ । ଭଦ୍ରତା ଦେଖାଇ ସହସା ଆଖିଟା ତା ଉପରୁ ଫେରାଇ ଆଣିଲା ଜଗଦୀଶ । କିନ୍ତୁ ମନଟା କାହିଁକି କେମିତିକା ହୋଇଗଲା । ମନଟାକୁ ଆୟତ୍ତ କରି ବିବେକ ତାର କହିଲା—ମାତୃବତ୍ ପରଦାରେଷୁ । ପୁଣି ଥରେ ଆଖି ଫେରାଇଲା ସୁଦୀର୍ଘ କାଠଯୋଡ଼ୀର ଜଳରାଶି ଉପରକୁ । ଆଗକୁ ଆଖି ପାଉନି । ବହୁ ଦୂରରେ ଖଣ୍ଡେ ଡଙ୍ଗା ଭାସି ଯାଉଛି । କେବଳ ଦିଶୁଛି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ତାର ଛାୟା । ମନେ ମନେ ଭାବିଲା ଜଗଦୀଶ, ବାସ୍ତବିକ ପ୍ରକୃତିର ଶୋଭା କବି ପ୍ରାଣକୁ ମୁଗ୍ଧ କରେ । କବି ଆଉ ଭାବୁକମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହାଂ ଯେ କେଡ଼େ ରୁଚିପ୍ରଦ ରାଧାନାଥଙ୍କ ଭାଷାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ—

ସୁନ୍ଦରେ ତୃପ୍ତିର ଅବସାଦ ନାହିଁ
ଯେତେ ଦେଖିଲେ ହେଁ ନୂଆ ଦିଶୁଥାଇ ।

ବଦଳି ଗଲା ତାର ଭାବନା । ଅଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଆଖି

ଫେରାଇନେ ପୁଣି ସୁଦୂରବିସ୍ତୃତ ଆକାଶର ନୀଳିମା ଆବରଣ ଉପରକୁ । ସେ ଆଡୁର ବଚନ ଆଡୁର କମନୀୟ । ଉପରେ ଆକାଶ ତଳେ ମାଟି ।

କିଏ ଜଗଦୀଶ କହେ ।

ଜଗଦୀଶ ଆଖି ଫେରାଇଲା ଆକାଶ ଉପରୁ ସାମ୍ନାକୁ ।

ଦେଖିଲା ଆଗରେ ତାର ଠିଆ ହୋଇଛି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ଜଗଦୀଶ କହିଲା, କେତେବେଳେ ଆସିଲୁ ?

ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗଦୀଶର ପଡ଼ା ସାଥୀ । ଏକା କଲେଜରେ ପଢ଼ନ୍ତି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗଦୀଶର ମୁହଁକୁ ଅନାଇଲା ସତେ ଯେପରି ସେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଭାବନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

କଣ ଭାବୁଛୁ ଏତେ ଜଗଦୀଶ ?

ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ଏକା ଏକା ବସିଲେ ଏମିତି ମୁଣ୍ଡରେ କେତେ ଭାବନା ଆସି ପହଞ୍ଚେ । ମଣିଷ ଭାବନାକୁ ଛାଡ଼ ଦଣ୍ଡେ-ହେଲେ ବଞ୍ଚି ରହି ପାରେନା ।

ପ୍ରଫୁଲ ଜଗଦୀଶ ପାଖକୁ ଲାଗି ବସି ପଡ଼ିଲା

ଅଦୂରରେ ସେହି ଯୁବତୀଟି ଏକା ବସି ଜଗଦୀଶ ଆଉ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣୁଥାଏ ।

ମଝିରେ ମଝିରେ ଆଖି ଯୋଡ଼ାକ ତାର ଆଗକୁ ପଛକୁ ଏବଂ ଜଗଦୀଶ ଆଡ଼କୁ ଦଣ୍ଡକ ପାଇଁ ପଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ଏସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ ଜଗଦୀଶ ।

ସେ ଯୁବତୀଟିକୁ ଦେଖିଲା ବେଳୁ, ତା ମନରେ ସ୍ୱତଃ ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଭାବ ଜାଗି ଉଠିଛି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଏ ସବୁ ଜାଣେନା ।

ଅର୍ଦ୍ଧ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଯୁବତୀଟିର ମନୋଭାବ ବେଶ ଉଠି

ଯାଉଛନ୍ତି ଜଗଦୀଶ । ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସାହସ କରି କିଛି ପଚାରି ପାରୁନି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର ଉପସ୍ଥିତି ତାରି ପଥେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ସେ ଯୁବତୀଟି କିଛି କହିବା କହିବା ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରି କହି ପାରୁନି । ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଜଗଦୀଶର ମନଟା । ସେ କହିଲା—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ଚାଲ ଫେରିଯିବା ବସାକୁ ।

ହଁ ଯିବାତ ଆଉଟିକେ ବସନା ।

ମୁଁ ଆଉ ବସି ପାରିବି ନି । ଅନେକ ସମୟ ବସିଲିଣି ।

ସେଦିନ ଜଗଦୀଶ ଆଉ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ବସାକୁ ଫେରିଲେ । ଜଗଦୀଶ ବସାରେ ପହଞ୍ଚି କମିଜ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ଭାବୁଛି ସେହି ଯୁବତୀଟି ବିଷୟ । କିଏ ସେ । କାହିଁକି ଏପରି ତା'ର ଚାହାଣୀ । ମନ ଭିତରେ ପୁଣି ସେହି ଗୋଟାଏ ଉତ୍ତର ପାଉଛି— ଯିଏ ସେ ହେଇଥାଉ, ସ୍ୱର୍ଗର ମେନକା ହେଉ ବା ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ ହେଉ, ଆକାଶର ତାରକା ହେଉ, କିମ୍ବା ମେଘର ଚପଳା ହେଉ, ତାରି ସେଥିରେ ଯାଏ ଆସେ କଣ । କାହିଁକି ସେ ଆଜି ତା କଥା ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବୁଛି ? ଲୁଙ୍ଗିଟା ପିନ୍ଧି ଜଗଦୀଶ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ହାତ ଦୁଇଟା ରଖି ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଏହି କଥା ଗୁଡ଼ାକୁ ମନେ ମନେ ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି କରୁଛି । ସମାଧାନ କିଛି କରିପାରୁ ନି । ଚାକର ବଳିଆ କେତେବେଳୁ ଚା ଦେଇ ଗଲାଣି । ସେ ପ୍ରତି ତାରି ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ଚା ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲାଣି ।

ବାବୁଙ୍କର ଏପରି ଚିନ୍ତିତ ମନ ଦେଖି ବଳିଆ କିଛି ଠଉରାଇ ପାରୁ ନ । ଜଗଦୀଶର ପାଖକୁ ଯାଇ ବଳିଆ ଡାକିଲା, ବାବୁ ! ଚା ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲା ସେ ।

ଜଗଦୀଶ ଆଖିଖୋଲି ଚାହିଁଲା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଚା କପଟା ଥୁଆ ହୋଇଛି । ପାଖରେ ବଳିଆ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଥଣ୍ଡା ଚା କପଟାକୁ ହାତରେ ଧରି ଦି ଢୋକରେ ସେ ଚା' ତକ ଶେଷ କରିଦେଲା ।

ମାର୍କୋଭର୍ ସିଗାରେଟ ପାକେଟ୍‌ଟା ବଳିଆ ଜଗଦୀଶ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା—ବାବୁ, ଦିଆସିଲି ସେହି ତ୍ରୁ ଭିତରେ ଅଛି ।

ଜଗଦୀଶ ଡ୍ରୁରୁ ଦିଆସିଲି କାଢ଼ି ସିଗାରେଟ ଲଗାଇଲା ।

ବଳିଆ ରନ୍ଧାବଢ଼ା ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିବା ପାଇଁ ଗଲା ।

ମନଟାକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇ ଜଗଦୀଶ ପଡ଼ା ବହି ଗୁଡ଼ିକର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇବାରେ ଲାଗିଲା । ତଥାପି ମନଟା ମୋଟେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଲା ନାହିଁ ।

× × ×

ଅତୀତର ସ୍ୱପ୍ନରେ ବିଭୋର ହୋଇ କଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବି ଯାଉଛୁ ଜଗଦୀଶ ?

ଭାବୁଛି ଅତୀତ ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନ । ଏ ଦୁଇଟା ମଣିଷ ଜୀବନର ମାନଦଣ୍ଡ ତ ? ଯେମିତି ଦିନ ପରେ ରାତି, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପରେ ଅମାବାସ୍ୟା, ଆଲୋକ ପରେ ଅନ୍ଧାର, ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପରେ ବର୍ଷା, ଏ ଦୁଇଟିଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ଠିକ୍ ସେମିତି । ମୁଁ ଅତୀତ ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଇଟାଇ ଦେଖୁଛି ।

ଆଉ ତୁ ?

ମୁଁ କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନଟା ଭାବୁଛି ।

ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ହୋ ହୋ ହସି ଉଠିଲେ । ଋ ଖିଆ ସରିଲା । କଥୋପକଥନ ଭିତରେ 'ରାସ୍ତା' ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇଲେ । ଦୀର୍ଘ କଥୋପକଥନ ଭିତରେ ବହୁତ ବାଟ ଚାଲି ଆସିଲେଣି । ଜୀବନର ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନାଟା କିଏ ବା ବୁଝିବ ତାର ଅର୍ଥ ? କିଏ ବା ବୁଝିବ ତାର ମର୍ମ । ଦୁହେଁ ବୁଝନ୍ତି ଦୁହିଁଙ୍କ ପ୍ରାଣର ବେଦନା । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଆଗକୁ ଅନାଇଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ । ଏଇ ଯେ ସନ୍ତଗଡ଼ିଆ ଆସି ପଡ଼ିଲାଣି । ଏଠାରେ ବସିବା ଟିକେ ଜଗଦୀଶ ।

ସନ୍ତଚଉଡ଼ର ନାଁ ଶୁଣିଲେ ପ୍ରାଣରେ ଗୋଟାଏ କେମିତିକା ଅଜଣା ମମତା ଜାଗିଉଠେ । ଅହାଃ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ନାମ । କେଉଁ ଯୁଗର କଥା ସେ । କେଉଁ ସତୀ ସାଧ୍ୱୀର ଏହା ପୁଣ୍ୟ ପୀଠ ଥିଲା କେଜାଣି —ଏହି ମଧମସୂ ନାମଟି ତାର ସ୍ମୃତି ରଖି ଯାଇଛି । ଅତୀତ ଯାଇଛି, ଗୌରବର ନମୁନା ରଖି ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ହୃଦୟର ଆବିଳତା ଦୂର କରି ସେଠାରେ ବସିଗଲେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ସମାଗମ । ସାମ୍ନା ରାସ୍ତାରେ ରିକ୍ସା ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ାକ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଛୁଟି ଚାଲିଛନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ମାଲ ବୋଝାଇ କରା ବଳଦ ଗାଡ଼ି କଟର କଟର ହୋଇ ଚାଲିଛି । କୌଣସି ଟିଣ କାରଖାନା ଆଡ଼ୁ ବିକଟ ଚିତ୍କାର ଶୁଭୁଛି ।

ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ! ସନ୍ଧ୍ୟା ଯାଇ ରାତି ତ ହେଲା । ଏବେ ଚାଲ ଫେରିଯିବା ।

ହଁ ଫେରିଯିବା ଯେ ବସ୍ ନା ଟିକିଏ । ବସିଲେ ତୋ ମନରେ କଣ ଆନନ୍ଦ ଟିକେ ଆସୁନି । କଣ କରିବୁ ବସାଟାରେ ।

ଜଗଦୀଶ ହାତକୁ ଗୋଟାଏ ସିଗାରେଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ । ନିଜେ ଖଣ୍ଡେ ମୁହଁରେ ଗୁଞ୍ଜି ତହିଁରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରୁ କରୁ କହିଲା ଜଗଦୀଶ ! ତୋର ସେ ଦିନ କଣ ଘରୁ ଗୋଟାଏ ଚିଠି ଆସିଥିଲା, କାହିଁ ତ କିଛି କହିଲୁ ନି ।

କଣ କହିବି ? ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ବାପା ଦେଇଥିଲେ, ପଢ଼ା ପଢ଼ି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖିଥିଲେ । ଆଉ କଣ ଲେଖିବେ ?

ପଦ୍ମା କିପରି ଅଛି ?

ପଦ୍ମା ! ପଦ୍ମା ଖବର ଲେଖିଛନ୍ତି ସେ ତା ବାପ ଘରକୁ ଚାଲି ଯାଇଛି ।

ବାପ ଘରକୁ ?

ହି ବାପ ଘରକୁ ।

ଆଚ୍ଛା ଜଗଦୀଶ ମୁଁ ଗୋଟାଏ କଥା ପଚାରିବି କହିବୁ ତ ?

କି କଥା କହୁନୁ ।

ସେ ଦିନ ମୁଁ ଶୁଣିଲି ତୁ ବିବାହ କରି ପ୍ରକୃତରେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିନୁ । ଏହା କଣ ସତ !

ଜଗଦୀଶ ପକେଟରୁ ରୁମାଲ ବାହାରି କରି ମୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ କହିଲା, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କଥାଟା ନହାତି ମିଛ ନୁହେଁ । ତେବେ……

ତେବେ ଆଉ କଣ କହୁନୁ ?

ତୋତେ କହିବି—ଆଜ ନୁହେଁ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦିନ । ଆଜ ଅନେକ ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି । ଚାଲ ବସାକୁ ଫେରିଯିବା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ନହାତି ବାଧ କଲାରୁ ଜଗଦୀଶ କହିଲା, ଆଚ୍ଛା କାଲି କହିବି ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବସା ଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ ।

ପାଞ୍ଚ

କାଠଯୋଡ଼ର ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ସବୁ ଦିନ ବସିଲା ପରି ଆଜ ମଧ୍ୟ ବସିଛି ଜଗଦୀଶ । ଚାହିଁଛି ସେହି ପୁଣ୍ୟତୋୟା କାଠଯୋଡିର ଅତଳ ଗର୍ଭର ବାରି ରାଶିକୁ । ଉପରେ ଆକାଶ, ଆହାଃ କେଡ଼େ କମନୀୟ ସେ । ଜଗଦୀଶ ଭାବୁଛି ପ୍ରକୃତିର ଏହି ଶୋଭାରାଶି ବାସ୍ତବିକ ଭଗବାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକୁ ମଧୁମୟ କରିଛି ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ତରୁଣୀଟି ଆସି ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ

ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ବସି ପଡ଼ିଲା ।

ଜଗଦୀଶ ଅନାଇଁଲା ସେଦିନର ସେହି ତରୁଣୀଟି ଆଜି ବି ଠିକ୍ ଆସି ସେହି ଜାଗାରେ ବସିଛି ।

ଜଗଦୀଶର ମନଟା କାହିଁକି କେଜାଣି ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିଲା ।

ଅନ୍ଧକାର ଯେତେ ଘନୀଭୂତ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ଜଗଦୀଶର ମନଟା ସେତେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ ଯିବକି ତା ପାଖକୁ । ପଚାରିବ କି ତୁମେ କିଏ ? କାହିଁକି ଏଠାରେ ବସିଛ ?

ସେଥିରେ ଲାଭଟା ଅଛି କଣ ତା'ର ?

କଥାଟା ନିହାତି ଅସଙ୍ଗତ ହେବ, ହେଉ ପଚାରିବ ସେ । ନିଶ୍ଚୟ ପଚାରିବ ।

କିନ୍ତୁ ପଚାରି ପାରିଲାନି ଜଗଦୀଶ କୌଣସି କଥା ତାକୁ ।

ସେହି ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ତାର ଛବିଲ ରୂପଟି କେଉଁଆଡ଼େ ମିଳାଇଗଲା । ହା ହୁତାଶ ହେଲା ଜଗଦୀଶର ପ୍ରାଣଟା । ବ୍ୟଥିତ ଆଉ ମଥିତ ହେଲା ତୃପ୍ତିହୀନ ମନଟା ତାର । ଖୋଜି ପାଇଲା ନାହିଁ ତାକୁ । ସହସା ଆସି ସହସା ଚାଲିଗଲା । ଜଗଦୀଶର ପ୍ରତୀକ୍ଷମାଣ ପ୍ରାଣଟା ତା'ରି ପଥକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ସେଦିନ ଜଗଦୀଶ ବସାକୁ ଫେରି ଆସିଲା ସତ କିନ୍ତୁ ମନରେ ସେହି ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶ୍ନ ? ସେହି ଗୋଟାଏ କଥା । କିଏ ସେ ଯୁବତୀଟି ।

ଲୁଗାପଟା ଚାଲିଟି ପକାଇ ଜଗଦୀଶ ବହି ପଢ଼ାରେ ମନ ନିବେଶ କଲା । ଆଗରେ ତାର ପରୀକ୍ଷା ।

ରାତି ଏଗାରଟା ବାଜିଲାଣି, ଭାତ ଖିଆ ହୋଇନାହିଁ । ବଡ଼ ନିବିଷ୍ଟ ମନରେ ବହିର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇବାରେ ଲାଗିଛି ସେ ।

ବଳିଆ ଡାକିଲା ବାବୁ ରାତି ଏଗାରଟା ବାଜିଲାଣି । ଖାଇବ ଆସ ।

ଜଗଦୀଶ ବହି ଉପରୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ହାତରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଘଡ଼ି କଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁଲା ଏଗାରଟା ବାଜିଲାଣି ।

ସତେତ ଏଗାରଟା ।

ତରତର ହୋଇ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇ ଦେଇ ଜଗଦୀଶ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ବଳିଆ ଖାଇସାରି ଶୋଇଲା ।

(ଜୀବନର ସ୍ରୋତ ଠିକ୍ ନଦୀର ସ୍ରୋତ ଭଳି ବହି ଚାଲିଛି । ଦିନ ଯାଏ ରାତି ଆସେ । ରାତିଯାଏ ଦିନ ଆସେ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ବାରଟି ମାସ କଟିଯାଏ । ପୁରୁଣା ବର୍ଷ ଚାଲିଯାଇ ନୂଆବର୍ଷ ଆସେ।) ଜଗଦୀଶ ନିଜ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି ଭାବୁଛି । ଭାବନା ଭିତରେ ସେ ଖାଲି ଦେଖୁଛି ତା ଜୀବନଟା କପରି ପୋଡ଼ିଜଳି ପାଉଁଶ ହୋଇ ଯାଉଛି, ଦଗ୍ଧ ପ୍ରାଣଟା ତାର ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପୁଣି ଧାଇଁ ଯାଉଛି କପରି ପଦ୍ମା ନିକଟକୁ । କଠିନ ହୃଦୟରେ ପୁଣି ଥରକ ପାଇଁ ମାୟା ମମତା ଜାଗି ଉଠୁଛି । ହେଲେ କଣ ହେବ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଷାଢ଼ର ବୁଦ୍‌ବୁଦ ପରି ସେ ସବୁ କେଉଁଆଡ଼େ ମିଳାଇ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଏକ ଭାବନାରେ ତାକୁ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଉଛି । ଏହି ଭାବନା ପ୍ରତିଦିନ ଜଗଦୀଶର ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳମାଳିଆ କରିଦିଏ । ନିରାଶ ନିର୍ଜୀବ ପ୍ରାଣଟାକୁ ଏଥର ବଞ୍ଚିତ କରିବାକୁ ସେ ପୁଣି ଧାଇଁଯାଏ ସେହି କାଠଯୋଡ଼ିର ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରକୁ ।

ବସନ୍ତର ଗୋଟାଏ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଜଗଦୀଶ ବସିଛି ଠିକ୍ ଯେଉଁଠି ଆସି ସେ ପ୍ରତିଦିନ ବସେ । ଯେଉଁଠି ବସି ସେ ତାର ଗତ ଆଜି ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନର ଚିନ୍ତା କରେ ।

ସବୁ ଦିନଆ ପରି ଆଜି ବି ସେ ଭାବଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କେତେ

କଣ ଭାବ ଯାଉଛି । କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ।

ତା ସାମନାରେ ଠିଆ ହୋଇ କିଏ ଜଣେ କହିଲା—ଜଗଦୀଶ ବାବୁ !

ଜଗଦୀଶ ଆଖି ଫେରାଇ ସାମନାକୁ ଚାହିଁ ଦେଲା, ସେହି ତରୁଣୀଟି ଯେ କି ଆସି ନିତ୍ୟ ଏହି କାଠଯୋଡ଼ିର ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ବସି ନିଜର କମନୀୟ ରୂପ ଦେଖାଏ । ସେହି ସେ ।

ଜଗଦୀଶ ସ୍ମିତ ହସି କହିଲା—

ଓଃ ତୁମେ !

ହିଁ ମୁଁ । ମୋତେ ଚିହ୍ନିଛ ?

ଜଗଦୀଶ କହିଲା, ହିଁ ତୁମକୁ ମୁଁ ବହୁ ଦିନରୁ ଚିହ୍ନିଛି । ବହୁ ଦିନରୁ ତୁମର କଥା ମନେମନେ ଭାବୁଛି ।

ଅଳ୍ପ ହସିଦେଲା ତରୁଣୀଟି । କେଜାଣି କଣ ସେ ଭାବିଲା ମନରେ । ତା' ପରେ ସେ କହିଲା ତୁମେ କାହିଁକି ଆସୁ ନଥିଲ ଆଉ ।

ହିଁ, ଆସୁ ନଥିଲି ମୁଁ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲା ଜଗଦୀଶ । ମୋ ନ ଆସିବା ଫଳରେ ତା ହେଲେ ତରୁଣୀଟି ମୋର ପରୀକ୍ଷାରେ ଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ । ମୋତେ ସେ ତେବେ ଭାବୁଥିଲା ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ସେହି ତରୁଣୀଟି କହିଲା, ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ମୋତେ ତୁମେ କିପରି ଚିହ୍ନିଲ ?

କିପରି ଚିହ୍ନିଲି ? ଏମିତି ଚିହ୍ନିବାକୁ କଣ ବେଶୀ ସମୟ ଲାଗେ । ଆଗ କୁହତ ତୁମେ ମୋ ନାମଟା କାହାଠୁ ଶୁଣିଲ ?

ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ସେହି ତରୁଣୀଟି କହିଲା—

ତୁମ ନାମ ମୁଁ ଜାଣିଛି ।

କିପରି ଜାଣିଲ ଆଗ କୁହ ?

କହୁଛି, ତେବେ ଶୁଣ । ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ତଳର କଥା ।

ତୁମେ ମୋ ଘରକୁ ଦିନେ ଯାଇଥିଲ, ବନ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । ମୁଁ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିଥିଲି । କାହିଁକି ଯେ ତୁମେ ସେଦିନ ମୋ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲ ଆଜି ତାହା ବୁଝି ପାରୁଥିବ ।

ତାପରେ ତୁମେ ମୋତେ ପଚାରିଥିଲ, ମୋର ନାମ । ମୋର ନାମ କାହିଁକି ଯେ ସେଦିନ ପଚାରିଥିଲ, ମୁଁ ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ଆଜି । ମୋ ନାମଟା କହିଲି ନି ତୁମକୁ । ବନ ବାବୁ ହସି ହସି କହିଲେ,

—ଫୁଲ ।

ମୋ ନାଁ ଶୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲ ତୁମେ । ମୁଁ ତୁମର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କାରଣଟା ପଚାରିଲି—ତୁମେ ସେଦିନ କିଛି କହିଲ ନାହିଁ । ବରଂ ମୋତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରାଇ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଅମୀମାଂସିତ କରି ଚାଲି ଆସିଲ । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ମାସ ତ ବିତି ଯାଇଛି, ସେହି ଦିନଠାରୁ ତୁମେ କମ୍ପା ବନବ ବୁ ମୋ ଘରକୁ ଆସିନାହଁ । ମନେ ମନେ ଖୋଜୁଥିଲି ତୁମକୁ । ଏହି କାଠଯୋଡ଼ୀର ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ତୁମକୁ ଯେ କେତେଥର ଦେଖିଛି, ଭାବିଛି ଯାଇ ପଚାରିବି ସେହି ଅମୀମାଂସିତ ପ୍ରଶ୍ନଟାର ଜବାବ । କିନ୍ତୁ ପଚାରିବାକୁ ସାହସ କରିନାହିଁ—ଗୋଟାଏ ଦିନ କେତେ ଘଣ୍ଟାର ଦେଖା ସାକ୍ଷାତର ତଫାତ । କାଲେ·····

କାଲେ ଆଉ କଣ ଫୁଲ ?

ତୁମେ ଚିହ୍ନି ପାରି ନଥାନ୍ତ । କହୁ କହୁଁ ତରୁଣୀଟି ଜଗଦୀଶ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ଚାଲି ଗଲାଣି । ରାତିର ଘନଭୂତ କଳେବର ଭିତରେ ଜଗତର ରୂପ ଲୁଚି ଯାଇଛି ।

ଜଗଦୀଶ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା—ଫୁଲ

ଫୁଲ କହିଲା—କଣ ?

ହଁ ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା, ସେଦିନ ମୁଁ ତୁମ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି । କାହିଁକି ଯେ ଯାଇଥିଲି ଠିକ୍ ଆଜି ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁନି । ମୁଁ ତୁମ ନାଆଁଟା ଶୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । କାହିଁକି ଯେ ଚମକି ପଡ଼ିଥିଲି ତାହା ତୁମକୁ କହିନି । ଆଜି କହିବି ।

ତୁମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ ନା ତ ?

ନାଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କାହିଁକି ହେବି ?

ଆଚ୍ଛା ଫୁଲ, ତୁମେ ଯେଉଁଠି ଥର ଆସ ଏହି ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ବସିଲଣି, ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେଖି ଖାଲି ଦୋ ଦୋ ଚିହ୍ନା ହେଉଛି । ମନେ ମନେ ଭାବୁଛି, ତମେ ବୋଧହୁଏ କୌଣସି କଲେଜ-ପଢ଼ୁଆ ଝିଅ । ସେ ଭ୍ରମଟା ମୋର ମନରୁ ଦୂରଭୂତ ହେଉ ନ ଥିଲା, ଆଜି ସେ ଭ୍ରମ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଲଜ୍ଜିତ ।

ଫୁଲ ହସିଲା ।

ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ଫୁଲ, ତୁମେ ବାସ୍ତବିକ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ।

ନଜର ସୁଖ୍ୟାତିରେ ଫୁଲର ଗୁଡ଼ି ଫୁଲି ଉଠିଲା । ଅଳ୍ପ ହସି ଫୁଲ କହିଲା— ଏବେ କୁହ, ମୋ ନାଆଁଟା ଶୁଣି କାହିଁକି ତୁମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲ ?

ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ହେଉ ତେବେ ଶୁଣ ।

ଫୁଲ ! ତମ ନାଆଁଟି ଶୁଣି ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା ଅନେକ ଦିନ ତଳର କଥା । ଆମର ଗାଁର କୂଡ଼ାଟିଏ । ଦୁନିଆରେ ଏକମାତ୍ର ଝିଅଟି ବ୍ୟତୀତ ତାର ଆଉ କେହି ନ ଥାନ୍ତି । ବିଚରା ବୁଢ଼ା ବାପ କେତେ ଦୁଃଖ ସହି ଝିଅଟିକୁ ପାଳି ପୋଷି ଆଣିଥିଲା, ମାତ୍ର ଝିଅର ଯେତେବେଳେ ଯୌବନ ଆସିଲା, ଅଙ୍ଗଲତା ଯେତେବେଳେ ତାର ପଲ୍ଲବି ଉଠିଲେ, ସେତେବେଳେ ଝିଅଟିକୁ ସେ ବିବାହ ଦେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ବାଧ ହୋଇ ଝିଅଟି

କେଉଁ ଆଡ଼େ ପଳାଇ ଗଲା ବୁଢ଼ା କୁକୁଡ଼ା ଦୁଃଖରେ ପକ୍ଷ ଝାଡ଼ି ଦେଇ । ଝିଅଟିକୁ ଝୁରି ଝୁରି ବୁଢ଼ାଟି ଶେଷରେ ମରିଗଲା । ଝିଅଟି କିନ୍ତୁ ଫେରିଲା ନାହିଁ ଆଜି । ତାର ନାଁ ଫୁଲ । ତୁମ ନାମଟି ଶୁଣି ସେହି ଫୁଲ କଥା ହଠାତ୍ ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ତେବେ ମୁଁ କଣ ସେହି ଫୁଲ ?

ଜଗଦୀଶ ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲା, ଗୋଲାପ ନ ହୋଇଥିଲେ ମାଧବୀ ତ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥିବ !

ଫୁଲ ହସିଲା । ହଁ ଗୋଲାପ ନ ହୋଇଥିଲେ ମାଧବୀ ହୋଇଥିବ, ମୁଁ ମାନୁଛି । ତେବେ ଗୋଲାପ ଭଳି ତ ମାଧବୀ ଦେହରେ କଣ୍ଟା ନାହିଁ, ଏଣୁ ପ୍ରଭେଦ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଜଗଦୀଶ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା । କହିଲା—ହେଲେ ହୋଇଥିବ ।

ରାତି ପ୍ରାୟ ନଅଟା । ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ଏବେ ଯିବା ଚାଲ ।

ଫୁଲ କହିଲା—ତୁମେ ମ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ମୋଟେ ନଅଟା । ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ?

ହଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର କାରଣ ଅଛି ଫୁଲ । ଆଗରେ ପରୀକ୍ଷା— ମୋତେ ପଢ଼ା ପଢ଼ି ଠିକ୍ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଫୁଲ କହିଲା,—ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ଏ ବୟସରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ କି ପାଠ ପଢ଼ୁଛ ମ ?

ଜଗଦୀଶ କହିଲା— ପାଠ ପଢ଼ା ବୟସରେ ଅଛି କଣ ?

ଫୁଲ ହସି କହିଲା—ଆଚ୍ଛା ତେବେ ଯିବା ଚାଲ ।

ଦୁଇଜଣ ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରୁ ଉଠିଲେ ।

ଫୁଲ କହିଲା,—ଜଗଦୀଶ ବାବୁ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆସିବ ତ

ହଁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବି ।

ତେବେ ମୋ ଘରକୁ ଆଜ ଯିବେ ନାହିଁ ।

ନାହିଁ, ଆଜ ମୁହେଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦିନ ଯିବି ।

ଫୁଲ ଫେରିଗଲା ତା ଘରକୁ ।

ଜଗଦୀଶ ଫଲର କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ବସା ଆଡ଼େ ଚାଲିଲା ।

ଛଅ

ପଦ୍ମା ବାପଘରେ ରହି ଶାନ୍ତିରେ ଜୀବନ କଟାଉଛି ଏକଥା କହିବା ଭୁଲ । ସବୁବେଳେ ମନରେ ତାର ସେହି ଗୋଟାଏ ଚିନ୍ତା । ସେ ଆଜ ବଡ଼ ଘରର ଝିଅ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା—ଗରିବ ଘରର ଝିଅ ସହିତ ସମାନ ନୁହେଁ ।

ବାପ ମାଆ ଝିଅର ଏ ସବୁ ଢଙ୍ଗ ଦେଖି କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । କାହିଁକି ଝିଅଟାର ଏତେ ବିମର୍ଷତା । ଏତେ ଦେଇ ନେଇ ତେବେ କଣ ଝିଅ ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଠାରୁ ଗଞ୍ଜଣା ସହିଲା ?

ପଦ୍ମା ବୁଝିଛି ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇଛନ୍ତି ଦୂରକୁ । ସେ ଆଜ ଉପେକ୍ଷିତା । ସତେ କଣ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ପାଦ ତଳେ ଆଉ ସ୍ଥାନ ଦେବେ ? ଏହି ଭାବନାରେ ଦିନ ଯାଇ ରାତି ଆସେ ପଦ୍ମାର । କଣ ହେବ ଭାବିଲେ ? ମନକୁ ମନ ବୁଝାଇ ପଦ୍ମା ଯାହା ଲେଖି ପଢ଼ି ଜାଣିଛି, ତାହାଠାରୁ ବେଶୀ କିପରି ଜାଣିବ ସେଥିପାଇଁ ମନଦେଇ ପାଠ ପଢ଼େ ।

କେତେଥର ଭାବିଛି ସେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ନିଜ ହାତରେ ଚିଠି

ଲେଖି ପଠାଇବ । ପୁଣି ଦୁର୍ବଳ ମନଟା ତାକୁ ଆଉ ଲେଖାଇ ଦେଇନ । ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି ।

ହଠାତ୍ ସେଦିନ ଜଣେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଜଗଦୀଶ ପାଖରୁ ଆସିଥାଏ । ପଦ୍ମା ଅପାଠୋଇ ଝିଅଟାଏ, ତାକୁ ନେଇ ମୋ ଜୀବନଟାକୁ ସୁଖମୟ କରି ପାରିବ ନି । ଏମିତି କେତେ କଣ ଲେଖାଥାଏ ।

ଗ୍ଲୋଚଟରାୟ ଶପ ପଢ଼ି ରାଗରେ ଜଳିଗଲେ ।

ପଦ୍ମା ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ବାପାଙ୍କ ହାତରୁ ନେଇ ଭଲଭାବେ ଦେଖିଲା । ଦରଖଣ୍ଡିଆ ଭାବରେ ପଡ଼ି ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା—ବାପା ମୋ କପାଳ ମନ୍ଦ । ଦି' ଆଖିରୁ ତାର ଝରି ପଡ଼ିଲା ଲୁହ । ଆଶା ଆଶ୍ୱାସନା ହରାଇ ଛୁଆଙ୍କ ପରି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା ସେ ।

ମାଆ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ —ଛିଃ ପଦ୍ମା ! ସୁନା ଝିଅଟା ମୋର କାନ୍ଦନା । ପଦ୍ମା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲା ।

ଜଗଦୀଶ ଲେଖିଥିବା କଥା କେଇପଦ ମନରୁ ଭୁଲି ପାରିଲାନାହିଁ । ସାଙ୍ଗ ସାଥୀ ହସ ଖୁସିରେ ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ଯେତେ ଚାଲି ଯାଉଥାଏ ଏକଥା ଗୁଡ଼ାକ ଭାବି ମନଟା ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା, ପଦ୍ମାର ଶ୍ୱଶୁର ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ଶଙ୍ଖୁଳା ଭରି ଆସିଲା । ଖବର ଆସିଲା, ଲୋକ ପରେ ଲୋକ ଆସିଲେ । ବାପା କିନ୍ତୁ ଝିଅଟିକୁ ପଠାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଲେ ।

ନିଜେ କୃଷ୍ଣ ମୋହନ ବାବୁ ଗ୍ଲୋଚଟରାୟଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ସମ୍ବନ୍ଧିକ କହିଲେ କାହିଁକି ଏପରି କରୁଛ, ଏବେ ବୋହୂକୁ ପଠାଅ ।

ଗ୍ଲୋଚଟରାୟ କହିଲେ-ବୋହୂକୁ ନେବା ଆଗରୁ ମୁଁ କାହିଁକି

ଝିଅକୁ ମୋର ପଠାଇବ ନାହିଁ ବୋଲି କହୁଛୁ ସେ କଥାଟା ପକ୍କର ?

କୃଷ୍ଣ ମୋହନ ବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲେ ସମନ୍ଧ ତମ ଆମ ଭିତରେ ପୁଣି ବୁଝି ବୁଝିର କଥା କଣ ଅଛି ?

ଶ୍ରେଷ୍ଠବାପୁ ବିଶେଷ କିଛି ନକହି ଜଗଦୀଶ ପଠାଇଥିବା ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ମୋହନ ବାବୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇ ନେଇ କହିଲେ, ଜଗଦୀଶ କଥାରେ ତୁମେ ଏତେ ଛଳ କରିଛ ! ତାର ଏତେ ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା, ସେ ପୁଣି ଏପରି ଲେଖିପାରେ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠବାପୁ ନୀରବ ହେଲେ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କହିଲେ—ସମନ୍ଧ କେବେ ବୋହୂକୁ ପଠାଇବ କୁହ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠବାପୁ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ନିର୍ବାକ ହୋଇଗଲେ । ମନରୁ ତାଙ୍କର ସବୁ ରାଗ ଅଭିମାନ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲେ । ଏଥିମଧ୍ୟରେ ପଠାଇବି—କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ମନରୁ କିନ୍ତୁ ଜଗଦୀଶର ଚିଠିଟାକୁ ପାଶୋରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ସାତ

କେତେଦିନ ପରେ, ଦିନେ ସକାଳେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗଦୀଶକୁ ପଚାରିଲା, କହ ଜଗଦୀଶ ତୁ ପଦ୍ମାକୁ ବିବାହ କରି କାହିଁକି ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିନାହୁଁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଜବାବଟାଏ ଦେଲା— ନା, ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ—ଜୀବନରେ କେବେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ଏ ଆଶା ମଧ୍ୟ ଦୁରନ୍ତ । ନିଜ କଥା ଗୁଡ଼ାକ କହି ବୁଲିବା ଅସୁନ୍ଦର । ଏଣୁ ମୁଁ କାହାରିକ ପଦ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି କଥା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କହି ନ ଥିଲି ।

ସେ ଅନେକ କଥା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ—ବାପାଙ୍କର ବାଧ୍ୟ ବାଧକତାରେ ମୁଁ ପଥହରା ହୋଇଛି । ଜାଣି ନଥିଲି, ବାପା ମାଆ ମୋର ମଙ୍ଗଳ ମନାସି ଶେଷରେ ଅମଙ୍ଗଳ ରୂପର ପସରା ବାଢ଼ି ଦେବେ ବୋଲି ମୋ ହାତରେ । ଘର ଦେଖି ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ଅକଳନ ଧନ ମୋହରେ ବାପା ଘରକୁ ଯେଉଁ ବୋହୂଟିଏ ଆଣିଲେ, ତାହା ମୋ ଦେଖାରେ ନୁହେଁ, ମୋର ଜ୍ଞାତସାରରେ ନୁହେଁ । ଉପାୟ ନଥିଲା ଏ ସବୁ ଏଡ଼ ଗୋଟାଏ କିଛି କରି ପକାଇବାକୁ । ମାରବରେ ବାପ ମାଆଙ୍କର ମନ ରକ୍ଷା କରି ଅଶିକ୍ଷିତା ଝିଅଟାକୁ ବିବାହ କଲି—ଏ ବିବାହ, ବିବାହ ନୁହେଁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ । ମନର ପାର୍ଥକ୍ୟ— ହୃଦୟର ପାର୍ଥକ୍ୟ ନେଇ—ହସିବାକୁ ମୋର ଭିଲେ ହେଲେ ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ମଣିଷ ଗୃହେଁ ଜୀବନ ପରି ଏକ ଜୀବନ । ଯାହାକୁ ପାଇ, ବଞ୍ଚିବାର ମୋହ ବଢ଼େ । ଭଗବାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକୁ ମଧୁମୟ କରିବାକୁ ଚଲନ୍ତି ପଥରେ ଫୁଲ ଚନ୍ଦନ ଝରି ପଡ଼େ । ଏହିପରି ଜୀବନକ ଜୀବନନ୍ତି କହନ୍ତି । ଝରାମାଳତି ଝରି ପଡ଼ିଲେ ଆଉ ବା କଣ ଥାଏ ?

ମୁଁ କେତୋଟି ଜୀବନକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିବାକୁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ପୋଡ଼ି ଦେଇଛି । ଏହି ପୋଡ଼ା ଜୀବନକୁ ନେଇ ଯେତେବେଳେ ଭାସିଯିବା ଅତଳ ଦରିଆରେ, ସେତେବେଳେ ଏକ ନୂଆ ଜୀବନ ପାଇଲେ ଦୁନିଆଁକୁ ଦେଖିବି ଆଉ ଏକ ନୂଆ ରୂପରେ ସବୁଜ, ସରସ, ସୁନ୍ଦର କରି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୋ ଜୀବନର ଏହା ହେଉଛି ଚଲନ୍ତା ପଥ ।

ଏହି ଜଳନ୍ତ ପଥରେ ବୁଲି ବୁଲି କେତେବେଳେ.........
କେତେବେଳେ ଜଣ ଆଜ ଜଗଦୀଶ ! ଯାହା ପାଇଚୁ ସେ ତୋ ଭାଗ୍ୟ ଦଉ ଧନ ।

(ଜୀବନ ସରସ ସୁନ୍ଦର ହୁଏ ନା ।ସ୍ତ୍ରୀ ପାଠୋଇ ହେଲେ । ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀକୁ ସ୍ୱାମୀ ରୂପରେ ଦେଖେ, ସଂସାରକୁ ସୁନାର ସଂସାର ପରି ମନେକରେ, ହୃଦୟକୁ ପବିତ୍ର ପରି ସ୍ୱଚ୍ଛ କରେ, ସେ ଏକାଇ ସ୍ତ୍ରୀ । ଏ ସବୁ ଗୁଣ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ହୃଦୟରେ ନାହିଁ, ସେ ଯେତେ ପାଠୋଇ ହେଉନା କାହିଁକି, ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନକୁ କେବେ ସେ ମଧୁମୟ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।)

ତୁ ଶିକ୍ଷିତ ! ବାସ୍ତବିକ୍ ତୋର ଜୀବନ ସହିତ ଖାପ ଖାଇଲାପରି ଏକ ଜୀବନ ଲୋଡ଼ା । ସେଥିପାଇଁ ଅନୁତାପ ଆଜି କରୁଛୁ, ମୁଁ ସବୁ ବୁଝି ପାରୁଚି ଜଗଦୀଶ !

ହଁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ—ମୁଁ ଅନୁତାପବହ୍ନି କରୁଛି, ଖାଲି ଅନୁତାପ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ, ନିଜେ ନିଜ ପାଇଁ ପରିଷ୍କାର ପଥ ଖୋଜି ବୁଲୁଛି । ଯେଉଁ ପଥ ମୋର ଏହି କଣ୍ଟକମୟ ବେଷ୍ଟନ ଭିତରୁ ମୋତେ ଆଗେଇ ନେବ ଦୂର, ଖୁବ୍ ଦୂରକୁ । ସେହି ଦୂରାନ୍ତରେ ମୁଁ ମୋ ଜୀବନର ମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବ । ସେଇଠି ତୋ ପରି ସାଥୀ ପାଇଲେ ପ୍ରାଣ ଖୋଲି ଅନ୍ତରର ସମସ୍ତ କଥା କହିଦେବ, ମୁଁ ଆଜି ଜଗତରେ କେତେ ଦୁଃଖୀ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବନ୍ଧୁ ଦୁଃଖରେ ଦରଦ ପ୍ରକାଶ କରି ଜଗଦୀଶକୁ ଅନେକ ବୁଝାଇଲା ।

ଜଗଦୀଶ ନ ଶୁଣିଲା ପରି କହିଲା, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଏହିପରି ସବୁ ବନ୍ଧୁ ମୋତେ କହନ୍ତି, ତୁ ବି କହୁଛୁ !

ଏମିତି ଆଶ୍ୱାସନାରେ ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦୂର ହବ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ କଛି ଝଡ଼ର ସମ୍ମୁଖୀନ ନ ହେଲେ ପରିଷ୍କାର—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟ ପଥ

ମିଳିବା ଅସମ୍ଭବ । ମୁଁ ସେଇ ଝିଅଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କରୁଛି ।

× × ×

ଜଗଦୀଶ ନୀରବ ଆଜ ନିର୍ବାକ ହୋଇ ବସିଛି । ଏମିତି ସେ କେବେ ଚିନ୍ତାମଗ୍ନ ହୋଇ ବସିବା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦେଖି ନି ।

ଜଗଦୀଶ, ଏ ଜଗଦୀଶ ! କଣ ହୋଇଛି କି' ତୋର ? ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଡାକିଲା ।

ତଥାପି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ପାଇଲା ନି ସେ । ଆଜିକାଲି ପ୍ରତିଦିନ ସେ ଜଗଦୀଶ ପାଖକୁ ଆସେ । ଏଇ ଆସିବା ଯିବା ଭିତରେ ଦୁହିଁଙ୍କର ସମ୍ପର୍କଟା ଖୁବ୍ ଘନିଭୂତ ହୋଇଯାଇଛି । ଦଣ୍ଡେ କି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଅନୁଭବ କଲେ ଦିନଗୁଡ଼ାକୁ କେମିତିକା ଖାପଛଡ଼ା ମନେ କରନ୍ତି ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ପରିପକ୍ୱତାରେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଜଗଦୀଶ ଭାବନା ପଥରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ବନ୍ଧୁର ମୁଖାବଲୋକନ କରି କହିଲା,

—କଣ କହୁଛୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ନାହିଁରେ କହିବି କଣ ? ରେଜଲ୍‌ଟ ବାହାରିଛି ଦେଖିଲଣି ।

ନା ତ ।

ତୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ଫେଲ୍ ହୋଇଛୁ ।

କେଉଁଥିରେ ?

ଲେକ୍‌ଚର୍ ସର୍ଟ୍ । ଏତେ ଲେକ୍‌ଚର ସର୍ଟ୍ କଲେ କେଉଁ ପାସ୍ କରିପାରେ ?

ଶୁଣିଲା ଜଗଦୀଶ, ଟିକିଏ ବି ମନରେ ତାର ଦୁଃଖ ହେଲା ନି । ସେ ଜାଣେ ପାଠପଢ଼ା ତା'ର ଏଇଠୁ ଶେଷ । ତଥାପି ଶୁଖିଲା ମୁହଁକରି କହିଲା — ତୁ ପାସ୍ କରିଛୁ ତ ?

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା— ହଁ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ! ତା ହେଲେ

ଘରକୁ ଯାଉଛୁ ତ ?

ହଁ ଘରକୁ ଯାଉଛି । ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ଘରୁ ଫେରିବି ।

କଣ କରିବ ।

ନାହିଁ କଲିକତା ଯିବି । ବି. ଏ. ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲା — ତା ହେଲେ କଣ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଏଇଠୁ ଛାଡ଼ଛଡ଼ା ହୋଇଗଲା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା — ନାହିଁ ଜଗନ୍ନାଥ, ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଏଇଠୁ ଛାଡ଼ଛଡ଼ା କାହିଁକି ହେବ ? ପାଖରେ ଥିଲେ — ଟିକେ ଦୂରରେ ରହିବା । ବ୍ୟବଧାନ ଏଥିରେ ଏତିକି ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଟିକେ ଷ୍ଟେସନ ଆଡ଼େ ବୁଲିଯିବା ଚାଲ ।

ଜଗନ୍ନାଥ କମିଜଟା ପିନ୍ଧି ପକାଇଲା । ଚପଲ ଯୋଡ଼ାକ ଗୋଡ଼ରେ ପୂରାଇ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ରାସ୍ତାରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା—ଜଗନ୍ନାଥ ଆଜି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଜିନିଷ ତୋତେ ଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା—କି ଜିନିଷ କହ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା — ଖାଇଲେ ବୁଝି ପାରିବୁ । ଆଗରୁ କାହିଁକି ନାମଟା ଶୁଣିବାକୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା ଏଇ ସାମନାରେ ଯେଉଁ ଦୋକାନଟି ଦିଶୁଛି ସେଇଠାକୁ ଯିବା ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା, ସେଟା ଯେ ମଦ ଦୋକାନ

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା ହଁ ସେଇଟା ମଦ ଦୋକାନ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଜୀବନରେ କେବେ ମଦ ଖାଇନି, ସିଏବା କାହିଁକି ମଦ ଦୋକାନ ଭିତରଟାକୁ ଯିବ । ଆପତ୍ତି କଲା ଜଗନ୍ନାଥ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମଦ ଖାଇବାରେ ବେଶ୍ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ଜୋର ଜବରଦସ୍ତିରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସେଇ ଦୋକାନଟା ଭିତରକୁ ଟାଣିନେଲା । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଦୁଇଟି ଗ୍ଲାସ୍‌ରେ ମଦ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ଚାକର ଆଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇଗଲା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କ୍ଷିଣ ହସ ଖଣ୍ଡେ ମୁହଁରେ ଫୁଟାଇ କହିଲା – ଜଗନ୍ନାଥ ! ଏହାହିଁ ତ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଜିନିସ । ପିଇ ଦେ । ଏହାକୁ ପିଇଲେ ଏହାର ଗୁଣ ବୁଝିବୁ । ଅବସାଦ ଗ୍ଲାନି ମନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଆଡ଼େ ଦୂର ହୋଇଯିବ ।

ଅବସାଦ ଗ୍ଲାନି ମନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଆଡ଼େ ଦୂର ହୋଇଯିବ ଭାବିଲା ଜଗନ୍ନାଥ । ବସି ବସି ଭାବିଲା ଅନେକକ୍ଷଣ । ଜଗନ୍ନାଥ ମଦ ଗ୍ଲାସଟା ଏଥର ପିଇବାକୁ ହାତରେ ଧରିଲା । ହାତ ତାର ଥରୁଥାଏ ମନଟା ତାର ଢିବି ଢିବି ଯାଉଥାଏ । କାଳେ...... ।

ପିଇଦେଲା ଗ୍ଲାସରେ ଥିବା ମଦତକ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟଙ୍ଗ ହସ ମୁହଁରେ ଫୁଟାଇ କହିଲା,

—ଜଗନ୍ନାଥ ! ଆଜ ବୁଝି ପାରିବୁ । ମୁଣ୍ଡ ତୋର କେତେ ହାଲୁକା ଲାଗିବ । ମନଟା ତୋର କେତେ ଉଦାସ ହେବ । ନିଶା ଟିକେ ଟିକେ ଲାଗି ଆସିଲାଣି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା ଜଗନ୍ନାଥ ! ସେଦିନ କହୁଥିଲୁ ପରା, ଜୀବନରେ ମଉଜ କରିବା ଦରକାର । ଏହାକୁହିଁ କହନ୍ତି ମଉଜ ମଜଲିସ୍ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ନିଶା ଝୁଙ୍କ୍‌ରେ ବିଶେଷ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ଦୋହଲାଇ ଏତିକି କେବଳ କହିଲା – ହଁ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଶୀଘ୍ର ବସାକୁ ଫେରିଗଲା । କାଳେ ନିଶା...... ।

× × ×

ବୁଝିଲୁ ଜଗନ୍ନାଥ ! ମଣିଷ ଯାହା ଲୋଡ଼େ ତାହା ପାଏନା । ଯାହା ପାଏ ତାହା ଲୋଡ଼େନା । ଏଇଟା ତ ଜଗତର ନୀତି । ଅତୀତକୁ ଭାବି କିଛି ଲାଭ ଅଛି ? ଯାହା ହେବାର ତାହା ହୋଇ-ଯାଇଛି । ଯା ନ ହେବାର କଥା ତାହା ହୋଇନ । କଣ ଅଛି ସେଥିରେ ? ନେ ପିଇଦେ । ଆଉ ଟୋପାଏ ଗ୍ଲାସରେ ରହିଲା । ଜୋର କରି ଦୁଇଗ୍ଲାସ ପେଇ ସାରିଲାଣି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ପୁଣି ଆଉ ଗ୍ଲାସେ ପିଆଉଛି ତାକୁ ।

ପୁଣି ସେହି ମଦ । ପୁଣି ସେଇ ନିଶା । ଆଉ ହେବନାହିଁ । ଏ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଟା ମୋ ଜୀବନଟାକୁ ସାରିବ । ଜଗନ୍ନାଥ ନିଶା ଝୁଙ୍କରେ ଚେତନା ଶୂନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହାହିଁ ଭାବୁଛି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର କିନ୍ତୁ ଚେତନା ଅଛି । ସେ ଯେତେ ମଦ ପିଇ ତାର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଗଲାଣି । ତାକୁ କେବେ ନିଶା ଧରେନି ।

ଖାଲି ଗ୍ଲାସଟା ହାତରେ ଧରି ଜଗନ୍ନାଥ ଯେତେବେଳେ ମଥା ଦୋହଲାଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଜଡ଼ୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା, ସେତେ-ବେଳେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବୁଝି ପାରିଲା ଜଗନ୍ନାଥକୁ ଖୁବ ନିଶା ଧରିଛି । କଣ କରିବ ? ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ବାହାରକୁ ଯିବାଟାତ ବିପଦ । ସେ ଜଗନ୍ନାଥକୁ ଧରି ଧୀରେ ଚୌକି ଉପରେ ବସାଇ ଦେଲା । ମନକୁ ମନ ଜଗନ୍ନାଥ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସି ଉଠିଲା । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୋଟେଲ ମେନେଜରକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା, ଦୟାକରି ଆଜି ରାତିକ ଏହାଙ୍କୁ ଏଠାରେ ରହିବାକୁ ସ୍ଥାନ ଦେବେ ?

ହୋଟେଲ ମେନେଜର କଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି କହିଲା—

କ୍ଷମା କରିବେ ମହାଶୟ ! ଏଠାରେ ରହିବାକୁ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଆପଣ କୌଣସି ଗାଡ଼ିର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ।

ବିଲ୍ ଟଙ୍କା କେତେଟା ହୋଟେଲ ମେନେଜର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ନିଶା ଝୁଙ୍କରେ ଜଗଦୀଶର ପାଦ ତଳେ ଲାଗୁନ୍ତି ।

ତଥାପି ବାହାରକୁ ବହୁକଷ୍ଟରେ ଆସିଲା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଗୋଟାଏ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଭଡ଼ା କଲା ।

ରାତି ବାରଟାରେ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ିଟା ମହାମ୍ମଦିଆ ବଜାରରେ ଆସି ଲାଗିଲା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୋଚ୍‌ମ୍ୟାନ ହାତକୁ ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା—ନେ ।

ଜଗଦୀଶ ସ୍ଥାଣୁ ଭଳି ଗାଡ଼ିଟା ଭିତରେ ବସି ରହିଛି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଡାକିଲା—ଜଗଦୀଶ, ଉଠି ଆସିଲୁ ବସାକୁ ଯିବା ।

ଜଗଦୀଶ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କଥାକୁ କାନ ଦେଲାନି ।

କୋଚମ୍ୟାନଟା ଗାଡ଼ି ନେଇ ଯିବାପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗଦୀଶର ଗୋଟାଏ ହାତଧରି ଟାଣି ଆଣିଲା ବାହାରକୁ ।

କୋଚମ୍ୟାନଟା ଗାଡ଼ି ଫେରାଇ ଫେରାଇ ଆସ୍ତେ କହୁଥିଲା—ଏଇ ମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତି ମାତାଲ, ମଦୁଆ, ଭଦ୍ରଲୋକ ।

ରାତି ଗୋଟାକରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ହଠାତ୍ ତାର ଆଖି ଦିଟା ଜଗଦୀଶ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ଜଗଦୀଶ ଖଟ ଗୋଡ଼ି ତଳକୁ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଛି । ନିଶା ଝୁଙ୍କରେ ଦେହର ଲୁଗା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଅବସ୍ଥାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗଦୀଶକୁ ଉଠାଇ ଦେଲା । ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇବାକୁ କହିଲା ।

ଜଗଦୀଶ ନିଦଭରା ଆଖିକୁ ମୋଟେ ଖୋଲିଲା ନାହିଁ ସେମିତି ଯାଇ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

(ଧନ୍ୟରେ ସାଥୀ । ମଣିଷକୁ ଏମିତି ବାଟରୁ ଅବାଟକୁ ଟାଣିଆଣେ ଏଇ ସାଥୀ । ଅମୃତ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବିଷ ଆହାର ସାଙ୍ଗରେ ଭରିଦିଏ । ମଣିଷ ଜୀବନ ହା ହୁତାଶ ହୋଇଯାଏ । ନେଲିନ

ହଜିଯାଏ । ଜୀବନଟା ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ହୋଇ ପଡ଼େ । ମଣିଷ ହୁଏ ଦିଶାହରା । ମାୟା ମମତା ତାର ରହେନା । ଅପଥରେ ପଡ଼ି ଲୋକଙ୍କୁ ଅପଥକୁ ଟାଣିନିଏ । ଏହି ଠକାମି ଭିତରେ ସେ ନିଜକୁ ନିଜେ ମନେ କରେ ମୁଁ ଆଜି ବିଜୟୀ । କିନ୍ତୁ ବୁଝି ପାରେନା ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତି, ମୁଁ ଯେ କଣ ଆଜି କରୁଛି ?

ପୁଣି ସାଥୀ—ସାଥୀ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ଦିଏ । ନିଜେ ଭୋକିଲା ରହି ସାଥୀ ପେଟକୁ ଦାନା ଯୋଗାଏ । ସଂସାର ଅତି ସୁନ୍ଦର । ତାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ସେ । ଚଳନ୍ତି ପଥ ମଧୁମୟ କରିବାକୁ ସେ ଅମୃତର ସନ୍ଧାନ କରେ । ଚଳନ୍ତି ପଥରେ ଗୋଲାପ ଫୁଟାଏ । ଜଗତଟା ତା ଆଖିକୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ···ଅତି ସୁନ୍ଦର ।

ଦୁଇଟି ବାଟ—ଗୋଟିଏ ଅମୃତ, ଅନ୍ୟଟି ବିଷ । ଯେ ଅମୃତ ପାନକରେ ସେ ହୁଏ ଅମର । ଯେ ବିଷ ପିଏ ସେ ହୁଏ ମୃତ୍ୟୁଗାମୀ । ଏ ଜଗତରେ ମଣିଷ ଜାଣି ଜାଣି ବେଶୀ ଭାଗଟା ଅପଥରେ ପଡ଼େ । ଜୀବନଟାକୁ ଲଣ୍ଡ ଭଣ୍ଡ କରେ ।

ସକାଳ ହେଲା—ଜଗଦୀଶ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଆଖି ମଳୁ ମଳୁ କହିଲା—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଏ ଘର ତୋ ବସା । ମୁଁ ଏଠାକୁ କେତେବେଳେ ଆସିଲି ?

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା – କାଲି ରାତିରେ ।

ଜଗଦୀଶ ଆଉ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ତାର କାଲି ରାତିର ସବୁ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ନିଜକୁ ନିଜେ ଭାବିଲା ସେ ।

ହିଁ ମଦଟା କେଡ଼େ ଭଲ ଜିନିଷ । ମନଟାକୁ ସବୁବେଳେ ସତେଜ କରି ରଖେ । ଦେହଟା ଉଲ୍ଲାସ ଲାଗେ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସିଉଠି କହିଲା— ଏବେ ବୁଝିଲୁ ଜଗଦୀଶ ! ଏହାକୁହିଁ କହନ୍ତି ଫୁର୍ତ୍ତି କରିବା ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଆଉଥରେ ଏହି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାଙ୍ଗରେ ହାଉଟେଲ ମଦ ପିଇଥିଲା । ଏଥରକୁ ଲଗାଇ ଦୁଇଥର ହେଲା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କହିଲା—

ଜଗନ୍ନାଥ, ଏହି ମଦ ଖାଇଲେ ଜଗତର ସବୁ କଷ୍ଟ ଦୁଃଖ ଭୁଲିଯିବାକୁ ହୁଏ ।

ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା—କଣ କହୁଛୁ ତୋ କଥା ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୁହଁ ଧୋଇ ଧୋଇ କହିଲା—

ଜଗନ୍ନାଥ ! ଏଣିକି ଆମେ ଆମେ ରହି ଯିବା ।

କଣ ବୁଝି ପାରିବୁ ?

ବୁଝି ପାରୁ ନୁ ମୋ କଥାଟାକୁ ?

ନାହିଁ ତ ।

ହେଲେ ବୁଝିବୁ । ନିରାନନ୍ଦ ଜୀବନରେ ଆନନ୍ଦର ଫଲ୍‌ଗୁଧାରା ଛୁଟିବ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ହସିଲା ।

ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସକାଳର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସରିଯାଇଛି । ପାଖ ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟର ଗୋଟିଏ ବାଳକ ଦୁଇ କପ୍ ଚା, ଦିଖଣ୍ଡ ଟୋଷ୍ଟ ଆଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇଗଲା ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ହସ ଖୁସି ଭିତରେ ଚାଖିଆ ଶେଷ କରି ଦେଲେ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗନ୍ନାଥ ହାତକୁ ଗୋଟାଏ ସିଗାରେଟ୍ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା, ନେ ଜଗନ୍ନାଥ ! ଚାଖିଆ ପରେ ଏ ତ ପୁଣି ଦରକାର।

ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା—ନିଶ୍ଚୟ ।

ଦଣ୍ଡିକ ଭିତରେ ସିଗାରେଟଟା ଜଗନ୍ନାଥ ଜଳାଇ କରିଦେଲା । ସିଗାରେଟ ଖାଇବାରେ ସେ ବଡ଼ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ।

ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୁଁ ଯାଉଛି ।

—ସନ୍ଧାରେ ଆସିବୁ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଗୋଟାଏ ସାଇକେଲ—ରିକ୍ସା ଡାକିକରି ତା ବସାକୁ ଫେରିଗଲା ।

ଆଠ

ବାସ୍ତବିକ ଫୁଲ, ତମ ନାଆଁଟି ଯେପରି ତମ ଗୁଣଟି ମଧ୍ୟ ସେପରି ।

ଫୁଲ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଓଃ ଏହି କଥା ।

ହଁ ଫୁଲ

ଆଚ୍ଛା ଜଗନ୍ନାଥ ବାବୁ ! ମୁ ଗୋଟେ କଥା କହୁଛି ?

କି କଥା ?

ତୁମେ ମୋତେ ଆଜି ତମେ, ତମେ ଡାକିବ ନାହିଁ ।

ଆଜି କ'ଣ ଡାକିବ ?

ତୁ ଡାକିବ ।

ଆଚ୍ଛା ତାହାହିଁ ହେଲା । ଏଣିକି ତୁ ତୁ ଡାକିବି ।

ଫୁଲ । କଟକର ଖ୍ୟାତନାମା ନର୍ତ୍ତକୀ, ଗାୟିକା, ଗଣିକା । ରୂପ ଅଛି—ଗୁଣ ଅଛି—ଯୌବନ ଅଛି । ସେ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ପ୍ରେମ କରିପାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ତା ମନରେ ବିକାର ନାହିଁ—ଘୃଣା ନାହିଁ ଏ ତାର ଗୁଣର ପରିଚୟ । ଏଥିପାଇଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକେ ଫୁଲ ପରକୁ ଆପଣାର କରିପାରେ । ଏହି ଗୁଣରେ ସେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଆଜି ଅତି

ଆପଣାର କରି ପାରନ୍ତି । ତା ଠାରୁ ଧନ ଆଶା ସେ କରନାହିଁ — ପ୍ରେମ ଆଶା କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ପ୍ରେମରେ ଆବିଳତାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

ଯେ ତାକୁ ଚାହିଁଛି, ତାକୁ ସେ ସମାଦର କରିଛି । ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶୁଭ୍ର ହୃଦୟ ଦେଇ ଅନ୍ତରର ବନ୍ଦାପନା କରିଛି । ସେଥିରେ ସେ ପରିତୃପ୍ତି ଆଜି ପାଇ ନି । ସେମିତି ସେ ଆଉ ପାପ ପଙ୍କରେ ଡୁବି ରହି ଦୁନିଆଁର ଲମ୍ପଟ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଜଣକୁ ସେ ପ୍ରେମ କରି ଶିଖିବ । ଜଣକ ପାଖରେ ସେ ତାର ସର୍ବସ୍ୱ ଅଜାଡ଼ି ଦେବ । ଏହି ତାର ମନର ଆଶା-ମନର ସାଧ । ତେଣୁ ଜଗନ୍ନାଥ ସହିତ ଯେଉଁ କେତୋଟି ଦିନ ମିଶିଛି ସେ ତାକୁ ଅତି ଆପଣାର କରି ଭଲ ପାଇଛି ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭାବି ପାରିନ ପ୍ରକୃତରେ ଫୁଲ ତାକୁ କାହିଁକି ଏତେ ଭଲ ପାଇଛି । କେତୋଟି ଦିନର କଥା, ସେଥିରେ ପୁଣି ଫୁଲ ଯେ ଏତେ ଆପଣାର କରି ବାନ୍ଧି ରଖିବ ତାକୁ ସେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବି ନାହିଁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭୁଲିଗଲା ଜୀବନର ଆପଣାର ଯାହା କିଛି । ନଦୀର ସ୍ରୋତ ଯେମିତି ବହି ଚାଲେ କେଉଁ ଏକ ଅଜଣା ସାଗର ବକ୍ଷକୁ, ଠିକ୍ ସେମିତି ସମସ୍ତ ସ୍ରୋତ ଭସାଇ ତାକୁ ଏକ ଅଜଣା ସାଗରରେ ଆଣି ଲଗାଇଛି । ଠିକ୍ କରିପାରୁ ନ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେତେ ଦୂରରେ । ଆଜକୁ ଠିକ୍ ପନ୍ଦର ଦିନ ହେବ, ସେ ଫଲ ଘରେ ରହିଛି । କାହିଁକି ସେ ରହିଛି, ତାହା ଫୁଲ ଯେମିତି ଜାଣେ ଜଗନ୍ନାଥ ସେମିତି ଜାଣେ । ଏହି ଜାଣିବା ଭିତରେ ଗୋଟେ ମସ୍ତବଡ଼ ଅମୀମାଂସିତ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଯାହାକି ଜଗନ୍ନାଥ ପକ୍ଷରେ ସେହି ଅମୀମାଂସିତ ପ୍ରଶ୍ନଟା ଅତି ବଡ଼ଟ ।

ଫୁଲ ହସି ହସି କହିଲା—ଜଗନ୍ନାଥ ବାବୁ !

କ'ଣ

ସେଦିନ ଆପଣଙ୍କୁ ଯେଉଁ କଥାଟି ପଚାରିଥିଲି ତାହାର ଜବାବ କଣ ଠିକ୍ କଲେ ?

ଜଗଦୀଶ କହିଲା—ଫୁଲ,

ତୁ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ପ୍ରଶ୍ନର ବୋଝ ମୋ ମଥା ଉପରେ ଆଣି ଲଦି ଦେଇଛୁ । ଯାହାର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ମୁଁ ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ତୋତେ ଦେବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ମୋତେ ଭାବିବାକୁ ଟିକେ ସମୟ ଦେ ।

ଜଗଦୀଶ ବାବୁ !

ସମୟ ସ୍ରୋତ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି । ଜୀବନ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ । କେତେବେଳେ ଯେ ଝଡ଼ ଆସି ଜୀବନ ଦୀପଟି ଲିଭାଇ ଦେଇଯିବ, ତାହା କିଏ କହିବ । ଏଣୁ ଯାହା କରିବା ତାହା ଯେତେ ଶୀଘ୍ର କରି ଯାଇପାରେ ସେଥିପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ ।

ଫୁଲ ! ଭାବନାଟା ତୋର ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ଏଥିପାଇଁ ପରା ମୁଁ ତୋତେ କହୁଛି—ନାଆଁ ଟି ସାଙ୍ଗରେ ଗୁଣଟି...... ।

ସେ ସବୁ କଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! କଣ କହୁଛନ୍ତି କହନ୍ତୁ ।

ଆଚ୍ଛା ଫୁଲ ! କହିବି ଦିନେ ।

ଫୁଲ ନୀରବ ।

ଆଉ ଦିନେ, ରାତି ଆଠଟା ।

ଜଗଦୀଶ ଗୋଟାଏ ସୋଫା ଉପରେ ଶୋଇ ଯାଇଛି । ଅବଶ୍ୟ ନିଦ୍ରିତ ନୁହେଁ । ଗୋଟାଏ କିଛି ଭାବୁଛି ସେ ।

ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ଫୁଲ ଘର ଭିତରକୁ ଧୀରେ ପଶି ଆସିଲା, ଦେଖିଲା ଜଗଦୀଶ ଚିନ୍ତାମଗ୍ନ ହୋଇ କଣ ଭାବୁଛି ।

ଡାକିଲା ନାହିଁ ଫୁଲ । କହିଲା ନାହିଁ ପଦେ କଥା । ପାଖ ସୋଫା ଉପରେ ଯାଇ ବସିଲା ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଜଗଦୀଶ ଅନାଇଁ ଦେଲା, ପାଖ ସୋଫା ଉପରେ ଫୁଲ ନୀରବରେ ବସିଛି, କିଛି ତାକୁ କହୁନାହିଁ ।

ଜଗଦୀଶ ଉଠି ପଡ଼ିଲା, ଧୀରେ ଫୁଲ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲା—

ଫୁଲ ।

ଫୁଲ କହିଲା — କଅଣ ?

ତୁ ଏତେ ଗମ୍ଭୀର କାହିଁକି ?

ହଁ ଗମ୍ଭୀର ମୁଁ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ଆପଣ ଅମୀମାଂସିତ ପ୍ରଶ୍ନଟା
ତଥ ମୀମାଂସିତ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଗମ୍ଭୀର ।

ଫୁଲ ! କଣ ତୁ କହୁଛୁ ? ତୋ ପ୍ରଶ୍ନଟା ମୀମାଂସିତ ଯେ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଫୁଲ ମୁହଁରେ ହସ ।

ସତେ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ?

ହଁ ।

ଫୁଲ

କଣ ?

କିନ୍ତୁ......

କିନ୍ତୁ କଣ ?

ଜଗଦୀଶ ନୀରବ ରହିଲା । ଯାହା କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ତାହା କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ଭାବିଲା ।

ନୀରବ ରହିଲେ କାହିଁକି ଜଗଦୀଶ ବାବୁ, କହନ୍ତୁ ।

ହଁ ଫୁଲ କହୁଛି । ତୋତେ ମୁଁ ବିବାହ କରିବି, କିନ୍ତୁ ଆଉ ଗୋଟେ କଥା......

ଫୁଲ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପୁଣି ପଚାରିଲା କଣ ଆଉ କହିବେ ?

ଜଗଦୀଶ କହିଲା— ଫୁଲ, ମୁଁ ଜୀବନକୁ ପୁଷ୍ପିତ କରିପାରେ । ତୋ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ଦେଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଏପରି ଅବାନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନଟା

କାହିଁକି ଉଠାଉଛ ?

ଫୁଲ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲା,

ଜଗନ୍ନାଥ ବାବୁ, ମୁଁ ଏତେ ହୀନ ନୁହେଁ । ଭାବୁଛ ପାପ କର୍ମ ମାତ୍ର ଜୀବନଟା ମୋର । ତା ଭାବିପାର ! କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପାପ କର୍ମ ମାତ୍ରର ବହୁ ଦୂରରେ । ନିର୍ମଳ ସ୍ୱଚ୍ଛ ହୃଦୟ ଦେଇ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଇଛି । ଏହି ଭଲ ପାଇବାଟା ଯେ ମୋର ଧର୍ମ । ପବିତ୍ରତାର ହାନି ଦେଇ ମୁଁ ଆଜି ଜୀବନଟାକୁ ହଳାହଳ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନା । ଏତିକି କହି ଫୁଲ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା ।

ଫୁଲ ।

କଅଣ ?

ତୋ ଆଖିରେ ଯେ ଲୁହ । ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ । ଛିଃ ତୁନିହ ।

ଫୁଲ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲା ।

ଫୁଲକୁ ନେଇ ଜଗନ୍ନାଥ ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ କଟାଇଲା ।

ଜଗନ୍ନାଥ ସେ ଦିନ ବସି ଭାବୁଛି, ବାସ୍ତବିକ ସେ ଆଜି କଣ କରୁଛି ? ଜୀବନଟା ତାର ସତେ ଯେପରି କେଉଁ ଏକ ଶ୍ୱେତ ଦ୍ୱୀପରେ ଭାସି ଆସି ଲାଗିଛି, ପୁନରାୟ ଯେ କେଉଁ ଦିଗକୁ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିବ, ତାହା କିଏ କହିବ ?

ନଅ

ଠିକ୍ ବର୍ଷକ ପରେ ପଦ୍ମା ଆସିଲା ଶାଶୁ ଘରକୁ, ପୁଣି ତା'ର ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ । ଜଗତରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଝିଅ ଜନମ ହେଲେ ପର ଘରକୁ ଯାଏ । ସେଇଠି ତା'ର ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼େ । ସାରା ଜୀବନ ବିତାଏ ।

ପଦ୍ମା ସେହି ଗତାନୁଗତିକ ପ୍ରଥାରେ ଫେରି ଆସିଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଣର ଦେବତା ସ୍ୱାମୀ ତାର ଫେରି ଆସି ନାହାଁନ୍ତି । ସତେ କଣ ଆସିବେ ? ପଦ୍ମା ମନକୁ ମନ ପଚାରେ ।

ପଦ୍ମାର ବାପଘରେ ବର୍ଷାଟାଏ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କଳ୍ପନାମୟୀ ତାର ମନର ଅବସ୍ଥା ଟିକେ ବଦଳିବାର ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ମନଟା ତାଙ୍କର ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କେମିତି ଜଗଦୀଶକୁ ଘରକୁ ଅଣାଇବେ ସେହି ଚିନ୍ତା ଅନବରତ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଅସ୍ଥିର କଲା ।

କୃଷ୍ଣ ମୋହନବାବୁ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରି ବୋହୂଟିର ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତାକରି ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ଦିନେ ହେଲେ କେବେ ଖୁସିରେ ପଦ୍ମା ଘର ଧନ୍ଦାରେ ମନ ନିବେଶ କରିଛି ଏପରି କାହାରି ଆଖିରେ ପଡ଼ିନି । ବେଶ ପୋଷାକ ତ ଦୂରର କଥା, ଏପରିକି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ଦେହ ଖଉରିଆ, ମୁହଁ ଶୁଖିଲା ସବୁବେଳେ । କେବଳ ଦି' ହାତରେ ଦି' ପଟ ସୁନା କାଚ ବ୍ୟତୀତ ପଦ୍ମାର ଦେହରେ ପହରଣ କିଛି ନାହିଁ ।

କୃଷ୍ଣ ମୋହନ ବାବୁ ବୋହୂର ହାତ ଗୋଡ଼ ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦେଖି କହନ୍ତି ମାଆ ପଦ୍ମା ! ଦେହ ହାତ ଏମିତି ଫୁଙ୍ଗୁଳା କରିଛ କାହିଁକି ?

ପଦ୍ମା ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ମନରଖି ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଗହଣାଗାଣ୍ଠି ଦେହ ହାତରେ ପିନ୍ଧେ । ପୁଣି ଦି' ଦିନ ପରେ ଓହ୍ଲାଇ ରଖିଦିଏ ।

ଦେହ ମୁଣ୍ଡକୁ ସଜାଇବ ଏତେ କାହା ପାଇଁ ସେ । ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ସଜାଇ ରଖନ୍ତା ସେତ ଆଜ ବହୁ ଦୂରରେ । ପଦ୍ମା ଏହି କଥା ଭାବି ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗାଡ଼େ । ମନରୁ ଦୁଃଖ କନ୍ତୁ ଦୂର ହୁଏନା । ଯେତେ ଭାବନା କରି ଗ୍ଲେ— ତେତେ ଭାବନା ବଢ଼େ ।

କମଳା ହିଜନ ପାଖରେ ବସି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦିଏ । ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦିଏ, କହେ ଛିଃ ନୂଆବୋହୂ କାନ୍ଦୁଚ ?

ପଦ୍ମା କାନ୍ଦ ବନ୍ଦ କରେ । ଦଣ୍ଡକ ପାଇଁ ମୁହଁରେ ତାର ହସର ଉଙ୍କୁଳା ଜୁହାର ମାଡ଼ିଯାଏ । ସାନ ନଣନ୍ଦଟି, ସବୁବେଳେ ଗ୍ଲଇ ପରକା ତା'ର ପାଖେ ପାଖେ ଥାଏ । ଭାରି ଖୁସି ଲାଗେ । ନିଜର ଭଲ ମନ୍ଦ କଥା ମନରୁ ପାଶୋରି ପକାଏ । କମଳାର ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ପଦ୍ମା କହେ କମଳା, ତୋପରି ସୁନା ନଣନ୍ଦଟି ପାଇ ମୋ ଜୀବନ ଆଜ...... ।

କମଳା ହସେ । ଆଉ ଜବାବ କିଛି ଦିଏ ନା । ସେ ବୁଝେ, ନୂଆବୋହୂର କଥାଟା ପ୍ରକୃତରେ ସତ । ଭାଇଙ୍କର ମନ ମେଜାଜ ତ ଯେପରି, ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା, ତାଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ । ବାହା ଘରର ସେଇ ଦିନ କେଇଟା ଯାହା ନୂଆବୋହୂର ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ । ଖାଲି ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ ସେଇଟା । ପ୍ରକୃତରେ ସେ ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନ, ଏକଥା ନୂଆ-ବୋଉ ଜାଣନ୍ତି । ମନେ ପକାଇ ଦୁଃଖ କରନ୍ତି—କେତେ କାନ୍ଦନ୍ତି —ସତେ ମ, ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ କେଡ଼େ କଷ୍ଟରେ ନ ଯାଉଛି ତାଙ୍କର ।

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଦୁଃଖର ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ଗୁଲିଯାଏ ।

× × ×

ହଠାତ୍ ଏମିତି ଦିନେ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଭାବରେ ଜଗଦୀଶ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଜଗଦୀଶଙ୍କ ଦେଖି ମନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସି ହେଲେ ।

କଲ୍ପନାମୟୀ ପୁଅକୁ ଏତେ ଦିନପରେ ଦେଖି କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ଦେହରେ ମାଂସ କେଉଁଆଡ଼େ ମିଳାଇଗଲାଣି, ପୁଅ ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଉ ବୁଲାଉ କଲ୍ପନାମୟୀ କହିଲେ,

—ବାପ ଜଗଦୀଶ ! ତୁ ଏଡ଼େ ପାଗଳଟାଏରେ, ଦେଖ ଦେଖୁ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦେହେରିଟାକୁ ଆଜି କଣ କଲୁଣି ।

ଜଗଦୀଶ ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇ ନୀରବ ରହିଲା ।

ମାଆ ବୁଝେ ପୁଅର ଅନ୍ତର । ପୁଅ ଯେତେ ଉଦଣ୍ଡିଆ ଯେତେ ଉଛିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମାଆ ଆଖିରେ ସେ ସୁନାପୁଅ, ନୟନର ତାରା ହୃଦୟର ନିଧି ।

× × ×

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ, ଜଗଦୀଶକୁ ବଡ଼ ସନ୍ଦେହ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖନ୍ତି କାଳେ······

ସତକୁ ସତ ସେଦିନ ଜଗଦୀଶ କଣ କଥା କହୁ କହୁ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲା—

ବାପା ! ମୁ ଏମିତି ଭାବେ ଜୀବନଟାକୁ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ କରି ଦେବାକୁ ଚାହେଁନା, ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟେ ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ଆସିଛି । ମୋ ଅନୁରୋଧ ଯଦି ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ତେବେ କହିବି ।

କ ଅନୁରୋଧ ଜଗଦୀଶ ? ଚିନ୍ତାଭିଭୂତ ହୋଇ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କହିଲେ ।

ଜଗଦୀଶ କହିଲା,

—ବାପା, ମୁଁ ପୁନର୍ବାର ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଏପରି ଅଶିକ୍ଷିତା କପଟ ପଲ୍ଲୀଗାଁର ଝିଅଟାକୁ ନେଇ ମୁଁ ସାରା ଜୀବନକୁ ଏମିତି ହଟହଟା କରିବାକୁ ଚାହେଁନ ।

ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇ କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ଜଗଦୀଶ କଥାର ଜବାବ ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଅନେକ ସମୟ ବିତିଗଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ କହିଲେ, ଜଗଦୀଶ ଘରେ ପଢ଼ିଥିଲୁ କି ନାହିଁ ପୁଣି ତୋର ସେହି କଥା ? ଏ ତୋର ଗୋଟାଏ ଖାମଖିଆଲି ଜିଦ୍ ।

ମଣିଷ ଜଗତକୁ ଆସି ଜୀବନରେ ଅନେକ କିଛି ଶିକ୍ଷା ଅର୍ଜନ କରେ, ଅହଂକାର ଦେଖାଇ ଯଶ ଅପଯଶ ଅର୍ଜେ । ଏହାରି ଭିତରେ ପୁଣି ମଣିଷ ଆପଣାର ପାର୍ଥିବ ବସ୍ତୁରେ ଲିପ୍ତ ରହି ଧରାକୁ ସରା ମନେ କରେ । କାହିଁ କେଉଁଠାର ତ କୀର୍ତ୍ତି ଆଜି ରହିନ । ତେବେ ଅଳଥା ଅବାସ୍ତବ ଭିତରେ କାହିଁକି ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଖେଳାଉଛୁ ? ଯାହା କପାଳରେ ଅଛି ତାହାହିଁ ନିଜର ଭୋଗ୍ୟ । ପଦ୍ମାପରି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆଜି ଉପେକ୍ଷିତା କରି ପୁନର୍ବାର ବିବାହ କରିବା ପ୍ରଶ୍ନ ତୋପରି ଶିକ୍ଷିତ ପୁଅ ପକ୍ଷରେ ନିନ୍ଦାର କଥା । ମୁଁ ଆଜି ଅନୁମତି ଦେବି ବୋଲି କେଉଁ ସାହସରେ ପଚାରୁଛୁ ଜଗଦୀଶ ?

କହୁଁ କହୁଁ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ଜଗଦୀଶ ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇ ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ସେ କହିଲା,

—ବାପା ! ତା ହେଲେ ମୋତେ ପୁନର୍ବାର ବିବାହ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବେ ନାହିଁ ?

— ନା ଜଗଦୀଶ ! ମୁଁ ଅନୁମତି ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ, କହି କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଦାଣ୍ଡଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ ।

ଝଡ଼ ବେଗରେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇ ଜଗଦୀଶ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେ କଣ କରିବ ? ମୁଣ୍ଡ ତାର ଗୋଳମାଳିଆ ହୋଇଗଲା ।

ପଦ୍ମା ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା । ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ସ୍ୱାମୀ ତାର । ଆଉ ଆଉ ହୋଇ ଏମିତି ସେ କଟକରୁ ଆସିବା ଦିନରୁ ଦିନ କେଇଟା କଟେଇ ଦେଲେଣି । ଭଲ ମନ୍ଦ କଥା ପଦେ ବି ପଚାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଯେତେ ମାନ ଅଭିମାନ ଥାଉ ପଛକେ ମନରୁ ସେ ପୋଛି ପକାଇବ । ଥରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଦତଳେ ମଥା ରଖି କହିବ ସେ, ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ୱାମୀ ମୋର, ତୁମରି ଚରଣ ସେବିକା ମୁଁ । ତୁମରି ବିଚ୍ଛେଦରେ ପ୍ରାଣ ମୋର କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି । ଅନ୍ତର ବେଦନା ତୁମ ଛଡ଼ା କିଏ ବା ଆଉ ବୁଝିବ ? ସ୍ୱାମୀ ଦେବତା ମୋର ।

ଜହ୍ନର ଜଉଁଳ ହସ ଉପରେ କଳା ବଉଦ ଘୋଟିଗଲେ ଯେମିତି ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ହସଟାକୁ ତାର ଲିଭାଇଦିଏ, ଠିକ୍ ସେମିତି ଶତ ବିଷାଦର କାଳିମା ଆଜି ପଦ୍ମାର ହୃଦୟକୁ ଢାଙ୍କି ଦେଇ ଯାଇଛି ।

ଅସରନ୍ତି ଭାବନା ଭିତରେ ସ୍ୱାମୀର ପାଦତଳେ ମଥା ରଖି କଇଁ କଇଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଯାହାର ଅନ୍ତର ପାଷାଣରେ ଗଢ଼ା, ସିଏ ବା କାହୁଁ ବୁଝିବ ତାରି ପାଇଁ ଅଉ ଜଣଙ୍କର ହୃଦୟ ଆଜି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ।

ଜଗଦୀଶ ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଲା ପଦ୍ମାକୁ । ଘୃଣା ଆଉ

ହିଂସାରେ ଅନ୍ତର ତାର ଜଳ ଉଠିଲା ଧୂ ଧୂ ହୋଇ ।

ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ଫୁଲ ପରି ସକଳ ଭାବନା ମନରୁ ତାର ମଉଳିଗଲା । ଭାବି ନ ଥିଲା ସେ, ସେହି ପୂର୍ବ ମନୋଭାବ ନେଇ ସ୍ୱାମୀ ତାର ଆଜ ବି ସେମିତି ଅଚଳ ଭାବରେ ।

ଧୀରେ ପାଦ ଉପରୁ ହାତ ଉଠାଇ ଠିଆ ହେଲା ପଦ୍ମା । ଏ ଜଗତରେ ଆପଣାର ଆଉ କାହାକୁ ସେ କହିବ ? କାହିଁକି ଆଉ ଏମିତି ଦହଗଞ୍ଜ କରିବ ଜୀବନଟାକୁ । ନାଁ—ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ଏ ଜୀବନରେ ଆଉ କିଛି । ଜୀଇ ବଞ୍ଚି ରହି—କେଉଁ ସୁଖ ତାର ? ଜୀବନ ହରାଇ ଦେବ ସେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ସବୁ ଚାହିଁଆ ଅଡ଼ୁଆ ମେଣ୍ଟିଯିବ ।

ରାତିର ଅନ୍ଧକାର ଭେଦକରି ପଦ୍ମା ସାଇ ଅଗଣାକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ଜୀବନକୁ ଆଜ ନିଶ୍ଚୟ ସେ ହରାଇ ଦେବ ।

ଜୀବନ ହରାଇବା ଏତିକି ସହଜ ନୁହେଁ ।

ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ବୋହୂକୁ ଏକୁଟିଆ ଦେଖି—କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କୁ ଡାକିଲେ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ଧାଇଁ ଆସି ସାଇ ଅଗଣାରେ ଦେଖନ୍ତି ପଦ୍ମା ଦୋଷୀଟି ପରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଆଖିରୁ ତାର ଥପ୍ ଥପ୍ ହୋଇ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି ।

କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କ ଅନ୍ତର ସନ୍ଦେହରେ ଭରି ପଡ଼ିଲା । ସେ ବୁଝି ପାରିଲେ—ପଦ୍ମା ଏତେ ରାତିରେ ସାଇ ଅଗଣାକୁ ଏକୁଟିଆ କାହିଁକି ଉଠିଥିଲା ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ବୋହୂକୁ ଘର ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ ।

ମନଟା ତାଙ୍କର ସେହି ଦିନଠାରୁ କାହିଁକି ଛୁଇଁଲା ?

କାଲେ.........।

ସେଦିନ ହୋଇଥାଏ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ଗୋଟାଳିଆ ଜହ୍ନ ମାଳ

ଆକାଶକୁ ମୋହମୟ କରି—ଧରଣୀକୁ ଦେଖାଇ ଦେଉଥାଏ କମନୀୟ ରୂପ । ଜହ୍ନର କଅଁଳ ହସ କେବଳ ପଡ଼ୁଥାଏ ଜଗଦୀଶର ମୁହଁ ଉପରକୁ । ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ଜଗଦୀଶ ଭାବୁଥାଏ, ଆହାଃ ନିର୍ମଳ ଶଶଧର ରୂପଟି ଯେପରି ଆଜି ମନୋହର ଦିଶୁଛି; ସେହିପରି ଆଜି ଯଦି ପଦ୍ମାର ନିର୍ମଳ ହୃଦୟ ମୋତେ ଶାନ୍ତି ଦେଇ ପାରନ୍ତା । ତା ହେଲେ·····ଶାନ୍ତି ? ଶାନ୍ତି ଦେଇ ପାରିବ ପଦ୍ମା, ଭାବନା ତରଣୀ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଛି ଅଥଳ ଦରିଆ ମଝିରେ ।

ପ୍ରାଣର ସୂକ୍ଷ୍ମତନ୍ତ୍ରୀରେ ଆଘାତ ଲାଗିଛି—ସେ ସହସା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ପାଉଛି, ଆହାଃ ଜଗଦୀଶ ତୁ କେତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟରେ । ସୁନାର ପ୍ରତିମା, ହୃଦୟର ରାଣୀ, ଗତ ଭବିଷ୍ୟତର ବାନ୍ଧବୀ, ସେ ଯେ ତୋର ସ୍ତ୍ରୀ । ତା ପ୍ରତି ଏତେ ନିର୍ମମ କାହିଁକି ?

ମଣିଷ ହୃଦୟ ତ ! ନିର୍ମମତାର କଠୋର ଆଘାତ ସହିପାରେ ନା ପଦ୍ମା । ତଥାପି ଅବୋଧ ମନଟା ଧାଇଁ ଆସେ ଜଗଦୀଶ ପାଖକୁ, ମନ କଥା କେଇପଦ କହିବ ବୋଲି । କହି ପାରେ ନା । ମଳିନ ମୁଖ ଦେଖି ଭାବନା ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ ।

ସେଦିନ ପଦ୍ମା ସ୍ୱାମୀକୁ ହସି ହସି କହିଲା,

— ସତେ ! ତମେ ପୁଣି ବିବାହ କରିବ !

ଜଗଦୀଶ କ୍ରୋଧ ତ୍ୟାଗ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । କହିଲା ହଁ ପଦ୍ମା ପୁନର୍ବାର ବିବାହ କରିବ । ତୋ ପରି ଗୋଟାଏ ଅପଦାର୍ଥକୁ ନେଇ ଜୀବନଟାକୁ କେତେ ଦିନ ଏମିତି କଟାଇବ ?

ହାୟରେ ଭଗବାନ । ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଅପଦାର୍ଥ । ଘରେ ଥିବା ରାଧାମାଧବ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଦତଳେ ମଥା ରଖି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା ପଦ୍ମା । ହେ ପ୍ରଭୁ ରାଧାମାଧବ । ତୁମେ ସତେ କଣ ମୋର ଡାକ ଶୁଣିବ ନାହିଁ । ଏମିତି କଥା ଆଉ ସହି ପାରିବ ନାହିଁ ପ୍ରଭୁ ! ସହି ପାରିବ ନାହିଁ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ବେହୁଦ ଏପରି ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଭେ ଭେ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲେ ।

ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ଶେଷ କରିଦିଅ ପ୍ରଭୁ ! ଏ ଜଞ୍ଜାଳରୁ ପାର କରିଦିଅ ମୋତେ । ପାପ ନୟନରେ ଏସବୁ ଆଉ ମୁଁ ନ ଦେଖେ ।

କାନ ପାରି ସାଇ ପଡ଼ିଶା ଭାଇ ଭଉଣୀ ପଦ୍ମାର ସବୁ କଥା ଶୁଣନ୍ତି । ଏ ସବୁ ପଦ୍ମା ଜାଣେ । ଯିଏ ନାହିଁ ସିଏ ଆସି ପଚାରନ୍ତି—କାଳେ ପଦ୍ମା ଘର କଥାଗୁଡ଼ାକ କାହିଁକି କହିବ ? ପଦ୍ମା ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ସେ କଥାକୁ କାନକୁ ନିଏ ନା । ମିଛେ ମିଛେ ଏଣୁ ତେଣୁ କାମରେ ହାତ ମାରି ନୀରବ ରହେ ।

କମଳା ଭାଉଜର ପାଖ ଛାଡ଼େ ନା । ପଦ୍ମା ପାଖ ନଈକୁ ଗାଧୋଇ ଗଲେ ଛାଇ ପରି ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କାଖରେ କଳସୀଟା ଧରି ଗାଧୋଇବାକୁ ଯାଏ । କାଳେ ନୂଆବୋଉର ମନ ଊଣା ହେବ, ସେଥିପାଇଁ ଦିନଗୁଡ଼ାକ ଏମିତି ହସ ଖୁସିରେ ତା'ର କଟାଇ ଦିଏ ।

ବଡ଼ ଲୋକର ବୋହୂ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ପଦ୍ମାକୁ ଆଦର କରନ୍ତି ତା ନୁହେଁ—ପଦ୍ମା ନିଜ ଗୁଣରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣାର କରିଥାଏ । ପାଠ ଦି'ଅକ୍ଷର ସିନା ପଢ଼ି ନାହିଁ ସେ । ନଚେତ୍ ଘର କରଣାରେ ତାକୁ କେହି ବଳାଇ ଯିବେ ନା । ଦାଣ୍ଡରେ ଯୋଗୀ ଭିକାରୀ ଦେଖିଲେ ଘରକୁ ଡାକି ଆଣି ତାଙ୍କ ଥାଳୀରେ ଖାଇବାକୁ ଭରିଦିଏ । ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ଥରକ ପାଇଁ ଯା ସହିତ ଦେଖା ହୁଏ ସେ କହେ ଏ ବୋହୂଟି ସାକ୍ଷାତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ସୁଖ୍ୟାତି ପାଏ ପଦ୍ମା । ତଥାପି ତା ମନରେ ଟିକେ ଗର୍ବ ନଥାଏ କି ଆନନ୍ଦ ନଥାଏ । ଯେଉଁ ସୁଖ୍ୟାତିରେ ତା'ର ଗର୍ବ କରିବାର କଥା, ଆନନ୍ଦ କରିବାର କଥା, ସେ ସୁଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ହୀନକପାଳ, ତାର ସାଙ୍ଗରେ ମହାନ୍ତି ପଡ଼ାର ଟେନ, ସେ ଆଜି

ଗୋଟାକର ମାଆ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ବାହାଘର । ଏହି କଥା ଭାବି ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳେ ।

ଘରକୁ ପାହିଲେ କେତେ ଯୋଗୀ, ଭିକାରୀ, କେଳା କେଲୁଣୀ ଗାଁକୁ ଭିକ ମାଗି ଆସନ୍ତି । ସେ ଦିନ ହୋଇଥାଏ କଣ ଗୋଟାଏ ପର୍ବ । ଯୋଗୀ ଭିକାରୀଗୁଡ଼ାକ ହାଉ ହାଉ ହେଉଥାନ୍ତି । ଗୋଟାଏ କେଲୁଣୀ ଆସି ଭାତ ଗଣ୍ଡାଏ ମାଗିଲା । ତା ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ ତିରିଶ ଭିତରେ ହେବ । ସେତେବେଳକୁ ଟାଣୁଆ ଖରା ଖଇ ଫୁଟୁଥାଏ । ପଦ୍ମା ଭାତ କଂସାଏ ଆଣି କେଲୁଣୀ ପତରରେ ଢାଳି ଦେଲା । ଡାଲି ତିଅଣ ଭଜାରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ଲେଖା ପକାଇ ଦେଲା ତା ଖାଇବା ପତର ଉପରକୁ ।

କେଲୁଣୀ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଖାଇ ବସିଲା ।

ପଦ୍ମା ଖାଲି କଂସାଟା ହାତରେ ଧରି ଝୋଷେଇ ଘରଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ।

କେଲୁଣୀଟା ଖାଇସାରି ପାଣି ଟୋପାଏ ପିଇବାକୁ ମାଗିଲା ।

ପଦ୍ମା ପାଣି ଦେଲା ପିଇବାକୁ ।

ପାଣି ପିଉ ପିଉ ଦେଖି କେଲୁଣୀଟା ମନେ ମନେ କେତେ କଳ୍ପନା ବାଡ଼ିଲା । ପଦ୍ମାର ଶୁଖିଲା ମୁହଁ ଉପରକୁ ଆଖି ପକାଇ କେଲୁଣୀ ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲା,

—ଆଲୋ ମାଆ ! ତୋ ମୁହଁଟି ଏମିତି ଶୁଖିଯାଇଛି କାହିଁକି ? କଣ ଖାଇନ ? ଗେରସ୍ତ ପୁଅ କଣ ଗାଳି ଦେଇଛି ? କିଛି କହିଛି କି ?

ପଦ୍ମା ଥରିଲା ଗଳାରେ ଓଠ ଚାପି କହିଲା,
ନାହିଁ ମା ଗେରସ୍ତ ପୁଅ କାହିଁକି କିଛି କହିବ
ଆଉ ତେବେ କଣ ହୋଇଛି ତୋର କହୁନୁ ?
କିଛିକ୍ଷଣ ଚୁପ୍‌ମାରି କେଲୁଣୀ ପୁନର୍ବାର କହିଲା,

—ଆଜ୍ଞା ମା' ତୋର ମନ ମେଜାଜରୁ ବୁଝି ପାରୁଛି ତୁ କିଛି ଗୋଟାଏ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଛୁ ? ସେଥିପାଇଁ ତୋ ମୁହଁ ଶୁଖି ଯାଇଛି । ମୁଁ ଗୋଟାଏ କଥା କହିବି, କରି ପାରିବୁ ତ !

ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କଥାକହ ମା । ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର, ସ୍ୱାମୀ, ନଣନ୍ଦ ସମସ୍ତେ ଆର ଖଞ୍ଜାରେ ଅଛନ୍ତି କାଳେ ଶୁଣିବେ । ସେମାନଙ୍କ କାନକୁ ଗଲେ·····ପଦ୍ମା ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ପକାଇଲା ।

କେଳୁଣୀଟା ପାଖକୁ ପଦ୍ମା ଆହୁରି ଘୁଞ୍ଚି ଆସି କହିଲା ।

—କଣ କହୁଛୁ କହନ ।

କେଳୁଣୀ କହିଲା, ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଜିନସ ଦେବି । ସେ ଜିନସଟି ପାଖରେ ରଖିବୁ । ଯେମିତି କରିବାକୁ କହିବି ସେମିତି କରିବୁ । ବେଶୀ ଟଙ୍କା ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ ତୋର ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁର, ସ୍ୱାମୀ, ନଣନ୍ଦ ସମସ୍ତେ ତୋତେ ଆଦର କରିବେ । ପୁଣି ଅତି ଆପଣାର ହୋଇଯିବୁ । ଟିକିଏ କଥାରେ ସବୁ ଗୋଳ ତୋର ମେଣ୍ଟିଯିବ । ସୁନାର ସଂସାର ହସି ଉଠିବ ପୁଣି । କରି ପାରିବୁ ତ ମା ?

ପଦ୍ମା କାଠ ପାଲଟି କେଳୁଣୀ କଥାକୁ ଶୁଣିଗଲା । ମନରେ କେତେ କଥା ଭାବିଲା । ସତେ ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ଆଦର କରନ୍ତେ ମ । ଟିକିଏ କଥା, କରି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ ସେ ! ପୁଣି ବିବେକ ତାର କହିଲା ନା—ନା—କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଏପରି ପାଷାଣ୍ଡି କାମ କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଏହି ଜାଣିଥିବୁ କେଳା କେଳୁଣୀ ଗୁଡ଼ାକ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ଭଣ୍ଡାଇ କେତେ ଟଙ୍କା ନ ନିଅନ୍ତି ? ଫଳ କିଛି ହୁଏନା । ଶେଷରେ ଲୋକେ କହନ୍ତି ସେଟା ଭଣ୍ଡି ଦେଇଗଲା । ଯେତେ ମିଠା କଥା କହୁନା କାହିଁକି, ପଦ୍ମା ମନ ମୋଟେ ସେଥିରେ ମାନିଲା ନାହିଁ । ଆପଣାର ଯିଏ ସବୁଦିନେ ସେ ଆପଣାର ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଛି ଛି ଏତେ ବଡ଼ କାମଟାଏ ସେ କରିବ ? ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ

ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନ, ଘୃଣା କରନ୍ତି, ତା ଛୁଇ ଦେଖିଲେ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି । ତଥାପି, ସେ କେମିତି ଏତେ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କାମଟା କରିବ । ନା ନା-ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ତା'ର...... । ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ନରକକୁ ପେଲି ଦିଅନ୍ତୁ ବରଂ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଶତ ଅଭିଶାପରେ ଜର୍ଜରିତ ହେଉ ସେ । ତାଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷତି କରିବାକୁ ଯିବ ନାହିଁ । ସେ ଯେ ତାର ଦେବତା । ପଦ୍ମାର ବିବେକ ଏ କଥାକୁ ଘୃଣା କଲା ।

ପଦ୍ମା ସତେଜ ଗଳାରେ କେଳୁଣୀକି କହିଲା,

ଏମିତି ପାପ କଥା ମୋତେ ଆଉ ଶୁଣା ନା ; ସ୍ୱାମୀ ମୋର ଦେବତା । ତାଙ୍କର ପାଇଁ ମୋର ଜୀବନ । ସେ ମୋତେ ନରକକୁ ପେଲି ଦିଅନ୍ତୁ । ଅମୃତରେ ବିଷ ମିଶାଇ ପିଆଇ ଦିଅନ୍ତୁ ବରଂ ତାଙ୍କୁ କଦାପି ପର ବୋଲି ଭାବିବି ନାହିଁ ।

କେଳୁଣୀ ଜୋକ ମୁହଁରେ ଲୁଣ ଦେଲା ପରି ଆପଣା ବାଟରେ ଚାଲିଗଲା । ଚାଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ମନକୁ ମନ କହିଲା

—ଏମିତି ଝିଅ ମୁଁ କୋଟିକରେ ଗୋଟିଏ ଦେଖି ନ ।

ଦଶ

ଜଗଦୀଶ ସେଦିନ ବାପାଙ୍କ ଠାରୁ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ପାଇଲା, ସେ ଯଦି ପୁନରାୟ ବିବାହ କରେ, ବାପା ସେଥିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବେ ନା । ବରଂ ଘରେ ପୁନରାୟ ଅଶାନ୍ତିର ନିଆଁ ଧୂ ଧୂ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିବ । ଜଗଦୀଶ ଭାବୁଛି, ସେ କଟକ ଚାଲିଯିବ । ଆଉ ଘରେ ରହି କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଥାଆନ୍ତୁ ମାଆ ବାପ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ, ପୁଅର ସ୍ୱଭାବ ଚରିତ୍ର ଦେଖି ନିଜକୁ ବଡ଼ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ

କଳ୍ପନାମୟୀ ଜଗଦୀଶକୁ ଅନେକ ବୁଝାଇଲେ, ଅନେକ କହିଲେ, ମନ ତାର କୌଣସି କଥାରେ ମାନିଲା ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ହଠାତ୍ ଗରମରେ ପଦ୍ମାର ମୁଣ୍ଡଟା ଘୁରାଇ ଦେଲା । ସେ ଲଥ୍ କରି ତଳେ କଚାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

କମଳା ଡାକିଲା ଭାଇ, ତମେ ଚଞ୍ଚଳ ଆସ, ନୂଆବୋହୂ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଜଗଦୀଶ ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ସେ କଥାକୁ କାନକୁ ନେଲା ନାହିଁ । କେବଳ ଏତିକି କହିଲା, ସେ ଘରେ ବାପା ଥିବେ ତାଙ୍କ ଡାକ ନେ । ସେ ଦେଖିବେ ।

କମଳା ଭାଇଠାରୁ ନିରାଶ ହୋଇ ସେ ଘର ବାପାଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ଦୌଡ଼ିଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ବୋହୂ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ପଡ଼ିବା କଥା ଶୁଣି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡିଲେ: ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଦ୍ମା ପାଖକୁ ଧାଇଁଗଲେ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ କେଉଁଠି ଥିଲେ ସେ ବି ଧାଇଁଗଲେ ।

ବହୁ ଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ପଦ୍ମା ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ଧୀରେ ଉଠି ବସିଲା । ଦେଖିଲା ତାର ଚାରି ପାଖରେ ଜନ ଗହଳ । ଭାରି ଲଜ୍ଜା ଲାଗିଲା ତାକୁ । ମୁଣ୍ଡରେ ଓଢ଼ଣା ଦେଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କୁ କହିଲେ

—କଳ୍ପନା ! ତମେ ବୋହୂଙ୍କୁ ଘର ଭିତରକୁ ନେଇଯାଅ । ଖଟ ଉପରେ ଶୁଆଇ ଦିଅ । ଦୁର୍ବଳରେ ମଥା ଘୂରାଇ ଦେଇଛି । ପଦ୍ମାର ହଠାତ୍ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଘରଠାରୁ ବାହାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଆହାଃ ଆହାଃ କଲେ ।

ମାତ୍ର ଜଗଦୀଶର ମନ ଟିକେ ହେଲେ ତରଳିଲା ନାହିଁ ।

ପଦ୍ମା ସେଦିନ ଜାଣିଥିଲା ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ହୃଦୟଟା କେମିତି ପଥରଠାରୁ ବି କଠିଣ ଆଉ ଶକ୍ତ । କାହାକୁ ବା କହିବ ? ଆପଣା କପାଳକୁ ନିନ୍ଦି ଆଖିରୁ ଝାଳି ଲୁହ ଢାଳିବା ସାରହେଲା ।

ସେହି କଥା ଗୁଡ଼ାକ ନଣନ୍ଦ ଆଗରେ କହି ପଦ୍ମା ପିଲାଙ୍କ ପରି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

କମଳା ଭାଉଜର ବାଳ କେରାକରେ ତେଲ ମାରି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା, ନୂଆବୋଉ କାନ୍ଦନା ! ଭାଇ କଣ ଅଣହେଲା କରିବେ ? ଦିନେ ନା ଦିନେ ଆପଣାର ହେବେ ଯେ ।

କେ ଜାଣି ଲୋ କମଳା ! ସେହି ରାଧାମାଧବଙ୍କୁ ଜଣା ।

ଅନେକ ଦିନରୁ ହେବ ଯୁଗଳ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦୁଇଟି ମୃଣ୍ମୟ ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି, କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଘରେ ରଖି ପୂଜା କରି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ସେହି ଯୁଗଳ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପଦ୍ମା ଅନ୍ତରର ନିବେଦନ ଜଣାଇଲା ।

କଲ୍ୟାଣମୟୀ କମଳାକୁ ଡାକିଲେ ସେଘରୁ ଥାଇ ।

କମଳା ଭାଉଜର ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା,

—ଯାଉଛି ମା ।

କଲ୍ୟାଣମୟୀଙ୍କ ମନରେ ଆଜିକାଲି ଭାରି ଦୁଃଖ । ଖାଇବା, ପିଇବା, ବସିବା, ଶୋଇବାରେ ତାଙ୍କର ମୋଟେ ସମୟ ଜ୍ଞାନ ରହୁନାହିଁ । କେତେ ସେ ଜଗଦୀଶକୁ କାନେ କାନେ ବୁଝାଇଲେଣି, ସେହି ଗୋଟାଏ ଜିଦ୍ ତାର । ପଦ୍ମାକୁ ନେଇ ଜୀବନ ମୋର ସୁଖମୟ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ପୁନରାୟ ମୋତେ ବିବାହ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଅ । କି କୁବୁଦ୍ଧି ତାର । ପୁନରାୟ ବିବାହ କରିବ ? ଲକ୍ଷ୍ମୀପରି ବୋହୂଟି ମୋର ପଦ୍ମା, ତାକୁ ନିନ୍ଦିବାର ଅଛି ? ଯେତେବେଳେ ଏକା ବସି ଯାଉଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ଏହି ଭାବନା, ଏହି ଚିନ୍ତା

କମଳା କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲା—କାହିଁକି ଡ଼ାକୁଛ ମା ?

କଳ୍ପନାମୟୀ କହିଲେ, ମା—କମଳା, ସେ ଘରୁ ରେକାବିରେ ଦି'ଖଣ୍ଡ ପାନ ଅଛି ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ଆଣିଲୁ ।

କମଳା ପାନ ଦି'ଖଣ୍ଡି ରେକାବିରୁ ଆଣି ବାପାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ପୁନର୍ବାର ଭଜନ ପାଖକୁ ଫେରିଗଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ଆଖି ବୁଜି କଣ ଭାବୁ ଭାବୁ କହିଲେ,

କଳ୍ପନା ! ଜଗଦୀଶ ପାଇଁ ଆଉ କଣ କରିବା କହିଲ ? ସେ ବଡ଼ ଜିଦ୍ କରି ବସିଛି କାଲିରେ ପୁନର୍ବାର କଟକ ଚାଲିଯିବ ।

କାହିଁକି ? କଣ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ?

କାହିଁକି କଣ ପଚାରୁଛ କଳ୍ପନା ! ଶୁଣିଲେ ମୁଣ୍ଡଖାଲି ବିଗିଡ଼ିଯିବ ନାହିଁ ଯେ, ଘର ସଂସାର ଛାଡ଼ି ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ରହିବାକୁ ମନ ହେବ । ପାଠପଢ଼ା କଥା କଣ ପଚାରୁଛ ? ପାଠ ପଢ଼ା ଯେ ତାର ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ଶେଷରେ ତା ଠାରୁ ଏହି ପ୍ରତିଦାନ ମିଳିଲା ପରା । ସେଦିନ ଏମିତି କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ କହିଲି ଆଚ୍ଛା ଜଗଦୀଶ ! ତୁ ଶିକ୍ଷିତ ପୁଅଟା ହୋଇ ଏପରି ଅଶୋଭନୀୟ କାମ କାହିଁକି କରୁଛୁ । ନୀରବ ହୋଇ କିଛି ସମୟ ଗୁମମାରି ରହିଲା । କଣ ଭାବି ତା'ପରେ କହିଲା, ବାପା, ଜନ୍ମ ଦେଇଛ, ମଣିଷ କରି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଅକାତରେ ଟଙ୍କା ମୋ ପାଇଁ ବ୍ୟୟ କରିଛ, ମୁଁ ତୁମ ସ୍ୱପ୍ନର ସଂସାର-ଟିରେ ଗୋଟାଏ ଅପଦାର୍ଥ ଅସାର ଜୀବ । ମୋ ଦୁଃଖରେ ତମେ ଦୁଃଖୀ ହୋଇ ପାର ନା । ଯେଉଁ ସୁଖର ଦୀପଶିଖା ଜଳାଇବା ପାଇଁ ମୋ ହାତକୁ ବାଡ଼ି ଦେଇଥିଲ ତାହା ମୁଁ ଜଳାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ତମସା ପଥରେ କଣ୍ଟା ଝଣ୍ଟା ନମାନି ଚାଲିଛି—ସେହି ଘନାନ୍ଧାର ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ମୋତେ ଅନୁମତି ଦିଅ ।

ଏତିକି ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା । କହୁ କହୁ ଆଖି ଦୁଇଟା ତାର ଲୋତକରେ ଭରିଗଲା । ମୁଁ ହତବାକ୍ୟ ହୋଇ ସ୍ଥାଣୁ ଭଳି ବସି ରହିଲି । ହାୟ୍‌ରେ ଜୀବନ, କାହାକୁ ନେଇ ଏ ଜୀବନର ଦୁର୍ଗମ ପଥ ପାରି ହେବ । କହୁଁ କହୁଁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟାଏ ପକାଇଲେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କଠାରୁ ଜଗଦୀଶ କଥା ଶୁଣି କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ମଣିଷର ଦୁର୍ବଳ ମନ ... ଆଉ କେତେ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଖେଳିଗଲା ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନର ସଂସାରରେ ବାସ୍ତବିକ ଆଜି ସୁଖ ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କରୁନାହିଁ । ଧନରେ ମାନରେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରି ସେଥିରେ ବା କି ସୁଖ ? ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଝିଅ ବୋହୂ ପାଇ ଘର ତାଙ୍କର ଆଜି ଘର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଜୀବନର ସବୁ ଆଶା ନିରାଶାରେ ଉଭେଇଗଲା ।

(ସ୍ୱପ୍ନିଲ ଆଶା ଯେତେବେଳେ ମରୀଚିକା ପଛରେ ଘୂରି ବୁଲେ, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ନିଜକୁ ନିଜେ ଭାବି ପାରେନା ସେ କଣ କରୁଛି ? ଏହି ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ଜୀବନଟାକୁ ଭବଘୁରି ସଦୃଶ କଟାଇ ଦିଏ । ଶାନ୍ତି ପଛରେ ଅଶାନ୍ତି ଖାଲି ଖେଳକରେ ।)

ଏଇ ଅଶାନ୍ତି ଭିତରେ ଆଜି ଜଗଦୀଶର ଜୀବନଟା ଖେଳି କରୁଛି । ଗତିପଥ ହରାଇ ଯେତେବେଳେ ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇ ସେ ବାପ ମାଆଙ୍କର ସ୍ନେହ ମମତା ଏଡ଼ି ସୁଦୂର କଟକ ସହରକୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା, ସେତେବେଳେ ସେ ନିଜ କଥା ତିଳେ ହେଲେ ଭାବି ନାହିଁ, ଭବିଷ୍ୟତ ତାର କଣ ହେବ ? କଲେଜ ଜୀବନରେ ସେ ଏହି ସହରର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଭିତରେ ଦିନ କଟାଇଛି । ଆଜି ସେ କଲେଜ ଜୀବନ ନାହିଁ, ଫୁର୍ତ୍ତିରେ ସମୟ କଟାଇ ଦେବ । ପଦ୍ମାକୁ ସେ ଛୁଇଁନା, ବାପାଙ୍କୁ ଶତ ଅନୁରୋଧ କରି ସେ ଯେତେବେଳେ

ନିରାଶ ହେଲା, ଆଉ କେମିତି ବାପ ମାଆଙ୍କ ନିକଟରେ ଆପଣାର ହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତା ! ପଦ୍ମା ପରି ବୋହୂ ତାଙ୍କର ଯେତେବେଳେ ଲେଡ଼ା, ସେତେବେଳେ କପର ବା ସେ ମଥା ପାତି ସହିନେବ ଏଣୁ ଘରଗୁଣ୍ଡ ଚାଲି ଆସିବା ଛଡ଼ା ତାକୁ ଉପାୟ କିଛି ନ ଥିଲା ! କଟକ ସହରରେ ଚଳିବା ତା ପକ୍ଷରେ ଯେତେ କଷ୍ଟକର ହେଉ, ସେଠାରେ ପେଶି ହୋଇ ମରିବ ବରଂ ପୁନରାୟ ଘରକୁ ଫେରିବ ନାହିଁ ।

ଫେରିବ ନାହିଁ. ଘରକୁ ? କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ସେ ଯିବ ? କେଉଁଠି ଆଶ୍ରୟ ନେବ ? ଭାବିଲା, ଅନେକ ଭାବିଲା ମନକୁ ମନ । ଶେଷରେ ସ୍ଥିର କଲା ଏକମାତ୍ର ଫୁଲ ଛଡ଼ା ତାକୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ସେହି ଫୁଲକୁ ଆପଣାର କରି ଜୀବନଟାକୁ କଟାଇ ଦେବ । ତାକୁହିଁ କହିବ ଫୁଲ, ମୁଁ ଜୀବନରେ ସବୁ ହରାଇଛି — ଏକମାତ୍ର ଭରସା ତୋତେ କରିଛି । ଅଥଳ ଦରିଆରେ ଭାସି ଯାଉଛି, ତୁ ରକ୍ଷା ଯଦି ନ କରିବୁ ତେବେ ଆଉ କିଏ ଅଛି ମୋତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବ ?

ହଁ ଠିକ୍ ଭାବିଛି ସେ — ଫୁଲହିଁ ତାକୁ ପ୍ରାଣରୁ ଅଧିକ ଭଲପାଏ । ପ୍ରତ୍ୟାଶା — ପ୍ରତ୍ୟାଶାତ କେବେ ସେ କରି ନାହିଁ । ଆଜି ବା କାହିଁକି କରିବ । ଅଭାବ ତାର ବା କଣ ଅଛି ? ହସି-ହସାଇ, ନାଚି-ଗାଇ ଜୀବନଟାକୁ ଏଇମିତି କଟାଇ ଦେବ । ଠିକ୍ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଯାହା କହିଥିଲା ସବୁ ଠିକ୍ । ଦୁଃଖ ଭୁଲିବାକୁ ହେଲେ, ମଦ ଆଉ ନାରୀ ଏହି ଦୁଇଟାର ପ୍ରୟୋଜନ । ସବୁ ଭୁଲିଯିବ ମଣିଷ — ଯେତେ ଅବଶୋଷ ଆଉ ନା କାହିଁକି —

ଆଶାର ମରୀଚିକା ପଛରେ ଧାଇଁଲା ପରି ଜଗଦୀଶ ଫୁଲଘର ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁଲା ।

ଫୁଲ ଘର ଆଡ଼କୁ ଜଗଦୀଶ ଧାଇଁଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ସହରର ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ା, କୋଠାବାଡ଼ି ସମସ୍ତେ ଯେପରି ଏକ ସଙ୍ଗରେ ତାକୁ ଥଟ୍ଟା କରି କହି ଉଠିଲେ ଚେ ଭ୍ରାନ୍ତ, ମିଛେ ମିଛେ ମରୀଚିକା ପଛରେ ଧାଁ—ନାଁ । ତୋର ପରି କେତେ ଭ୍ରାନ୍ତ ପଥ ହୁଡ଼ିଲେଣି । ମାତ୍ର ଜଗଦୀଶ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ।

ଏଗାର

ଜଗଦୀଶ ଫେରି ଆସିଲା ଲାସ୍ୟମୟୀ ନାଇକା ଅନିନ୍ଦ୍ୟା ସୁନ୍ଦରୀ ଫୁଲ ନିକଟକୁ ।

ହାୟରେ ମୋହ ! ହାୟରେ ଆକର୍ଷଣ । ସ୍ୱାର୍ଥପର ମଣିଷ ଯେଉଁଠି ପାଏ ସ୍ୱାର୍ଥ—ସେଠାରୁ ତାର ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ କରିନିଏ । ଭାବେ ନା, ଦେଶକାଳପାତ୍ର ସମସ୍ୟା ସମସ୍ତ । ପରକୁ ଆପଣାର କରେ—ଆପଣାକୁ ପର କରେ ।

ଅଭିମାନିନୀ ଫୁଲ—ମୁହଁରେ ଅଭିମାନ ଫୁଟାଇ କହିଲା,

—ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ଘରୁ ଆସିବାକୁ କଣ ମନ ବଳୁ ନ ଥିଲା ?

ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ—ତମେ ବଡ଼ କପଟିଆ ।

ଜଗଦୀଶ ମୃଦୁକ ହସା ଦେଇ କହିଲା,

—ଫୁଲ ! ଏମିତି କଥା କାହିଁକି କହୁଛୁ ?

—ଠିକ୍ କହୁଛି ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ତମକୁ ମୁଁ ଭାବିଲେ କଣ ହେବ ତୁମେ ଯେ ମୋତେ ଭାବନା ।

ଓଃ ଏଇ କଥା । ଜଗପ୍ରାଣ ଫୁଲକୁ ପାଖକୁ ଟାଣି ଆଣି ଅଭିମାନଭରା କପୋଳରେ ତାର ସ୍ନେହ ମିଶା ଚୁମ୍ବନଟାଏ ଦେଲା ।

ଫୁଲ ଢଳି ପଡ଼ିଲା ଜଗପ୍ରାଣର ଛାତି ଉପରକୁ ।

ମାନ ଅଭିମାନ ସବୁ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭାଇ ଗଲା ଫୁଲର ।

ଫୁଲ ମୁହଁରେ ସତେଜ ହସ ଖଣ୍ଡେ ଫୁଟାଇ କହିଲା

—ଜଗପ୍ରାଣବାବୁ ! ତୁମର ଏ କେତେ ଦିନ ବିଚ୍ଛେଦର ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଜୀବନଟା ଛଟପଟ ହୋଇଛି ଖାଲି । ନା ଥିଲା ସୁଖ—ନା ଥିଲା ଶାନ୍ତି । ବାସ୍ତବିକ୍ ସେ ଦିନ କେତେଟା ତୀବ୍ର ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଭିତରେ ମୁଁ ଖାଲି ଦେଖୁଥିଲି ତୁମରି କମନୀୟ ଛବି ଖଣ୍ଡିକୁ । ମୋ ମନରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଆଣି ଦେଉଥିଲା ସେହି ଛବି ଖଣ୍ଡିକ ।

ଜଗପ୍ରାଣ ବିସ୍ଫାରିତ ନୟନରେ ଫୁଲର ଲୋଭନୀୟ ଯୌବନଟାକୁ ଭଲ କରି ଦେଖିଲା । ତା ଆଖିରେ ଫୁଲର ଫୁଟନ୍ତା ଯୌବନଟା ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର କେଡ଼େ ଲୋଭନୀୟ ଏହି ଯୌବନଟା ମ । ଭାବୁଛି ଜଗପ୍ରାଣ । ଆହାଃ ଏମିତି ଚିରଦିନ ରହନ୍ତା କି ଯୌବନ । ମନଟା ତାର ଗୁହାରୁଛି । ପୁଣି ଅନ୍ତର ଭିତରୁ କିଏ ତାର କହୁଛି—ଆହାଃ ଯୌବନ ଥରେ ଗଲେ ଆଉ ଫେରେନା ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଗୋଧୂଳିର ରକ୍ତ ରଞ୍ଜିତ ଆଭା ଜଗତଟାକୁ ହସାଇ ଦେଉଛି ।

ରଜନୀବଧୂ କଜ୍ଜ୍ୱଳ ମୁଖୋସ ପିନ୍ଧି ଜଗତର ମୋହନୀୟ ବସ୍ତୁକୁ ନିଜ ଗର୍ଭରେ ଲୁଚାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଆସିଗଲାଣି । ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ନୀଳ ଆକାଶର ତାରା କୁମାରୀଏ ଆକାଶ ଦୀପ ଜଳାଇ ଦେବାକୁ ସଜ ହେଲେଣି ।

ଫୁଲ ହାରମୋନିୟମ୍ ଧରି ଗୀତଟିଏ ଗାଇଲା, ବଡ଼ କରୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳାରେ—

ତୁମରି ପାଇଁ ହେ ପ୍ରିୟ
ନୀରବେ ନୟନୁ ଢାଳୁଛି ଲୋତକ
ଆଜ ଦରଶନ ଦିଅ ।
ପଥର ମଞ୍ଜୁଳ ହାଟେ
ବୁଲୁଥିଲି ବାଟେ ବାଟେ
ଭେଟ ହେଲ ଯେବେ ସପନ ଟୁଟାଇ
ହେ ମୋର ଅନ୍ତର ଦିଅଁ ॥
କମନୀୟ ତୁମ ଛବି
ନଶି ଦିନ ଅନୁଭବି
ସୁଖର ପ୍ରଦୀପ ଜଳାଇ ଦେଇଛ
ଛିଣ୍ଡିଛି ତମସା ଖିଅ ।

ଗୀତ ଗାଉ ଗାଉ ଫୁଲର ନୟନରୁ ଝରି ଝରି ହୋଇ ଝରି ପଡ଼ିଲା କେତେ ଟୋପା ଲୁହ ।

ଜଗଦୀଶ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଫୁଲର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ବାସ୍ତବିକ କେଡ଼େ କରୁଣ ସଙ୍ଗୀତଟି ଗାଇଲୁ ଫୁଲ ।

ଫୁଲ ମୁଗ୍ଧ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଜଗଦୀଶର ମୁହଁକୁ ।

ଜଗଦୀଶ ଗୋଟାଏ ସୋଫା ଉପରେ ବସି ପୁନରାୟ ଆଉ ଗୋଟାଏ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ଫୁଲକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା ।

ଫୁଲ ହାରମୋନିୟମ ଛାଡ଼ି ପୁନରାୟ ଏସରାଜ ଧରି ଗୀତ ଗାଇଲା, ସରଳ ତରଳ ଛନ୍ଦରେ:—

ମୋର ଚିର ଜୀବନର ବେଦନାକୁ ତୁମେ
ଏଡ଼ାଇ ଦେଇଛ ଆସି,
କାହିଁଥିଲ କାହିଁ ଯୌବନ ପୂଜାରୀ
ଦୂର ଦେଶୀ ପରବାସୀ ।

ଜୀବନଟା ଏମିତି ରହେଁ ସୁଖ—ଏମିତି ଭରିହେଁ ସମ୍ଭୋଗ । ଏହି ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗ ଭିତରେ ମଣିଷର ପାର୍ଥିବ ସ୍ୱପ୍ନ ସଫଳ ହୁଏ ।

ଏମିତି ଦିନପରେ ଦିନ ମାସପରେ ମାସ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା ।

ଫୁଲ ବାନ୍ଧି ରଖିଲା ଜଗଦୀଶର ମନଟାକୁ । ଜୋର ଜବର-ଦସ୍ତିରେ ନୁହେଁ—ନିଜର ଆକର୍ଷଣ ବଳରେ । ତା ଠାରୁ ସେ ଧନର ଅଂଶ ପାଇଛି; ତା ନୁହେଁ । ଫୁଲ ପାଖରେ ଧନ ଆଜି ଅଭାବ ନାହିଁ । ପ୍ରଚୁର ଧନ ସେ ଅର୍ଜ୍ଜନ କରିଛି । ତାକୁ ସେ ସ୍ୱପ୍ନମୟ କରିବ । ସେ ବୁଝିଛି ଜୀବନଟା ଅବାସ୍ତବ । କିଏ ହେବ ଏ ଗୁଡ଼ା ରଖି, ବିଳାସ— ବ୍ୟସନରେ ସିଗାରେଟର ଧୂଆଁ ପରି ଫୁଙ୍କି ଉଡ଼ାଇ ଦେବ ।

ଆଉ ଦିନକର ବର୍ଷଣ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଜଗଦୀଶ ସୋଫା ଉପରେ ଶୋଇ ରହି ଶୁଣୁଥିଲା ଫୁଲର ପ୍ରାଣ ମତାଣିଆ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଚଞ୍ଚଳ ମନଟା ତା'ର ନିସ୍ତେଜ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସଙ୍ଗୀତର ମଧୁର ଝଙ୍କାର ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଜଗଦୀଶ ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି ସୋଫା ଉପରେ ।

ଏସରାଜଟା ତଳେ ଥୋଇ ଦେଇ ଫୁଲ ଡାକିଲା, ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ଆଜି ଗୀତ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କଣ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲ ଯେ ?

ଜଗଦୀଶର ଆଖିରେ ଘେଟି ଆସିଥିବା ପାତଳ ନିଦର ପରଦାଟା ଖୋଲିଗଲା ।

ଜଗଦୀଶ ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ କହିଲା—ନାହିଁ ମ ଫୁଲ, ମୁଁ ଶୋଇ ନାହିଁ ଯେ— ଆଖି ବୁଜି ଶୁଣୁଥିଲି ତୋର ବୀଣା ଝଣା ମୁଲକର ଛନ୍ଦଟିକୁ । ବନ୍ଦ କରି ଦେଲୁ ଯେ, ଆଉ ଗୋଟେ ଗାଆ ଫୁଲ ।

ଫୁଲ କହିଲା—ଜଗଦୀଶବାବୁ ରାତି ନଅଟା ବାଜିଲାଣି ଚାଲ ଖାଇବା । ଆଜିରେ ଏତିକି ଥାଉ ।

ଫୁଲ ତୋତେ ଗୋଟେ କଥା ପଚାରିବି, କହିବୁ ତ !

କଣ ପଚାରୁଛ ପଚାର ଫୁଲ ହସ ହସ ମୁହଁରେ କହିଲା ।

ଜଗଦୀଶ କଟୁଦ୍ୱେଗରେ କହିଲା,

ଫୁଲ ! ତୁ ଏପରି ମଧୁମୟ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବା କାହା ପାଖରୁ ଶିଖିଲୁ ?

କାହାରି ପାଖରୁ ନୁହେ—ଆପଣା ଛାଏ ଆପେ ।

ଉହୁଁ

ହାରମୋନିୟମ ବଜାଇବାଠାରୁ ଏସରାଜ ବଜାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ ତୁ ବାଦ ଯାଇନୁ ।

ଫୁଲ ମୃଦୁକ ହସା ଦେଇ କହିଲା, ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି ନା ?

ଜଗଦୀଶବାବୁ ! ସବୁ ବିଷୟ ଶିଖିବାକୁ ପଡ଼େ । ନ ଶିଖିଲେ କୌଣସି କାମ ଆୟତ୍ତ କରି ହୁଏ ନା । ନାଚ କୁହ, ଗାନ କୁହ, ସବୁ ଏହି ଶିକ୍ଷାରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି । ମୁଁ କେମିତି ଶିଖିଲି ଏହି କଥା ପଚାରୁଛ ? ତେବେ ଶୁଣ, ଶିଖିଛି ବଡ଼ କଷ୍ଟପାଇ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଆଠ ନଅ ବର୍ଷର ହୋଇଥାଏ । ଗାଁରୁ ଆସିଥାଏ ବାପାଙ୍କ ସହିତ ପୁରୀର ରଥଯାତ୍ରା ଦେଖିବାକୁ । ରଥ ଯାତ୍ରା ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥାନ୍ତି ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ପୁରୀକୁ । ଭୀଷଣ ଭିଡ଼ । ସେହି ଭିଡ଼ ଭିତରେ ବାପା ମୋର ହାତଧରି ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କର ସୌମ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖାଇ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ଜନଗହଳି ଭିତରେ କେଉଁଠି ମୋତେ ହଜାଇ ଦେଲେ । ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଇଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବାପାଙ୍କୁ ହଜାଇ ଭେଁ ଭେଁ ହୋଇ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲି । ମୋ କାନ୍ଦଣା କାହାରି କାନକୁ ଗଲା ନାହିଁ । କେହି ଟିକେ ଦରଦ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ ନି, ଆସ ମା ତୋ ବାପାଙ୍କୁ ଆମେ ଏହି ଭିଡ଼ ଭିତରୁ ଖୋଜି ଦେଉଛୁ ।

ଶେଷରେ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ମୋର ଅସହାୟଃ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି

ମୋବତ ପଗୃଶଲେ ଆଲେ ମା' ତୁ ଏଠାରେ କାନ୍ଦୁଛୁ କାହିଁକ କଣ ଆପଣାର ଲୋକକୁ ହଜାଇ ଦେଇଛୁ ?

ମୁଁ କାନ୍ଦି ମୋର ବାପା କଥା କହିଲି । ସେ ବହୁ ଚେଷ୍ଟାକରି ବାପାଙ୍କୁ ମୋର ଖୋଜିଲେ, ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ମୋତେ କୋଳକରି ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଗଲେ । ମୁଁ ନିରୁପାୟ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହିଲି । ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ଝିଅ ଥାଆନ୍ତି । ଶୋଭା-ଆଉ ପ୍ରଭା । ସେ ଦୁଇଟି ମୋର ସମ ବୟସୀ ହେବେ—ବର୍ଷେ ଖଣ୍ଡେ ଏପଟ ସେପଟ ହେଲେ ହୋଇପାରେ । ତାଙ୍କୁ ନାଚ ଶିଖେଇବା ପାଇଁ ଜଣେ ମାଷ୍ଟର ଆସୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କର ସାଙ୍ଗରେ ରହି ଖେଳି, ବୁଲି ବାପା କଥା ଭୁଲିଗଲି । ସେ ମାଷ୍ଟରଟି ମୋତେ ଭଲପାଇ ନାଚ ଶିଖାଇଲେ । ମୁଁ ନାଚ ଗାନରେ ବେଶ୍ ନିପୁଣା ହୋଇଗଲି ।

ଏମିତି ଦିନପରେ ଦିନ ମାସପରେ ମାସ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା । ଜୀବନର ପହିଲ ପାହାଚରେ ଗୋଡ଼ ଦେଉ ନ ଦେଉଣୁ ଏକ ଭୁମିଳ ଝଡ଼ରେ ପିଟି ହୋଇ ଜୀବନ ଡଙ୍ଗା ଘୁରି ଘୁରି ଆସି ଲାଗିଲା —ଏହି କଟକର ଅନ୍ଧ ସନ୍ଧି ଏକ ଗଳିରେ । ନିରୁପାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଜୀବନଟା ପରର ଉତ୍ସର୍ଗରେ ଲଗାଇଲି । ଭରା ଯୌବନ ନେଇ ଜୀବନଟାକୁ ଏମିତି କଟାଉଥିଲି— ସତ, ମନଟା ତହିଁରେ ତୃପ୍ତି ହେଉ ନଥିଲା । ତୃପ୍ତି ହୀନ ପ୍ରାଣରେ ତୃପ୍ତିର ଉତ୍ସ ତୁମେଇ ଆଣି ଢାଳି ଦେଇଛ । ତୁମେ ମୋର ଦେବତା ତୁମେ ମୋର ସବୁ । ଫୁଲ-କହୁଁ କହୁଁ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ବିଗତ ଜୀବନର କାହାଣୀ ଆଜି ତା ଅନ୍ତର ପଟରେ ଏକ କଳାଦାଗ ଲଗାଇ ଦେଇଛି ।

ଜଗଦୀଶ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଆବେଗଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—ଫୁଲ, ବ୍ୟଥାତୁରା ହେଉଛୁ କାହିଁକି । ତୋର କଞ୍ଚା ଯୌବନ ନାରୀ ମାଂସର ଗନ୍ଧ ମୋତେ ବିଭୋର କରିଛି । ତୋତେ ମୁଁ ଭଲ ପାଏଁ—ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲପାଏ ଫୁଲ !

ଫୁଲ ହସିଲା ଆଖିରେ ଅନାଇଁଲା ଜଗଘାଣ୍ଟର ମୁହଁକୁ ।
ଜଗଘାଣ୍ଟ ଫୁଲର ବଳନଲ ବଳଲ ଦେହକୁ ଲୋଭଲା ଆଖିରେ ଅନାଇଁ କହିଲା ଫୁଲ !
ଗାଆ ଗୋଟେ ଫଗାଢ ।
ଫୁଲ ଏସରାଜ ଧରି ସେହି ଗୀତଟି ଗାଇଲା ।
ମୋର ଚୀର ଜୀବନର ବେଦନାକୁ ତୁମେ···

ବାର

ଛିଃ ନୂଆବୋହୂ, ତମେ ଭାଇଙ୍କ ପାଇ କାନ୍ଦନା ଏତେ !
କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତମ ମୁହଁଟା ଫୁଲି ଗଲାଣି । ମୋ ଧଣ ଭୂଜ ହୁଅ । ଗୃଲ ଖାଇବ ।

ପଦ୍ମା ଅଖିଆ ଅପିଆ ଗୃରିଦିନ ହେଲାଣି ଶୋଇଛି । ଲୁଗା କାନିରେ ଲୁହ ପୋଛି ପୋଛି ପଦ୍ମା କହିଲା—

କମଳା ! ମୋ ସୁନା ନଣନ୍ଦଟା ଭୋକରେ ମୋ ପାଇଁ କାହିଁକି ଆଉଟି ପାଉଟି ହେଉଛୁ ? ଯା ଖାଇ ଦିଏ । ମୁଁ କହିଲି ପରା ଖାଇବି ନା ।

କମଳା ଭାଉଜର ହାତ ଧରି ଜୋର ଜବରଦସ୍ତିରେ ଉଠାଇ ଖୋଇବାକୁ ନେଲା ।

ପଦ୍ମା ଭାତ ଥାଳରେ ଦି' ଥର ହାତ ମାରି ଉଠି ଆସିଲା ।
କମଳା ଭାଉଜକୁ ଖୁଆଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।
ପ୍ରାଣର ଆବେଗ ପ୍ରାଣରେ କୋହ ଆଉ ସେ ଗୃପି ରଖି ପାରିବ

ନାହିଁ । ଜୀବନଟା ସତେ କଣ ତା'ର ଏମିତି ଢହଳ ଢକଳରେ ଛଟ ପଟ ହୋଇ କଟିବ ? ସତେ ରାଧାମାଧବ ଦୁଃଖ ଘୁଞ୍ଚାଇବେ ?

ଦିନହିନ ରାତିରାତି ରାଧାମାଧବଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ମଥାରଖି ପଦ୍ମା ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳେ । ତଥାପି ପଥର ଦେବତାର ଧିଆନ ଭାଙ୍ଗେନାହିଁ ।

ପଦ୍ମା ଭାବେ ପାଷାଣ ଦେବତା କଳି ଯୁଗରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ କଥା କହେ, ସତେ କଣ ରାଧାମାଧବ ତାର ପ୍ରାଣର ବେଦନା ଲାଘବ କରି ସ୍ୱପ୍ନରେ ସଜୀବ ପରି ତାକୁ କଥା କହିବେ !

ସତକୁ ସତ ପଦ୍ମା ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ରାଧାମାଧବଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ସେ ମଥା କୋଡ଼ି କାନ୍ଦୁଛି, ତା'ର ବ୍ୟଥିତ ପ୍ରାଣରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ରାଧାମାଧବ କହୁଛନ୍ତି—

ଶୁନହ ପଦ୍ମା ! ଦୁଃଖ ତୋର ଘୁଞ୍ଚିଯିବ । ଅଦିନଆ ମେଘଟା ତୋ ହୃଦୟାକାଶକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ଅନ୍ଧକାର କରି ଦେଇଛି, ଅଚିରେ ତାହା ମିଳାଇ ଯିବ । ସୁଖର ସଂସାର ହସିଉଠିବ ତୋର ।

ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ସ୍ୱପ୍ନ କଥା ମନେ ପକାଇ ପଦ୍ମା ମନକୁ ମନ ହସି ଉଠେ ।

ଭାବେ ନିଶ୍ଚୟ ତାର ଦୁଃଖ ରାଧାମାଧବ ଦୂରାଇବେ ।

ଦିନ ଗଡ଼ିଗଲେ ।

ସବୁଦିନେ ସବୁକଥା ନଥାଏ । କୁଆଡେ କିଛି ନଥିଲା ପଦ୍ମାକୁ ହେଲା ଜର । ଅଖିଆ ଅପିଆ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହିଲା । ଡାକ୍ତର ଔଷଧ ଖାଇବାକୁ ଦେଲା—ଔଷଧ ବି ଖାଇଲା ନାହିଁ । ଏଣୁ ତେଣୁ ବକବାକୁ ଲାଗିଲା । ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର ଆସି ମୋଟେ ସେ ବୁଝିଲା ନାହିଁ—ପାଗଳଙ୍କ ପରି ଖାଲି ଜଗଦୀଶଙ୍କୁ ଖୋଜିଲା ।

ଏ ସବୁ ଦେଖି କଲ୍ୟାଣମୟୀ ଭେ ଭେ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲେ । କୁଳର ବୋହୂ—ଅଖିଆ ଅପିଆ ଜର ବାଧକାରେ ପଡ଼ି ରହିଛି । ସିଏ କେମିତି ରନ୍ଧା ବଢ଼ା ଖିଆ ପିଆ କରିବେ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ବୋହୂର ପିଠ ଆଉଁସି ଦେଇ କହିଲେ. ମାଆ ମୋର ! ତମେ ଔଷଧ ଖାଅ . ଭଲ ହୋଇଯାଅ । ମୁଁ କଟକ ଯାଇ ପୁଅକୁ ମୋର ଘରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବି । ତମେ ଏମିତି ହୁଅନା । ହେଇ ଦେଖ ନା ଶାଶୁ ତମର କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଧୂଳିରେ ଲୋଟୁଛନ୍ତି କପରି ?

ପଦ୍ମା ଆଖିମେଲି ଅନାଇଁଲା, ଶାଶୁ ତାର କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ନଣନ୍ଦଟି ଗୋଡ଼ ଆଉଁସି ଦେଉଛି ପାଖରେ ବସି ।

ଶୁଷ୍କ କଣ୍ଠରେ ପଦ୍ମା କହିଲା ତେବେ ଦିଅ ବାପା ! ଔଷଧ ମୋତେ ପିଆଇ ଦିଅ । ମାଆଙ୍କୁ କୁହ ସେ ତୁନି ହେବେ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ, ପଦ୍ମାକୁ ଔଷଧ ପିଆଇ ଦେଲେ ।

ପଦ୍ମାର ପତଳା ଦେହେରା ଶୁଖି ଗଲାଣି ଜର କେଇଦିନ ଭିତରେ । ନଜେ କଲ୍ପନାମୟୀ ଶାଗୁ ବାର୍ଲି ପିଆଇଲେ । ଠିକ୍ ମାସକ ପରେ ପଦ୍ମାକୁ ଟିକେ ଜର ଛାଡ଼ିଲା । ଜର ସିନା ଛାଡ଼ିଗଲା, ଦୁର୍ବଳରେ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ସବୁବେଳେ ଘୂରାଇଲା ।

କମଳା ଯେତେବେଳେ ପଦ୍ମାର ମୁଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ିକଲମ ମାଲିସ କରେ—

ପଦ୍ମା କହେ କମଳା ଲୋ, ତୁ କଣ ପାଗିଳଟା କି ? କାହିଁକି ଏ ସବୁ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଉଛୁ ।

ସତେ କଣ ମୁଁ ଆଉ ବଞ୍ଚିବି ।

କମଳା ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ପକାଇ କହେ—ଛିଃ ନୂଆବୋହୂ ଏମିତି କାଳ କଥା କୁହ ନାହିଁ । ତମେ ବଞ୍ଚି ରୁହ । ଭାଇ ଫେରି ଆସିବେ । ଭାଇଙ୍କୁ ନେଇ ଯୁଗ ରାଇଜ କରିବ ।

ପଦ୍ମା ଶୁଣେ ମୁହଁରେ ତାର ହସ ଫୁଟେ ନାହିଁ—କି କୌଣସି କଥା କହେ ନାହିଁ । ମନ କଥା ମନରେ ମରେ ।

ପଦ୍ମାର ଏ ଘରକୁ ଆସିବା ଦି' ବରଷ ହେଲାଣି । ସ୍ୱାମୀ

ସମ୍ଭୋଗ ସେ କଣ ଜାଣିନ୍ତି ନାହିଁ । ବାର ମାସରେ ତେର ବ୍ରତ କରି ଖୋଳ ଉପାସରେ ଦିନ କାଟେ । ଗୋରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଦୁଃଖୀ ରଙ୍କିଙ୍କ ସେବା କରେ । ପଦ୍ମା ଦୁଃଖରେ ସମସ୍ତେ ଆହାଃ ଆହାଃ କରନ୍ତି, ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀଏ କହନ୍ତି ସତେ ମ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଜଗଦୀଶ ଅଣଦେଖା କରୁଛି । ଶେଷରେ ଭୋଗିବ ସେ ।

ସେଦିନ ଗାଁରେ ହୁରି ପଡ଼ିଥାଏ ଜଗଦୀଶ କୁଆଡ଼େ କଟକରେ ଗୋଟାଏ ବେଶ୍ୟା ରଖିଛି ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ଶୁଣି ଶୁଣି କାନ ଦି'ଟାକୁ ପଥର କରି-ଦେଲେ—କଲ୍ପନାମୟୀ କହିଲେ, ଧାନ କଆଁଶିରେ ବାଳୁଙ୍ଗା ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଲା ପରି ଜଗଦୀଶ ଶିକ୍ଷିତ ଗୁଆଁଟା ହୋଇ ବାଳୁଙ୍ଗା ହୋଇଗଲା । କିଏ ବା କଣ କରିବ ? ଏଥିରେ କାହାରି ହାତ ନାହିଁ ।

ପଦ୍ମା ସ୍ୱାମୀର ବଦନାମ ଶୁଣି ନିଜ କାନ ଦି'ଟାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଭାବିଲା ସତେ ଯେପରି ଆକାଶ ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ବସୁଧା ଫାଟି ଯାଉଛି ଦି'ଫାଳ ହୋଇ । କାଳର କରାଳ ମୂର୍ତ୍ତି ଜିଭ ଲହଲହ କରି ତାର ଭବି-ଷ୍ୟତକୁ ଛାରଖାର କରି ଦେଉଛି । ସେ ଅଉ କେଉଁ ଆଶାରେ ବଞ୍ଚି ରହିବ ? କାହା ଆଗରେ ଉହାଳ ବିକଳ ସନ୍ତପ୍ତ ପ୍ରାଣରେ ଆର୍ତ୍ତନାଦ ଶୁଣାଇବ ? ଜଗତରେ ବାସ୍ତବିକ ସେ ଗୋଟାଏ ଅଭିଶପ୍ତ ଜୀବ । ତାର ପ୍ରାଣ ନାହିଁ, ଚେତନା ନାହିଁ ।

ତଥାପି ତାର ଆଶା ନିଶ୍ଚୟ ଜଗଦୀଶ ଫେରିବ । ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରତି ତାର ଯଦି ଅଟଳ ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ—ଦିନେ ନା ଦିନେ—ତା ଭାବନାହିଁ ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେବ । ସେ ପୁଣି କହିବ ରାଧାମାଧବ ତୁମରି କଥା ସତ । ତୁମେ ଏ ଯୁଗରେ ପାଷାଣ ରୂପରେ ସଜୀବ ଦେବତା ।

ଛନ୍ଦ ବାନ୍ଧଲା ଜୀବନଟା ଛନ୍ଦ ହୋଇପଡ଼େ ଏଇସବୁ ଭାବନା ଭିତରେ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ଜଗଦୀଶ ପାଇଁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଆଖି ଲୁହ ଆଖିରେ ମାରୁଛନ୍ତି । ପେଟ ଭୋକ ପେଟରେ ମାରୁଛନ୍ତି । ସତେ କଣ ଜଗଦୀଶ ମୋର ଆସିବ ? ଯୁଗରାଇଜ କରିବ ? ଏଇ କଥା ଭାବି ସକାଳ ଯାଇ ସଞ୍ଜ ହେଉଛି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଜଗଦୀଶର ଭଲ ମନ୍ଦ କଥା କେହି ଯଦି ଶୁଣାଇବାକୁ ଆସୁଛି ସେ କାହାରି କଥା କାନକୁ ନେଉ ନାହାଁନ୍ତି ।

ସେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଆଜି ତାଙ୍କର ସଂସାରଟି କେମିତି ଅସାର ହୋଇଯିବାକୁ ବସିଲାଣି ।

ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ କଥାରେ କଣ ବା ସେ କାନ ଦେବେ ? ସେ ଜୀବନରେ କେବେ ଭାବି ନଥିଲେ ଏମିତି ଘଟିବ ବୋଲି ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ଏଇ ଚିନ୍ତା ଏଇ ଭାବନାରେ ଗୃହସ୍ଥ ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଦେଲେଣି । କଣ ହେବ, ଗୃହସ୍ଥ କରି ? ଜୀବନସାରା ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ସେ ଉପାର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି—ଅର୍ଥ ଲାଳସାରେ ଆଜି ପାଣ୍ଡି ହେବେ କାହାପାଇଁ ।

ସ୍ୱପ୍ନର ସଂସାର, ମଣିଷ ଦିନ କେଉଁଠାରେ ନିଜ ଜୀବନର ଖେଳାଖେଳା ସାଙ୍ଗକରେ । ନିଜର ଇପ୍‌ସିତ କାମନା ପୂରୁ—ନ ପୂରୁଣୁ ସେ ଫେରିଯାଏ ଏ ଜଗତରୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଜଗତକୁ । ତା କାମ ସେଇଠୁ ଅପୂରଣ ରହିଯାଏ । ଏଇ ତ ସଂସାର । ହସ କାନ୍ଦ-ହର୍ଷ ବିଷାଦ ଭିତରେ ମଣିଷର ଜୀବନ···

ବୈରାଗ୍ୟ ଅନ୍ତରରେ କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ଏହାହିଁ ଭାବୁଛନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି ମାୟା ମମତା ତାଙ୍କର ସଭିଙ୍କ ଉପରୁ ତୁଟି ଯାଉଛି ।

ଗୋପାଳପୁରରୁ ସେଦିନ ଝିଅର ଅସୁସ୍ଥ ଖବର ଶୁଣି ଝିଅକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଟବାବୁ । ଜୋଇଁର ସମସ୍ତ

ଖବର ତାଙ୍କ କାନରେ ବାଜିଲାଣି । ଲୁଚାଇ ଛପାଇ ରଖିବାର ନୁହେଁ, କେହି ଲୁଚାଇ ରଖିବ । କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ସମ୍ବନ୍ଧଙ୍କ ସହିତ ଦୁଃଖ ସୁଖ ହେଉଛନ୍ତି, ସମ୍ବନ୍ଧ ଗ୍ରେଟରାପ୍ସ ଜେ.ଇଁର ସ୍ୱଭାବ ଚରିତ୍ର କଥା କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁଙ୍କୁ କହି ବଡ଼ ଅନୁତାପ କଲେ, ଏବଂ ମନ ଦୁଃଖ ମନରେ ଚାପି କହିଲେ ସମ୍ବନ୍ଧ, ମୁଁ ଝିଅଟିକୁ ନେଇ ଯାଉଛି, ଏଠାରେ ତାର ଦେହ ପାଣି ଭଲ ହେଉନି । ସେଠାରେ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଦେଖା ଚାହାଁ କରିବେ ।

କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ହତବୁଦ୍ଧି ହେଲା ପରି ଜବାବ ଦେଲେ, ସମ୍ବନ୍ଧ ବୋହୂଟି ମୋର ଜରରେ ପଡ଼ି ବଡ଼ ବେହାଲିଆ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଠାରେ ତ ଦିନରାତି ଆମେ ଦେଖା ଚାହାଁ କରୁଛୁଁ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମାସ ଗୋଟାଏ ହୋଇଗଲା । ଆମଠାରୁ ତୁମେ କଣ ବେଶୀ ଦେଖିବ ?

ଗ୍ରେଟରାପ୍ସ କହିଲେ, ମୁଁ କଣ ନାହିଁ କରୁଛି ତୁମେ ଦେଖା ଚାହାଁ କରୁନା—ଏଠାରେ ପ୍ରାୟ ତାର ଦେହ ଭଲ ରହୁନି । ଝିଅଟା ମୋର କଣ୍ଟାପରି ହେଲାଣି । କଣ ତା'ର ହେଉଛି ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି । ସେ ଯା ହେଉ ମୁଁ କାଲିରେ ସକାଳ ପଠାଇବି ଝିଅକୁ ମୋର ପଠାଇ ଦେବ କହି ଗ୍ରେଟରାପ୍ସ ଚାଲିଗଲେ ।

ତାଙ୍କ କଥାଟା ଯେପରି ଶେଳବିଦ୍ଧ କଲାପରି କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଅନୁଭବ କଲେ । ଗୁମ୍ମାରି କିଛି ସମୟ ଭାବିଲେ, ଝିଅକୁ ନେଇଯିବେ, ନିଷେଧ କେମିତି ବା କରିବି, ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ।

ଥରେ କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ କଳ୍ପନା, ସମ୍ବନ୍ଧ ଝିଅକୁ ତାଙ୍କର ନେଇଯିବେ, ପଠାଇବାକୁ ତୁମେ ଏକମତ ଅଛତ ?

କଳ୍ପନାମୟୀ କହିଲେ, ଝିଅ ତାଙ୍କର । ନେବାକୁ କହୁଛନ୍ତି ନେଇଯିବେ । ଏଥିପାଇଁ ଭାବିବାର କଣ ଅଛି ?

ଝିଅ ତାଙ୍କର । ବୋହୂ ହିସାବରେ ସେ କଣ ଆମର ନୁହେଁ ?
ଏତକ କହି କୃଷ୍ଣମୋହନବାବୁ ନୀରବ ରହିଲେ ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ଷ୍ଟେସନକୁ ସବାରୀ ପଠାଇ ଝିଅକୁ ନେଇଗଲେ ।

ପଦ୍ମା ଗଲା ବେଳକୁ ସବାରୀ ଫାଙ୍କରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଶାଶୁଙ୍କୁ ଡାକ ଦେଇଥିଲା ମୋ ପାଇଁ ମନଦୁଃଖ କରିବ ନାହିଁ ମାଆ । ଜାଣିବ ମୁଁ ତମର ଗୋଟାଏ ଝିଅ, ପେଟ ଭୋକ ପାଇଁ ନୁହେଁ ମଥାରେ ସିନ୍ଦୂର, ହାତରେ କାଚ ପିନ୍ଧି, ଜୀବନଟାକୁ ସୁଖମୟ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି ଆଜି ବାପ ଘରକୁ ଯାଉଛି । ତମ ସ୍ନେହ, ତମ ଆଦର ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ—ବଞ୍ଚି ରହି ଜୀବନରେ ଥିଲେ ଫେରିବି ।

ଦେବତା

ଜଗଦୀଶ ଫୁଲର ଚିବୁକରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ସ୍ପର୍ଶ କରୁ କରୁ କହିଲା, ଫୁଲ, ସେଦିନ ତୋର ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ଆଜି ଜଗତର ସବୁକିଛି ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛି । ତୋ ଛଡ଼ା ନିଜର ବୋଲି କେହି ଆଜି ନାହିଁ । ଅକପଟ ହୃଦୟରେ ତୁ ମୋତେ ଯେପରି ଦେଖି ଆସିଛୁ, ମୁଁ ଆଜି ସେଇଥିପାଇଁ ଭାବୁ ନାହିଁ ତୁ ପର ବୋଲି ।

ତେବେ ମୁଁ କଣ ଭାବୁଛି ତୁମେ ପର ?

ଜଗଦୀଶ କହି ସମସ୍ତ ଶୁମମାରି କହିଲା ଫୁଲ, ପରିବାରର ଦୁହାଇ ଦେଇ ମଣିଷ ଜଗତର ଅନେକ ଅଶୋଭନୀୟ କାମ କରିଥାଏ ।

ଏପରି ମଣିଷକୁ ମୁଁ ବିଷଭୁଲି ମନେ କରେ । ଫୁଲ ତୁ କଣ ହସୁଛୁ ମୋ କଥାକୁ ଅଟ୍ଟାରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଛୁ ନା ? ପରିହାସ ମୁଁ କରୁନି । ନିରାଟ ସତକଥା କହୁଛି । ମଣିଷ କାହାକୁ ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରେ ଆପଣାର ବୋଲି କାହାକୁ ଆଉ ଭାବିପାରେ ?

ଫୁଲ କହିଲା, ଜଗଦୀଶବାବୁ ! ତୁମେହିଁ ଦିନେ ମୋତେ କହିଥିଲ ଟିକିକ କଥାରେ କାହାରିକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଆଜି ତେବେ ଏତେ ସନ୍ଦେହ ଦୋଳାରେ କାହିଁକି ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ ?

ଜଗଦୀଶର ଆଖିରୁ ନିଆଁ ହୁଳା ଜଳି ଉଠିଲା । ସେ କହିଲା, ଫୁଲ, ତୋରି ଶପଥ, ଆଜି ମୋତେ ଏତେ ଦୂର ଆଗକୁ ଟାଣି ଆଣିଛୁ । ଅକପଟ ହୃଦୟରେ ତୋତେ ମୁଁ ପ୍ରେମ କରେ । କିନ୍ତୁ ଅବିଶ୍ୱାସଟାକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛୁ ଆଗ ତୁ ।

ଫୁଲ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲା, କଣ ମୁଁ ?

ହଁ ଫୁଲ ତୁ । ମନେ ଅଛି ସେଦିନ ତୋତେ ମୁଁ ଶପଥ କରାଇ କହିଥିଲି ଫୁଲ, କେବେ ଯେପରି ଏ ଘରେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଦେଖିବାକୁ ନ ପାଏ । ମାତ୍ର ସେ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଆଜି ବୁଝି ପାରିଛି ।

ଫୁଲ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ହରିଣୀ ସଦୃଶ ଜଗଦୀଶ ମୁହଁକୁ ଅନାଇଲା ।

ତିନି ଦିନ ତଳର କଥା ମନେ ତାର ପଡ଼ିଲା । କିଏ ତା ନିକଟକୁ ଆସିଥିଲା ? କେଉଁ ଅଭିଳାଷରେ । କଣ ପ୍ରେମ ପାଇଁ ? ମଦ ଖାଇଲେ ଯେପରି ମଦୁଆ ମାତାଲ ହୋଇ ଏଣୁ ତେଣୁ କଥା କହେ—ଠିକ୍ ଫୁଲ ସେହିପରି କଥା କହୁଁ କହୁଁ ଜଗଦୀଶକୁ କହିଲା, ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ନିର୍ମଳ ହୃଦୟରେ ତୁମକୁ ଆରାଧନା କରିବାକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି ତୁମେ କପଟତା ପ୍ରଥମେ ଆଚରଣ କରି

ମୋତେ ଠକାଇବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଛ ମୋ ନିକଟକୁ । ସେହି ଦିନଠୁଁ ତୁମକୁ ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିନି । ତୁମେଇ ପ୍ରତାରକ । ତୁମେଇ ଅବିଶ୍ୱାସୀ । ଭାବିଥିଲି ନିଷ୍କପଟ ହୃଦୟରେ ଜୀବନଟାକୁ ତୁମରି ଜୀବନରେ ଛନ୍ଦି ବାଳିକା ସମର୍ପିତାକୁ କଟାଇ ଦେବା ପାଇଁ, ମାତ୍ର ତାହା ପାରିଲି ନାହିଁ । ଏଣୁ ମୁଁ ମୋର ପୂର୍ବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ପରକୁ ଆପଣାର କରିବାକୁ ଯାଉଛି ।

କ୍ଷମା କରିବ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ! ମୋର ଏହି ଭଲ ପାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଦାୟୀ ।

ଜଗଦୀଶ ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ସୋଫା ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଫୁଲକୁ କଣ ସେ ଜବାବ ଦେବ ଖୋଜି ପାଇଲା ନାହିଁ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଜଗଦୀଶ କହିଲା

ଫୁଲ, ତେବେ ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ।

ହଁ ତୁମେ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ।

ତୁମେ ଜଗତକୁ ଠକାଇବା ପାଇଁ ବସିଛ । ନିରୀହା ସରଳା ବାଳିକା ବଧୂର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରି ଶେଷରେ ତାକୁ ହଠହଠା କରି ଜୀବନସାରା କନ୍ଦାଇବା ପାଇଁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିଛ ! ପବିତ୍ର ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନକୁ ଝସାଇ କରି ଆଶାର ଅମରାବତୀ ଗଢ଼ିବାକୁ ଧାଇଁଛ ଆଉ ଏକ ନିଷ୍ଠୁରକୁ ଅଶ୍ରୁ କରି । ସରଳା ବାଳିକାର ହା ହୁତାଶ କରୁଣ ଆର୍ତ୍ତନାଦରେ ତୁମେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଣୁ ତୁମକୁ ମୁଁ ଫେରାଇ ଦେଉଛି । ମୁଁ ମରୀଚିକା—ମୋ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଶେଷରେ ହତାଶ ହେବ—ଆଶା ମେଣ୍ଟିବ ନାହିଁ—ତୃଷ୍ଣାକ ମରିବନାହିଁ-ସାହାଟା ଖାଲି ଦହଗଞ୍ଜ ହେବ । ପ୍ରେମ ପ୍ରଣୟକୁ ମଧୁମୟ କରିବାକୁ ଫେରିଯାଅ ତୁମେ ସେହି ନିଷ୍କପଟା ସରଳା ପଲ୍ଲୀବଧୂର ଆଳୟକୁ । ସେଇଠି ପାଇବ ଶାନ୍ତି, ସୁଖ, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ।

ମୋତେ ଆଜି ଯେପରି ଭଲ ପାଇଛ ସେହିପରି ଭଲ ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ପଦ୍ମାକୁ

ଜଗଦୀଶ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ଅନାଇଲା ଫୁଲର ଯୌବନଭରା ମୁହଁକୁ । କହିଲା—

ନାଁ—ନାଁ—ଫୁଲ, ପଦ୍ମାକୁ ଭଲ ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପଦ୍ମା ମୋତେ ସୁଖୀକରି ପାରିବ ନାହିଁ । ତା କଥା ଆଉ କହନା ମୋତେ । ବରଂ ଜୀବନଟା ନରକରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହେଉ—ତା ପାଖକୁ ଯିବନି ଫୁଲ—ମୋଟେ ଯିବନି । ସେ କଥା ମୋତେ କହନା ।

× × ×

ସନ୍ଧ୍ୟା—ଆକାଶରେ ତାରା କୁମାରୀଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦୀପ ଜଳାଇ ଦେଲେଣି । ଜହ୍ନର ଫୁଟନ୍ତା ହସ କେତକ ବର୍ଷି ହୋଇପଡ଼ୁଛି ଧରଣୀରେ ।

ଜଗଦୀଶ ସେହି ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ପ୍ରିୟତମ କାଠଯୋଡ଼ି ପଥର ବୁରୁଜ ଉପରେ ବସି ଭାବୁଛି କଣ କରିବ, କେଉଁଆଡ଼କୁ ଯିବ ?

ସମସ୍ତ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଭାସି ସେ ଆସି ଲାଗିଥିଲା ଏକ କୂଳରେ, କିନ୍ତୁ ······ ।

ଭାବନାରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ସେ । ଅତୀତ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ପରିହାସ ଯେପରି କରୁଛି । ଫୁଲ କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ତାର । ଏହି ନାରୀଟା ମୋହରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୁଲିଛି ସେ ।

ଏହି କଥାଗୁଡ଼ାକ ତା ପ୍ରାଣରେ ଶେଲବିଦ୍ଧ କଲାପରି ଲାଗୁଛି - ଗୋଟାଏ ପତିତା ନାରୀ । ତାର ଭର୍ତ୍ସନା !

ନାଁ ଆଉ ସହି ପାରିବ ନ ଏପରି ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଭୋକ ଉପାସରେ ଛଟପଟ ହେବ ବରଂ, ଆଉ ସେ ନରକର ପୁତିଗନ୍ଧମୟ ଆଳୟକୁ ଯିବନି । ଜଗଦୀଶ ମନରେ ଏହି ଭାବନା । ସୀମାହୀନ ପଥରେ ଅସୀମ ଭାବନା କରି ବସିଲେ ଯେପରି ଭାବୁକ ପଥହୁଡ଼େ, ସେହିପରି ଜଗଦୀଶ ଭାବି ଯାଉଛି ମନକୁମନ ପଥହୁଡ଼ି । କିନ୍ତୁ କଣ ସେ କରିବ କେଉଁଠିକି ଆଜି ଯିବ ? ଠିକ୍‌କରି ପାରୁନି ।

ରାତି ଦଶଟା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲା । ପଥ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଭାବୁଛି, ଆହାଃ ଜୀବନଟାକୁ ନିଜେ ଜାଣି ଜାଣି କଣ କରି ଦେଲି ମ ! ସବୁ ମୋର ଅଛି—ଅଥଚ ସବୁ ମୁଁ ହରାଇ ବସିଛି । ମାଆଙ୍କର ସେଇ କେଇ ପଦ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା, ଜଗଦୀଶ ସବୁଦିନେ କଣ ତୋର ଏହି ପିଲାଳିଆ ଢଙ୍ଗ ରହିଥିବ । ଘରଦ୍ୱାରର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋହୂଟିକୁ ମୋର ଅବହେଳା କରିବୁ ନାହିଁ ।

ଜଗଦୀଶ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ବାଟ ଚାଲିବାରେ ଲାଗିଛି । ସାର୍ଦ୍ଦ ଭାବନା ଭିତରେ ଅନେକ ବାଟ ଚାଲି ଆସିଲାଣି

ଦେଖିଲା ସେ ଆସି ଫୁଲ ଘର ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି ।

ଫୁଲ ଘରକୁ ଅନାଇଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ଆରେ ଏ ଯେ ଫୁଲ ଘର । ପୁଣି ମଣିଷ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଏଠାରେ । ଆଉ କେଉଁଆଡ଼େ ଫେରି ଯିବାକୁ ମନ ଦେଲାନି । ଫୁଲର ଛୋଟିଆ କୋଠା ଘରର ବିଜୁଳୀବତୀର ଆଲୁଅ ଝିଙ୍କା ରନ୍ଧ୍ର ଦେଇ ବାହାରକୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ଦେଖାଯାଉଛି । ବୋଧେ ଫୁଲ ଶୋଇନି ଟେଇଁଛି । କିଛିକ୍ଷଣ ପାରିଲା ଜଗଦୀଶ । ସେହି କ୍ଷୀଣ ବିଜୁଳୀବତୀ ଆଲୋକ ସହିତ ନୂପୁରର ରୁଣୁଝୁଣୁ, ତବଲାର ଝଙ୍କାର ତା କାନରେ ବାଜି ଉଠୁଛି...ବୋଧେ ଫୁଲ ନର୍ତ୍ତକୀ । ହଁ ହଁ ଫୁଲ ନର୍ତ୍ତକୀ । ଜଗଦୀଶ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲା ନି ନିଜ କାନକୁ ।

ଆଜକୁ ତିନିଦିନ ହେଲା, ଫୁଲ ଘରୁ ସେ ଚାଲି ଆସିଛି । ସେହି ଦିନଟାର ଅପମାନକୁ ସେ ସହ୍ୟକରି ନ ପାରି, ଫୁଲକୁ ସନ୍ଦେହ ଆଖିରେ ଦେଖି । ଫୁଲ ସତେ କଣ ତାକୁ ଆଉ ଛୁଇଁବ ନା ।

କେତେ ରାତିରେ ନାଚ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଛି । ନୂପୁରର ରୁଣୁଝୁଣୁ ଆଉ ଶୁଭୁନି—ତବଲାର ପ୍ରାଣ ମତାଣିଆ ସ୍ୱର ଥମି ଯାଇଛି । ଆଗନ୍ତୁକମାନେ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି । ଫୁଲ ଝିଙ୍କାର

ଫାଙ୍କରେ ଅନାଇଁ ରହିଛି ଜଗଦୀଶର ମୁହଁକୁ ।

ଜଗଦୀଶ କ୍ଲାନ୍ତ ଅବସନ୍ନ ଶରୀରଟାକୁ ରାସ୍ତାର ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛି । ହାୟରେ ଭ୍ରାନ୍ତ ପଥିକ·····ହାୟରେ ମୋହ ? ଟିକିଏ ମନରେ ଦ୍ୱିଧା ନାହିଁ । ବିକାର ନାହିଁ ।

ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଫୁଲ ଅନାଇଁ ପାରିଲା ନାହିଁ ଆଉ । ଖଟ ଉପରେ ଆସି ଲଥ୍ କରି ଶୋଇପଡ଼ିଲା । ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ଶୋଇ ରହି ଛଟପଟ ହେଲା ପ୍ରାଣଟା ତାର । କାହିଁକି ସେ ଜଗଦୀଶକୁ ଏମିତି ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ଆପଣାର କରି ବସିଥିଲା ? ଭୁଲ କରିଛି ସେ । ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲ କରିଛି । ଆପଣାର କରି ଆଜି ପୁଣି ପରକରିଦେଇ ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ତା ଅନ୍ତରରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆଘାତ ଲାଗିଥିବ ! ଦାରୁଣ ଆଘାତ । ସେ କଣ ସହି ପାରିବ । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଆଜି କେତେ ଭଲପାଏ—ଦେଖାଇ ଦେଇଛି ରାସ୍ତାର୍ ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ଦେହଟାକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ । ତଥାପି ସେ ନିଷ୍ଠୁର । ହଁ ସେ ନିଷ୍ଠୁର । ଏହି କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଫୁଲ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ତହିଁଆର ଦିନ ସକାଳ । ଫୁଲ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଦେଖିଲା, ଜଗଦୀଶ ସେଠାରେ ଆଉ ଶୋଇ ରହିନାହିଁ—କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ଚାଲି ଯାଇଛି । ପ୍ରାଣରେ ତାର ବଡ଼ ଆଘାତ ଲାଗିଲା । ମନସ୍ତାପରେ ଆଖିଟାକୁ ଆଡ଼େ ସାଡ଼େ ଟିକେ ବୁଲାଇଲା । ବୋଧେ ଜଗଦୀଶକୁ ଖୋଜିବା ପାଇଁ—?

ଜୀବନଟାକୁ ଆଜି ସେ କଣ କରି ପକାଇଛି—ଏହି କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଜଗଦୀଶ କଟକର ବଡ଼ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଚାଲିଛି । ଜମିଦାର ଘରର ପୁଅ । କଣ ତା'ର ବା ଆଜି ଅଭାବ ଅଛି ? ସବୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସେ ଆଜି କାଙ୍ଗାଳ ପରି ଏଠି ସେଠି ଘୂରି ବୁଲୁଛି କାହିଁକି ? ଅତୀତ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ମନକୁ ତାର ବିବ୍ରତ କରି ପକାଉଛନ୍ତି ।

କାହିଁକି ସେ କଲେଜର ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ିଲା । ମଣିଷ ବୁଦ୍ଧି ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେଲେ ଯାହାକି କରିଥାଏ, ସେ ଆଜି ତାହାହିଁ କରୁଛି, ମଦ ଖାଇଛି, ବେଶ୍ୟାର କବଳରେ ପଡ଼ିଛି । ଏହାଠାରୁ ବଳି ନିନ୍ଦା ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଆଉ କଣ ଅଛି ? ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ସେ କଣ ଘରକୁ ଫେରିଯିବ ।

ନାଁ—ନା—ଘରକୁ ଫେରିବ ନାହିଁ ସେ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ କିପରି ବାପ ମାଆଙ୍କୁ ଯାଇ ମୁହଁ ଦେଖାଇବ ।

ଚାଲିଛି, ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତା'ର ପଥ । ଆଉ ଟିକେ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଛି ଦେଖିଲା, ଅନ୍ୟ ଫୁଟ୍‌ପାଥରେ ତାର କଲେଜ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଆଖିରେ ରୋଲ୍‌ଡ଼ ଗୋଲ୍‌ଡ଼ ଫ୍ରେମର ଚଷମା—ଫୁଲ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ, ଗଳାରେ ଟାଇ, ମୁଣ୍ଡରେ ହ୍ୟାଟ୍, ଗୋଡ଼ରେ ଫେଲ୍‌କ୍ସ ସୁ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାହେବ । ଚିହ୍ନି ହେବାର କୁ ନାହିଁ । ତଥାପି ଜଗଦୀଶ ଚିହ୍ନିଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ । ଏହି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପ୍ରିୟତମ ବନ୍ଧୁ ତାର । ପାଖକୁ ତାର ଆଗେଇ ଗଲା—ଯଦିଓ ତାଠାରୁ ତା'ର ବେଶ ପୋଷାକ ଢ଼େର ଥିଲା ତଫାତ ତଥାପି ସେ ତାର ବନ୍ଧୁ ।

ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଜଗଦୀଶ କହିଲା,

—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ! ଚିହ୍ନି ପାରୁଛୁ ମୋତେ ।

—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୁହଁରେ ପ୍ରତିହସ ଫୁଟିଲା ନାହିଁ । ନ ଚିହ୍ନିଲା ପରି କଥାଟାକୁ ଥରେ ଶୁଣିଗଲା ସେ ।

ଜଗଦୀଶ ପୁଣି ପଚାରିଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ମୋତେ ତା ହେଲେ ଚିହ୍ନି ପାରୁନୁ ?

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବେଷ ଗୋଟାକର ତଫାତ ତୁ ଚିହ୍ନ ପାରୁନୁ ! ଆସ୍ତୁ ଭାଇ ତୋର ବଡ଼ଲୋକୀ ଆଭିଜାତ୍ୟରେ ଡୁବି ରହିଥା, ମୁଁ ତୋ'ର ପଡ଼ା ସାଥୀ ଜଗଦୀଶ । ଯାହାକୁ ଜାଣି ଜାଣି ଅପଥକୁ ଟାଣି ନେଇ ଜୀବନଟାକୁ ତାର ନରକକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲୁ ମୁଁ ସେହି । ସେହି

ନରକରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହୋଇ ମରୁଛି । ତଥାପି ମୁଁ ଏଥିରେ ଆନନ୍ଦିତ । ଏତିକ କହି ଜଗଦୀଶ ପଣି ଆଗେଇ ଗଲା ଷ୍ଟେସନ ଆଡ଼କୁ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର ସବୁକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ତଥାପି ସେ ଜଗଦୀଶକୁ ପାଖକୁ ଡାକି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଆଜି ବେଶ୍ୟାଘରେ ଆଶ୍ରିତ, ଲମ୍ପଟ ଚରିତ୍ର ଭ୍ରଷ୍ଟ । ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ନୈତିକଶକ୍ତି ତାର ହରାଇଛି । ଆଜି ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବଡ଼ଲୋକର ଜୋଇଁ—ଭୁବନେଶ୍ୱର ରାଜଧାନୀରେ ନୂଆ ଚାକିରି ପାଇଛନ୍ତି । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଶଳା ବିଶ୍ୱାସ, ସାନ ଶଳା ବିକାଶ । କଥା ବାର୍ତ୍ତାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କେମିତି ସେ ଜଗଦୀଶର ଏମିତି ବେଶ ପୋଷାକ ଦେଖି ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେବ !

ଜଗଦୀଶର ସେଇ କେଇପଦ କଥା ତା ପ୍ରାଣରେ ବଡ଼ ଆଘାତ ଦେଲା । ମୁଁ ତୋର ସେହି ପଢ଼ାସାଥୀ ଜଗଦୀଶ । ଯାହାକୁ ଜାଣି ଜାଣି କୁପଥକୁ ଟାଣି ନେଇ ଜୀବନଟାକୁ ତାର ନରକକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲୁ ମୁଁ ସେହି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କଥାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଶଳା ବିଶ୍ୱାସକୁ କହିଲା, ବୁଝିଲ ସେହି ଲୋକଟି ଯେ ମୋତେ ପଚାରୁଥିଲା—ସେ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ପଟ, ମଦ୍ୟପୀ ବେଶ୍ୟାଶକ୍ତ । କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ହେଉ ଆଗେଇ ଗଲେ ସେମାନେ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କିନ୍ତୁ ଭାବିଲା ନି ସିଏବି ଦିନେ ମଦକୁ ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ନିଜେ କରିଥିଲା । ସିଏବି ଦିନେ ଜଗଦୀଶକୁ ଟାଣି ନେଇ ମଦଖିଆ ଶିଖାଇ ଥିଲା ।

× × ×

ଜଗଦୀଶ ଷ୍ଟେସନରେ ଗୋଟାଏ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଛି । କଣ କରିବ ? କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବ । ଏହାହିଁ ସେ ଭାବୁଛି । କେତେ ଚିହ୍ନା ଜଣା ବନ୍ଧୁ ତାକୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ କିଛି କହୁ ନାହାନ୍ତି-ଆଡ଼ ଆଡ଼ି

ହୋଇ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ମଣିଷ ଜାତିଟା ପ୍ରତି ସନ୍ଦେହ ତାର ବଢ଼ି ଉଠୁଛି । ଗୁଡ୍‌ସ ଟ୍ରେନ ତାଲଚେର ଆଡ଼ୁ ଛୁଟି ଆସୁଛି ତର୍ଜନ ଗର୍ଜନ କରି । ଖୁବ୍ ନିକଟେଇ ଆସିଲାଣି । କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ରୋଡ଼ରେ ହେବ । ମହାନଦୀର ସୁ-ବୃହତ ଲୌହ ସେତୁଟା ସାଇଁ ସାଇଁ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ମଣିଷ ଗ୍ରୁଡିଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଥରି ଯାଉଛି ।

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆଖି ଆଗରେ କେତେ ଟ୍ରେନ ଚାଲିଗଲା— ଜଗଦୀଶ ସେହି ବେଞ୍ଚଟା ଉପରେ ସ୍ଥାଣୁ ଭଳି ବସି ରହିଛି ।

ପାଗଳ...ପ୍ରକୃତରେ ପାଗଳ ହୋଇଛି । ନାଁ—ନାଁ— ପାଗଳ ନୁହେଁ ସେ ।

ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ବର୍ଷିଲା । ଆଜି ସୂର୍ଯ୍ୟ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭାଇ ଗଲା ।

ଜଗଦୀଶ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲା ବାହାରକୁ । ଭୋକରେ ପେଟଟା ତାର ଜଳୁଥାଏ । ପୁଣି ଆଗେଇଲା ସହରର ଅଜଣା କେଉଁ ଏକ ଗଳିକୁ ।

ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟରେ ଜୀବନଟା ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି—ସୁନାର ସଂସାର ଚୂନା ହୋଇଯାଇଛି । ଜୀବନଟା ଖାଲି ଛଟ ପଟ ହେଉଛି ଯାହା— ଏହାଠୁ ବଳି ଆଉ ମଣିଷ ଜୀବନରେ କଣ ଘଟିପାରେ । ଏକମାତ୍ର ସନ୍ତାନ ଜଗଦୀଶ—ସେ ଆଜି ନିରୁଦ୍ଦେଶ । ହାୟ୍‌ରେ କପାଳ ! ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଇ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଭାବୁଛନ୍ତି । ବୋଧ ହୁଏ

ସେ ଆଜ ଆଖିର ଆଡ଼ୁଆଳରେ ରହିଲା । ଶେଷ ସମୟଟା କଣ ଏମିତି ଦହଗଞ୍ଜରେ କଟିବ ତାଙ୍କର, କହି ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇଲେ ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ,

କେଜାଣି ସେହି ରାଧାମାଧବ ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ ସବୁ ଖେଳ ।

ଆଜକୁ ଛ ମାସ ତଳେ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଝିଅ କମଳାକୁ ଘର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାଦେଖି ବାଲେଶ୍ୱରର କାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ପ୍ରଭାତ ସହିତ ବିବାହ ଦେଇ ସାରିଲେଣି । ପ୍ରଭାତ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଲ ପ୍ରାକ୍‌ଟିସ କରେ । କାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ନାମ ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି । ସେ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ । ପୁଅ ପ୍ରଭାତର ବିବାହ ପରେ—ସମ୍ବନ୍ଧୀଙ୍କୁ ସେ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲେ, ମୁଁ ଜଗଦୀଶ ବାବୁଙ୍କ ମନ ମେଜାଜ ବଦଳାଇ ନିଶ୍ଚୟ କଟକରୁ ତାଙ୍କୁ ଘରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବି । ଏଥିପାଇଁ ମନ ଦୁଃଖ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

କାହିଁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଛ'ମାସ ହୋଇଗଲାଣି କମଳା ଶାଶୁ ଘରକୁ ଗଲା । ଜଗଦୀଶର କୌଣସି ସମ୍ବାଦ ସେ ଦେଲେ ନି । କମଳା ବିବାହ ବେଳକୁ ବୋହୂ ପଦ୍ମାକୁ ଆଣିବାକୁ ଗୋପାଳପୁରକୁ ଯାଇ ଯେଉଁ ଅପମାନ ଜଗଦୀଶ ପାଇଁ ସହି ଆସିଥିଲି, ସେ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ କଳ୍ପନା, ଆଖି ମୋର ଲୁହରେ ଭରିଯାଉଛି । କାହିଁ କାହାରି ପାଖରୁ ମୁଁ ତ ସହାନୁଭୂତି ପାଇଲି ନାହିଁ । ଜଗତଟା ଖାଲି ଫାଙ୍କି—ଖାଲି ଧପାବାଜି କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କହିଲେ ।

ତମେ କଣ ଜାଣି ନାଁ—ଗ୍ରେଟେରିୟ କହିଛନ୍ତି ଝିଅକୁ ଆଉ ପଠାଇବେ ନାହିଁ । ତମ ପୁଅ ହାତରେ ସେ ଝିଅଟିକୁ ଦେଇ ସୁଖୀ ହୋଇ ଥାନ୍ତେ କଣ ଓଲଟା ଉହଲ ବିକଳରେ ତାଙ୍କ ଜୀବନ କଟୁଛି । ଝିଅ ତାଙ୍କର ଚିରଦିନ ପାଇଁ ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ରହିବ,

ସେ ଝିଅକୁ ପଠାଇବେ ନାହିଁ ଆଉ । ସେଥିପାଇଁ କମଳା ବାହା ଘରକୁ ସେ ଝିଅକୁ ପଠାଇଲେ ନାହିଁ । ତମେ୍ କଣ ବୁଝି ପାରୁନା ?

ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ କହିଲେ—

ହଁ କଳ୍ପନା ! ସବୁ ବୁଝି ପାରୁଛି—ମୁଁ ସବୁ ବୁଝି ପାରୁଛି । କଣ କରିବା ତାହାହିଁ ଭାବୁଛି । ଜୀବନର ଶେଷ ପହରରେ ଉପାୟ ଆଉ କଣ·········?

× × ×

ଜାଣି ଜାଣି ଯିଏ ପଥହୁଡ଼ି ଅପଥରେ ପଡ଼େ—ଜାଣି ଜାଣି ଯିଏ ସାପ ପାଟିରେ ହାତ ଗୁଞ୍ଜେ—ତା ଜୀବନଟା ଏଇମିତି ଦହ-ଗଞ୍ଜରେ କଟେ— ଏମିତି ହା ହୁତାଶରେ ଦଗ୍ଧ ହୁଏ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଆଜ ନିଜ ପାଇଁ ନିଜେ ଦାୟୀ ।

ମନେ ମନେ ଭାବୁଛି,

ଆଶ୍ରୟହୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ସମସ୍ତ କୋଟେ ଦିନ କଟାଇବ ! କଟକ ସହର । ବେକାର ସମସ୍ୟା ବଢ଼ି ଉଠିଛି । ଚାକରୀ ଖଣ୍ଡେ ଯଦି କାହିଁ ମିଳନ୍ତା ଚାକରୀ ସେ କରନ୍ତା । ପିନ୍ଧିଥିବା ଧୋତି କମିଜ ଅସମ୍ଭବ ମଇଳା ହେଲଣି । ପାଖରେ ଠଙ୍କା ପଇସା ନାହିଁ ; ମୁହଁରେ ଦାଢ଼ି । ମୁଣ୍ଡଟା ବିଗିଡ଼ି ଗଲଣି ତାର । ଏମିତି ସହରଟା ସାର ଘୂରି ବୁଲୁଛି । ସେଦିନ ପୁଣି ହଠାତ୍ ଫୁଲକୁ ଭେଟିଲା ରାସ୍ତାରେ । ଫୁଲ ଦେଖି ନ ଦେଖିଲା ପରି ଚିହ୍ନି ନ ଚିହ୍ନିଲା ପରି ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ଆଗକୁ । ଜଗନ୍ନାଥର ମନଟା ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଯିଏ ତାକୁ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଏତେ ଭଲ ପାଇ ଆସିଥିଲା—ଯାହାର ଆଶ୍ରୟରେ ସେ ଜଗତକୁ ଭୁଲି ଯାଇଛି ।···ସେଇ ଫୁଲ । ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଦିନେ ତାର ପାଇଁ ଅଙ୍କ ପଲଙ୍କ ତାର ସଜାଡ଼ି ରଖିଥିଲା । ପ୍ରାଣର ମଧୁର କଥା କାନରେ ତାର ଶୁଣାଇ ଥିଲା । ଦିନେ ସେ

ଜଗମୋହନ ପାଦତଳେ ମଥାରଖି କହିଥିଲା ତୁମେ ମୋର ଦେବତା, ତୁମେ ମୋର ସବୁ । ସେ ଦିନ ଆଜ ନାହିଁ । ଚଳଚିତ୍ରର ରଙ୍ଗିନ୍ ପର୍ଦ୍ଦା ଯେପରି ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ବଦଳି ଯାଏ, ଦର୍ଶକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପର୍ଦ୍ଦାର ଅନ୍ତରାଳକୁ ଗୃହିଁ ରହେ, ଠିକ୍ ମଣିଷ ଜୀବନଟା ସେଇଆ । କେତେବେଳେ କଣ······ଏଥିରେ ଫଳର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅସମ୍ଭବ ବା କଣ ?

ଜଗମୋହନ ଆଜ ଏହାହିଁ ଭାବୁଛି । ସେ ଖାଲି ଦେଖୁଛି ତା ଜୀବନର ହା-ହୁତାଶଭରା ବେଦନାର ଛବିକୁ । ଭାବୁଛି ସେ କାହିଁକି ଏମିତି ପୋଡ଼ି ଜାଳି ଦେଲା ତା ଜୀବନର ଭବିଷ୍ୟତଟାକୁ ।

ଜଗମୋହନ ଭବଘୁରେ ପରି ଏଣେତେଣେ ଘୂରି ବୁଲିଲା । ତଥାପି ଅବୋଧ ମନଟାକୁ ତାର ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଦିନ ଯେତେ ଗୃଲି ଯାଉଥାଏ—ତେତେ ଉଦ୍ବେଳ ବିକଳ ହେଉଥାଏ ପ୍ରାଣଟା । ଏତେ ବିପଦ, ଏତେ ଅସୁବିଧାରେ ଘର କଥା ତାର ମନେ ପଡୁନି । କେତେ କଠିଣ ହୋଇଯାଇଛି ତାର ପ୍ରାଣଟା ।

କାହିଁକି ଏ ବିଷାଦ ? କାହିଁକି ଏ ରାଗ—ଅଭିମାନ ? ଜଗମୋହନର ବିବେକ ଥରକୁ ଥର ଏଇ କଥା ଭାବି ବସେ । ତଥାପି ଘରକୁ ସେ ଫେରି ଯାଏନା । ଭାବନା ମଉଳେ ।

ପନ୍ଦର

(ଆକାଶରେ ଜହ୍ନ ହସେ—ତାରା ଫୁଟେ । ବଉଦ ଖେଳେ—ବିଜୁଳି ଚମକେ—ଡ଼୍ରୋ ଡ଼୍ରୋ ଶବ୍ଦ କରି ବଜ୍ର ରଡ଼ିଦିଏ । ମୟୂର ନାଚେ । ପ୍ରକୃତିର ଏ ସବୁ ଖେଳ ଭିତରେ ମଣିଷ ଜାତି ଆପଣକୁ

ହକାଇ ଦିଏ । ଚିରନ୍ତନ ବାସ୍ତବତା ଭିତରେ କ୍ଷଣ ଭଙ୍ଗୁର ପରି ମଣିଷ ନିଜର ସ୍ୱପ୍ନ ରଚେ । ମଣିଷର ଭାବନା—ମଉଳେ ନାହିଁ—ଅବୁଝିନ ଏମିତି ସେ ଖେଳେ—ହସେ, କାନ୍ଦେ, ଶେଷରେ ମାଟିରେ ମିଶାଇ ଦିଏ ଆପଣାର ଶରୀରଟାକୁ । ଏଇ ତାର ସ୍ୱଭାବିକ ଆନନ୍ଦ । ଏଇଥିରେ ସେ ପାଏ ଶାନ୍ତି ଆଉ ସୁଖ

ତଥାପି ଏଇ ଶାନ୍ତି ଆଉ ସୁଖ ଭିତରେ ଜୀବନର କେତେ ଅସାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ମଣିଷ । ଚମକି ପଡ଼େ—ଆଖି ଖୋଲି ଦେଖେ —ସେ ପଡ଼ିଛି ଝଡ଼ ଝଞ୍ଜିକାର ଘନ୍ନ ଖରେ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତାର ଭାଙ୍ଗ ଯାଏ । ସାହାସ ତାର ତୁଟି ଯାଏ ।

ପଦ୍ମା ଆଜି କାନ୍ଦୁଛି । କାନ୍ଦିବାଟା ତାର ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଏମିତି ଦୁଇ ବରଷ କଟାଇଲାଣି । କାନ୍ଦଣା ତଥାପି ତାର ବନ୍ଦ ହେଉନି । ମନଟା ତଥାପି ତାର ସ୍ଥିର ହେଉନି । ଏଇଥି ପାଇଁ ବାପ ମାଆ ଘେନି ଆସିଥିଲେ ଶାଶୁ ଘରୁ, କାଳେ ଝିଅର ମନ ମେଜାଜ ଏଠାରେ ରହିଲେ ବଦଳି ଯିବ । ମାତ୍ର ପଦ୍ମାର ମନ ମେଜାଜ ବଦଳିଲା ନାହିଁ । ଆଖିରୁ ଲୁହର ଦାଗ ଲିଭିଲା ନାହିଁ । ଗ୍ରେଟ ସ୍ୱପ୍ନଙ୍କ ମନରେ ଛନକା ପଶିଲା । ଝିଅ ପାଇଁ ଭାବି ଭାବି ପ୍ରାଣଟା ତାଙ୍କର ଛଟପଟ ହେଲା ଖାଲି । ଅଧେ ଦିନ ଖାଇଲା ତ ଅଧେ ଦିନ ଉପାସ । ଏଥିରେ ପୁଣି ବାର ମାସରେ ତେରପର୍ବ । ତାହାଙ୍କ ଏ ସବୁ ଆଗ୍ରହ ? ବୁଝି ମଧ ବୁଝି ପ ରେ ନା ଗ୍ରେଟ-ସ୍ୱପ୍ନଙ୍କ ମନଟା ।

ପଦ୍ମାର ଆଗ ଲୁହ ଲାଗୁନା । ମନ ବୋଝ ତୁଟେନା ।

ରାତିରେ କେତେ ସେ ଅସାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ—ମାଆ ଆକଟ କରି କହନ୍ତି ପଦ୍ମାଲୋ ମନଟାକୁ ତୁ ଏମିତି ଛଟପଟ କର ନା । ଦିନଯାଇ ରାତି ଆସେ ତଥାପି ଭାବନା ମଉଳେ ନାହିଁ । କେତେ ଥର କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଆସିଲେଣି ବୋହୁକୁ ନେବାପାଇଁ,

କେତେ ଅନୁନୟ ବିନୟ ହୋଇ କହିଲେଣି ବୋହୂକୁ ପଠାଅ । ଶ୍ରେଷ୍ଠରାୟ ସେ କଥା କାନକୁ ନଅନ୍ତି ନାହିଁ । କହନ୍ତି ଝିଅ ମୋର ଏଇଠି ଥାଉ, କାହିଁକି ଯିବ ତମ ଘରକୁ ? କେଉଁ ସୁଖ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସେଠାରେ ତାର ? କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି ମନ ଦୁଃଖରେ ।

ସେଦିନ ଅଧା ସପ୍ତାହ ପୂରା ହେଲା ଜ୍ୱରରେ । ମାସରେ ତିନିଥର ଜରରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ପଦ୍ମାର ଦେହ ଭାଙ୍ଗି ଗଲାଣି । ଦିନ ଦିନ ଦେହଟା ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ପଦ୍ମା ନିଜକୁ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରୁନି ସତେ ସିଏ ଭଲ-ହେବ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ପନ୍ଦର ଦିନ ବିତିଗଲା ପଦ୍ମାକୁ ଜର ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଡାକ୍ତର ବୈଦ୍ୟ ଆସି ଔଷଧ ଦେଲେଣି, କେଉଁଥିରେ ଉପକାର ହେଉନି-ରୋଗ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଝିଅର ଏପରି ଅସୁସ୍ଥତାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠରାୟଂ ଖାଲି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ହେ ଭଗବାନ ତୁମେ ଭରସା । ଝିଅଟିକୁ ମୋର ବଞ୍ଚାଅ ।

ଦିନ ଯାଇ ରାତି ଆସେ—ପଦ୍ମାର ଶୁଖିଲା ଦେହଟା ଖଟଣାରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ । ଶାଗୁ, ବାର୍ଲି କିମ୍ବା ଔଷଧ ସେ ମୋଟେ ଖାଏ ନା । ଡାକ୍ତର ନାଡ଼ି ଦେଖି କେତେଆଡ଼ୁ କେତେ ଔଷଧ ଦେଇଯାଏ—ସେମିତି ସେ ଔଷଧ ଗୁଡ଼ାକ ପଡ଼ି ରହେ । ଦିନ ଯେତେ ଯାଉଥାଏ, ପଦ୍ମାର ରୋଗ ସେତେ ବଢ଼ୁଥାଏ

କୃଷ୍ଣମୋହନ ବାବୁ ବୋହୂର ଅସୁସ୍ଥତା ଖବର ପାଇ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବୋହୂର ଆଉ ସେ ଆଗ ଚେହେରା ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ ହାତ ଗଳି ଗଲାଣି । ଦେହର ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ ଖାଲି ଦିଶୁଛି । ବୋହୂ-କୁଳର ବୋହୂ ତାଙ୍କର । ବାସ୍ତବିକ ଆଜ କଣ ତା'ର ଅବସ୍ଥା ।

କଳ୍ପନାମୟୀ ନିଜେ ବୋହୂକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଗୋପାଳ-ପୁରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବୋହୂକୁ ଦେଖି ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ଲୁହ ଝରିଲା ।

ଛିଃ କାନ୍ଦୁଛ କୋଉଁଠା କଣ ? ଭୁଲ ହୁଅ । ବୋହୂ ମୋର ଜରରେ ଏପରି ହୋଇ ଯାଇଛି — ଭଲ ହୋଇଯିବ, କହି କୃଷ୍ଣ-ମୋହନ ବାବୁ କଳ୍ପନାମୟୀଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ । ପଦ୍ମାର ରୋଗ କିନ୍ତୁ ଉପସମ ହେଲାନାହିଁ—ନୈରାଶ୍ୟତା ସକଳ ପ୍ରାଣକୁ ଗ୍ରାସ କଲା । ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା ।

ପଦ୍ମା ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିରହି ରୋଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା— ବାପା ମରିଗଲି, ମାଆ ମରିଗଲି, ଆଉ ଏମିତି ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହି ପାରିବି ନ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ମୋର ଖବର ଦିଅ । ସେ ଆସନ୍ତୁ । ଥରେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖେ ।

ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ରହି ପାରିଲେନି କଳ୍ପନାମୟୀ । ଭୋ, ଭୋ, କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ ।

ଜୀବନର କ୍ଷୀଣ ଦୀପ ନିଭି ନିଭି ଆସିଲାଣି । ମାୟା ମରୀଚିକା ପଛରେ ଯେପରି ଭ୍ରାନ୍ତ ମାନବ ଗୋଡ଼ାଇ ଶେଷରେ ନିରାଶ ହୁଏ, ସେହିପରି ଆଜି ପଦ୍ମା—ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀର—ଯେ କି ଶକ୍ତି ରହିତ ହୋଇ ବିଛଣାରେ ପଙ୍ଗୁପରି ପଡ଼ି ରହିଲାଣି, ସେହି ଭ୍ରାନ୍ତ ଶରୀର-ଟାକୁ ପଳାତକ ସ୍ୱାମୀ—ଯେ କି ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇ ଉପେକ୍ଷିତ କରି ଚାଲି ଯାଇଛି, ତାରି ଦର୍ଶନ ଅଭିଳାଷରେ ଆଜି ଧାଇଁଛି । ହାୟରେ ସ୍ନେହ । ହାୟରେ ଆକର୍ଷଣ ।

ଜଣେ ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ଜୀବନକୁ ଏମିତି କଠୋର ସଂଗ୍ରାମ ଭିତରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଇ ପାରେ ? ତାହା ପଦ୍ମାକୁ ଦେଖିଲେ ବେଶ୍ ବୁଝାଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ତାର ଏହି କଠୋର ସଂଗ୍ରାମ ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଯଦି ଥରକ ପାଇଁ ଦେଖା ଆଜି ନ ଦିଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ତା ଜୀବନ ନିରର୍ଥକ ! ସେଥିପାଇଁ ମରିବା ପୂର୍ବରୁ ଥରକ ପାଇଁ ସେ ସ୍ୱାମୀକୁ ଦେଖାଇ ଦେବ—ସେ ଆଜି ତାଙ୍କରି ପାଇଁ ଏ ଜଗତକୁ ଛାଡ଼ି

ସରପାରକୁ ଚାଲି ଯାଉଛି । ଶୁଖିଲା ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡୁଛି । କଣ୍ଠ ତାର ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଛି, ତଥାପି ପଦ୍ମା ଘରର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଭିତରେ ଜଗଦୀଶର ଛବି ଖାଲି ଦେଖୁଛି ।

ଲୁହଭରା ଅକପଟ ନୟନରେ ଜଗଦୀଶର ପଥକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ କଳ୍ପନାମୟୀ । ସତେ କଣ ଜଗଦୀଶ ମୋର ଫେରି ଆସିବ ।

ଶାଶୂ, ଶ୍ୱଶୁର, ମାଆ, ବାପ ସମସ୍ତେ ଜଗଦୀଶ ପାଇ ବ୍ୟାକୁଳ । ଡାକ୍ତର କହିଛି—ପଦ୍ମା ରୋଗ ମୁକ୍ତ ଯଦି ହୁଏ, କେବଳ ଜଗଦୀଶର ସାକ୍ଷାତରେ ହେଲେ ହୋଇପାରେ । ତାର ହୃଦୟ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ଅବଶୋଷ ରହି ଯାଇଛି । ତାହାକୁ ଦମନ କରିବା କଠିନ । ରାଗ ରୋଷ ଅଭିମାନ ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ ସମସ୍ତେ । ଝିଅ ଆଜ ରୋଗ ମୁକ୍ତ ହେବ କିପରି ମାଆ ବାପାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ସେ ଦି " ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଜଗଦୀଶର ପଥକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ ସେମାନେ । ଦିନ ଯେତିକି ଚାଲି ଯାଉଥାଏ— ସମୟ ଗୁଡ଼ାକ ତେତେ ଦୁଃଖରେ କଟୁଥାଏ ତାଙ୍କର ।

× × ×

ମଂଝୁଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଅଗେଇ ଚାଲିଛି ଜଗଦୀଶ । ସ୍ୱପ୍ନିଳ ଆଶା ମନରେ ଆଜି ତାର ଜାଗ୍ରତ । ନିରୁପାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଘରକୁ ଆଜି ସେ ଫେରୁଛି । ସତେ ଦେବ ତାକୁ ଅନ୍ତରରେ ସ୍ଥାନ ଦେବ ଭାବୁଛି ? ଭାବନାର ଅସରନ୍ତି ଜୁଆର ତାକୁ ଭସାଇ ନେଉଛି ଅବହେଳିତା ପଲ୍ଲୀ ବାଳିକାର କୋଳକୁ । ଭ୍ରାନ୍ତ ପଥିକର ମୋହ ଭୁଟି ଯାଇଛି—ଅବଚେତନ ହୃଦୟରୁ ଚେତନାର ଉତ୍ତି ମ ବାଜି ଉଠିଛି । କିନ୍ତୁ ହାୟଃ—ଦୀପରୁ ଯେ ତେଲ ନିଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି—ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଜଳୁଛି ସଳିତାଟି, ନିଭି ନିଭି ଆସିଲାଣି । ସମସ୍ତ ଅନ୍ଧକାର ହୋଇଯିବ ।

ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ଜଗଦୀଶ । ଘର ନିକଟେଇ ଆସିଲାଣି । ଆଶାର କ୍ଷୀଣ ଦୀପ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଠୁଛି, ଅଦମ୍ୟ ସାହାସ, ଅଫୁରନ୍ତ ଆଶା ପୁଣି ତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଛି ବନ୍ଦମା ଭିତରକୁ । ପଦ୍ମାର ସତ୍ ସାହସ ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଜଗଦୀଶର । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ତୁଏ ସତୀର ଜୟ ।

ଏତେ ବଡ଼ ଭୁଲ୍‌ଟା ଭିତରେ ତାକୁ ସତେ କଣ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବ ପଦ୍ମା ? ? ବର୍ଷ କେଇଟା ତଫାତ୍ । ଏହାରି ଭିତରେ ଜୀବନଟାକୁ ସେ ଅସାର କରି ଦେଇଛି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଶୁଷ୍କ ପ୍ରାଣ ଶୁଷ୍କ ମନ ଘେନି ଫେରି ଆସିଛି ପୁଣି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନର ସଂସାର ।

ସବୁ ଦୂରରେ । ବହୁ ଦୂରରେ ପଡ଼ି ରହିଲାଣି ।

ପଥଚଲା ସରିଆସିଲାଣି, ଗ୍ରାମ ଯେତେ ନିକଟେଇ ଆସୁଛି—ଜଗଦୀଶର ପ୍ରାଣ ତେତେ ଅସ୍ଥିର ହେଉଛି ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ଜଗଦୀଶ । ବାପମାଆଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ମଥାରଖି ନିଜକୁ ଦୋଷୀ ବୋଲି କହିଲା । ଜାଣି ଜାଣି ମାୟା ମରୀଚିକା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ସେ ଭ୍ରମରେ ନିଜ ବାଟକୁ ହୁଡ଼ିଛି । ଛଳ ହୀନ ରାଗ ହୀନ ପିତା ମାତାଙ୍କ ହୃଦୟ ପୁଅର ପ୍ରତି ସ୍ନେହ କରୁଣାରେ ବିଗଳିତ ହୋଇଗଲା । ଏତେ ଦିନ ପରେ ଆଜି ପୁଅର ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର ହୋଇଗଲା ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣ, ମାତ୍ର ହେଲେ କଣ ହେବ—ବୋହୂ ପଦ୍ମାର ଅସୁସ୍ଥତାରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଶାର ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ସତେ କଣ ପଦ୍ମା ରୋଗ ମୁକ୍ତ ହେବ ? ବୋହୂ ହୋଇ ପୁଣି ଏ ଘରକୁ ଆସିବ ? ?

ଜଗଦୀଶର ବ୍ୟାକୁଳ ଆଖି ଶୁଖିଲା ପ୍ରାଣ ଖୋଜି ବୁଲିଲା ପଦ୍ମା କାହିଁ ? ପଦ୍ମାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ପ୍ରାଣଟା ତାର ଛଟ ପଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଭାବିଥିଲା ସେ ଘରେ ନ ପହଞ୍ଚୁଣୁ ପଦ୍ମା ହସ ହସ ମୁହଁ କରି ଦାଣ୍ଡରୁ ପାଛୋଟି ନେବ ତାକୁ । ଧର୍ମକୁ

ସ୍ୱେଦ ବିନ୍ଦୁ ମୁହଁରୁ ପୋଛି ଦେବ ତାର .

ମାତ୍ର ପଦ୍ମା ଆସିଲା ନାହିଁ କି ଘର୍ମାକ୍ତ ସ୍ୱେଦ ବିନ୍ଦୁ ମୁହଁରୁ ତାର ପୋଛି ଦେଲା ନାହିଁ । କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ ଜଗଦୀଶ-ସନ୍ଦେହରେ ମନଟା ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ତା ହେଲେ କଣ ପଦ୍ମା ଅଭିମାନ କରି ମୋତେ ଦେଖି କେଉଁଆଡ଼େ ଲୁଚି ଯାଇଛି ? ସନ୍ତପ୍ତ ପ୍ରାଣଟା ଏଇମିତି ଛଟପଟ ହେଲା ଖାଲି । ଜଗଦୀଶ ପ୍ରକୃତ ସନ୍ଧାନ ଯେତେ-ବେଳେ ପାଇଲା, ସେତେବେଳେ ବୁଝିଲା ପଦ୍ମା ତାଙ୍କ ଘରେ ନାହିଁ । ସଂଧ୍ୟା ଘନେଇ ଆସୁଛି । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର କାକଳି ଆକାଶ ବତାସକୁ ମୁଖରିତ କରି ଦେଉଛି, ଗୋକୁଳ ପଲ ଗୋଷ୍ଠକୁ ଫେରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଦଣ୍ଡିକ ଭିତରେ ଅନ୍ଧକାର ମାଡ଼ି ଆସିବ । ସ୍ତବ୍ଧ ଧରଣୀର କଳେବର ଅନ୍ଧାର ପରଦାରେ ଢାଙ୍କି ହୋଇଯିବ ।

ଅବଚେତନ ହୃଦୟରେ ଜଗଦୀଶ ଧାଇଁ ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା ପଦ୍ମା ନିକଟକୁ । କାହିଁ ପଦ୍ମା ? ଗୋପାଳପୁର ବାଟ ତିନି କୋଶ ହେବ । ଥକ୍କା ଲାଗିଲାଣି ତାକୁ । ପାଦ ଦି'ଟା ବଥା ହୋଇ-ଗଲାଣି । କେତେ ଆଶା ବାନ୍ଧି ଘରକୁ ଫେରିଥିଲା ସେ । ସବୁ ବୃଥା ସବୁ ବ୍ୟର୍ଥ ।

ତଥାପି ସେ ପଦ୍ମାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯିବ ।

ବାପ ମାଆ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ମୋଟେ ବୁଝିଲା ନାହିଁ ଜଗଦୀଶର ମନଟା । ପଦ୍ମା ଆଉ ବଞ୍ଚି ପାରିବ ନାହିଁ ସବୁ ବୁଝିଲା ଜଗଦୀଶ । ଆଶା ଭରସା ଛାଡ଼ିଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ ଦଗଧ ପ୍ରାଣଟା ନେଇ ତାହାକୁ ଆଉ ସେ ଦେଖାଇବ ଆଜି ! ପଦ୍ମା ବଞ୍ଚିବ ନାହିଁ ସେଥି-ପାଇଁ ଗୋପାଳପୁର ଛାଡ଼ି ବାପ ମାଆ ତାର ଘରକୁ ପଳାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସତେ ପଦ୍ମାକୁ ଆଉ ଆଶା ନାହିଁ ! ଜଗଦୀଶର ମନଟା ଗମରି ଉଠିଲା । ପଦ୍ମା ଯେ ତାର ସହଧର୍ମିଣୀ । ପ୍ରେୟସୀ । କେମିତି

ସେ ଗୋଟାଏ ରାତି ଏଠାରେ ତା ବନ୍ଧୁନେ କଟାଇବ ? ନାଁ — ନାଁ — ପାରିବ ନାହିଁ ସେ । ଆସୁ ଝଡ, ଆସୁ ବତାସ, କମ୍ପୁ ଆକାଶ, ତଥାପି ସେ ପଦ୍ମା ପାଖକୁ ଯିବ । ଯେଉଁ ପଦ୍ମାକୁ ଆଖି ସାମନାରେ ଦେଖିଲେ ଗଗରେ ଜଳ ଉଠୁଥିଲା ତାର ପ୍ରାଣଟା । ହିଂସାରେ ଥରି ଉଠୁଥିଲା ତାର ଛାତିଟା । ଭୁଲ୍‌ରେ ତାକୁ ସେ ଧିକ୍କାରିଛି, କେତେ କଷ୍ଟ ଦେଇଛି । ହାୟଃ ହାୟଃ କେଡ଼େ ନିର୍ବୋଧ ସେ । ନାଁ — ନାଁ — ପଦ୍ମା ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହେଁ — ଦେବୀ ଏଇ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଅନ୍ଧକାର ରାତିରେ ଡର ଭୟ ନ ମାନି ଜଗଦୀଶ ଧାଇଁଲା ପଦ୍ମା ନିକଟକୁ ।

ଅଙ୍କାବଙ୍କା ପଥ ନ ମାନି ବଣ ବୁଦା କାଟି ଅଥଳ ନଦୀ ପାର ହୋଇ ଜଗଦୀଶ ପହଞ୍ଚିଲା ଗୋପାଳପୁରରେ । ଝାଳ ଦେହରୁ ଗମ ଗମ ହୋଇ ବହୁଛି । ଅଜଣା ଧକ୍କାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ମନଟା ତାର । ପ୍ରିୟତମା ସ୍ତ୍ରୀ ଆଜି ରୋଗ ଶଯ୍ୟାରେ । ହତେ କଣ ସେ ବଞ୍ଚିବ ନାହିଁ ! ସତେ କଣ ସେ ହସ ହସ ମୁହଁରେ କହିବ ନାହିଁ ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ୱାମୀ ମୋର ତୁମେ ଯେତେ ଅପରାଧ କରିଥାଅ ପଛେ ମୋ ନିକଟରେ ପବିତ୍ର — ଭାବନା··· ଅସୀମ ଭାବନା ସେ । ଜଗଦୀଶ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ଶାଶୁ ଜଗଦୀଶକୁ ଦେଖି କହିଲେ, ବାପ ଏତେ ଦିନ ପରେ ମନରେ ପଡ଼ିଲା, ଏତେ ଦିନପରେ ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଧାଇଁ ଆସିଲୁ ? ଘନାନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଆସିଲଣି । ବିପଦ ଯେ ଘନେଇ ଆସିଲଣି — ଆଉ ସେ ସୁଦିନ ସତେ ଫେରି ଆସିବ — ମନେ ହେଉ ନାହିଁ । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଅନାଇଁ ବସିଥିଲା ମୋର ପଦ୍ମା — ଅନ୍ତରର ଆବେଗକୁ ଚୋରାଇ ରଖି ପିଞ୍ଜି ଦେଉଥିଲା ଶରୀରଟାକୁ । ସବୁ ସରି ଯାଉଛି ବାପ, ସବୁ ସରି ଯାଉଛି । ପଦ୍ମା ? ପଦ୍ମା ଆଜି ମୃତ୍ୟୁ ଶଯ୍ୟାରେ — ସେ କଣ ଆଉ ସତେ ବଞ୍ଚିବ··· ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼ିବାକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛୁ । ସୁନାର

ସଂସାର ଚୂନା ଆଜ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ସଂସାରଟିକୁ ସଜାଇ ଗଢ଼ିବା ସହଜ ନୁହେଁର ବାପ । ରୁଦ୍ଧ ବେଦନା ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି କରି କରି ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ ସେ । ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଏହି ସମୟରେ ପଦ୍ମା ବିଳବିଳେଇ ହୋଇ ଥରିଲା କଣ୍ଠରେ କହି ଉଠିଲା, ସ୍ୱାମୀ ଦେ ··ବ···ତା ।

ଜଗଦୀଶର ହୃଦୟ ବନ୍ଧ ଫିଟାଇ ଦେଲା ସେ ଆବେଗ ଭରା ଅସ୍ପଷ୍ଟ କଣ୍ଠରେ ସଙ୍କେତ ସ୍ୱାମୀ ଦେ···ବ···ତା । ସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଜଗଦୀଶ । ହୃଦୟ ସଞ୍ଚିତରୁ ଅଝର ଅଶ୍ରୁ ଝର ଝର ହୋଇ ଝରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପଦ୍ମାର ବେଗ ଶଯ୍ୟା ପାଖକୁ ଯାଇ ଆବେଗଭରା କଣ୍ଠରେ ଡାକିଲା, ପଦ୍ମା, ପଦ୍ମା ମୋର, ଥରେ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହାଁ । ମୁଁ ସେହି ହତାଶ ଜଗଦୀଶ, କ୍ଷଣିକ ସୁଖରେ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ନିଜକୁ । ଏବେ ଉଠ, କହ, କଥା କହ, ମୁଁ ସେହି ନର୍ଦ୍ଦମାର ନରକର କୀଟ । ଦେଇ ଚାହଁ ଆକାଶ କପରେ ହସି ଉଠିଲାଣି । ସୁନ୍ଦର ଗୋଲାପ ଆଖି କପରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି, ଆମକୁ ଇସାରା ଦେଇ । ଉଠିବୁ ନାହିଁ ? ପଦ୍ମା, ପଦ୍ମା ମୋର ।

ଜଗଦୀଶର ଡାକ ପଦ୍ମାର କର୍ଣ୍ଣ ଭେଦ୍ କରି ଇସତ୍ ଚେତନା ଆଣିଲା । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ହୃଦୟ ଯାହାକୁ ଖୋଜୁଥିଲା ତାହାର କଣ୍ଠ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟରେ ଜଗଦୀଶର ମୁହଁକୁ ଟିକିଏ ଅନାଇ ଥରିଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲା

ତୁମେ ଆ··ସି···ଛ । ସେହି ପାପୀ ପିଶାଚିନୀ ଅଶିକ୍ଷିତା ରମଣୀ ପାଖକୁ । ଏଠାକୁ ଆସିଲେ ଯେ ପାପ ହେବ । ତୁମର ସୁନାର ସଂସାର ଭାଙ୍ଗିଯିବ । ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ତୁମେ । କିନ୍ତୁ ମନେରଖ ମୁଁ ତ ଆଜ ମୃତ୍ୟୁ ଶଯ୍ୟାରେ । ତୁମର ଅର୍ଜିତ ଫଳ ତୁମେ ଭୋଗ କଲ । ଯେତେବେଳେ କୌଣସି କୁଳ କନ୍ୟାର

ପାରିଲ ନାହିଁ । ନାନା—ଘଟଣା ସମାଚନା ବିଗିଲ । ଯାହାଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ବୋଲି ମନେ କରିଥିଲ ସେ ମହାତ୍ମା ବୋଲି ଜାଣିଲି ହେଲେବେଳେ ତୁମେ ପଡ଼ିଲ "ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ"ରେ । ଅଉ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ଶମନ ଡାକରା ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଆସିଲାଣି । ମୁଁ ଚାହିଁ ନଥିଲି ସଂସାର ଶୃଙ୍ଖଳ ନେସି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ । କେବଳ ମୋର କାମନା ଥିଲା ତୁମରି କୋଳରେ ଶେଷ ନିଦ୍ରା… । ଭଗବାନ ତାହାବି କଲେନି । ଦିଅ ତୁମର ପାଦ ମୋର ମଥାରେ ଦିଅ । ଶାନ୍ତିରେ ମୁଁ ନିଦ୍ରା ଯାଏ ।

ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ ପଦ୍ମା । ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଶୁଖିଲା ଗାଲ ଉପରେ ଦୁଇଧାର ଅଶ୍ରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ମୁହଁରେ ହିକ୍କା ଅଟକି ଗଲା ପରି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ୱାସ ଚାଲିଲା । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଆଖି ପତା ପଡ଼ିଗଲା ।

ଜଗଦୀଶ ପଦ୍ମାର ଲୋଟିତ ମୁଣ୍ଡକୁ କୋଳରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି କାନ୍ଦି ପକାଇ ପାଗଳଙ୍କ ପରି କହି ଉଠିଲା—ପଦ୍ମା, ମଣି ମୋର ।

ଗଗନ ପବନ ଭେଦ କରି ସେହି ଡାକ ଜଗଦୀଶ କାନରେ କେବଳ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଲା ।

: ଶେଷ *

ଉପନ୍ୟାସ, ଉତ୍କଳକୃତି ଉପନ୍ୟାସ, ପୁରାଣ, ଓଡ଼ିଆବହି ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ ପ୍ରକାର ପୁସ୍ତକରେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ଲାଇବ୍ରେରୀମାନଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ କମିସନ ଦିଆଯାଏ । ଅରେ ମନେ ଅଗ୍ରୀମ ସହ ଅର୍ଡ଼ର ଦିଅନ୍ତୁ ।

ନୂତନ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ
କରିବା ଆମର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଠିକଣା— ଶ୍ରୀ ଏଚ. ପଟ୍ଟନାୟକ, 'ଉତ୍କଳ ବାଣୀ ମନ୍ଦିର'
ବିଶ୍ୱନାଥ ଲେନ୍, କଟକ-୨

ବିଜ୍ଞାପନ

ସବୁପ୍ରକାର ପୁସ୍ତକରେ ଖୁଚୁରା ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ଲାଇବ୍ରେରୀମାନଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ କମିଶନ ଦିଆଯାଏ । ଥରେ ଅର୍ଡ଼ର ଦେଇ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।

- ଗଣ ଦେବିକା — ଟ୧.୨୫
- ଜବାନବନ୍ଦ — ଟ୧.୫
- ନାଗମଣି — ଟ୧.୫
- ମାଡ୍ରାସ୍ ମେଲ୍ — ଟ୧.୦
- କଳାଛାଇ — ଟ୧.୫
- ଅପସରା-ଭୁବନର ହତ୍ୟା — ଟ୦.୨
- କାଳଗିରୀର ସର୍ଦ୍ଦାର — ଟ୦.୭
- ଚଞ୍ଚଳ ମନ — ଟ୧.୨୦
- ଅଭୁଲା ନୟନ — ଟ୧.୬୨
- ପ୍ରିୟାର ପ୍ରତିମା — ଟ୧.୦୦
- ଦ୍ୱନ୍ଦ — ଟ୦.୭୫
- ବଧୂ ବନ୍ଦନା — ଟ୧.୨୫
- ଜଉଘରେ କନ୍ଦିଛନ୍ତି — ଟ୧.୦୦
- ପଞ୍ଚଶାୟକ (୬୦ ବନ୍ଧ) [ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ] — ଟ୦.୭୫
- ପରିଶୋଧ [ନାଟକ] — ଟ୧.୭୫
- ସଙ୍ଖାଳୀ ,, — ଟ୧.୭୫

—ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—

ଶ୍ରୀ ଏଚ୍, ପଟ୍ଟନାୟକ

ଉତ୍କଳ ବାଣୀ ମନ୍ଦିର, କଟକ-୨